

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE FİNANS YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİMİ BİLİMDALI

BORÇLANMA MALİYETLERİ

Yüksek Lisans Tezi

GÖNÜL AKKURT

İstanbul,2012

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE FİNANS YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİMİ BİLİMDALI

BORÇLANMA MALİYETLERİ

Yüksek Lisans Tezi

GÖNÜL AKKURT

Danışmanı

YRD.DOÇ.DR. MUSTAFA ÇANAKÇIOĞLU

İstanbul,2012

İçindekiler

ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
KISALTMALAR.....	IX
GİRİŞ.....	1
1. BORÇLANMA ile İLGİLİ TANIMLAR ve KAVRAMLAR	2
1.1. TANIM VE KAVRAMLAR	2
1.1.1. BORÇLANMA KAVRAMI	2
1.1.2. FİNANSMAN KAVRAMI.....	3
1.1.3. MALİYET KAVRAMI.....	5
1.1.4. GİDER KAVRAMI.....	6
1.1.5. HARCAMA KAVRAMI.....	8
1.1.6. MALİYET-GİDER İLİŞKİSİ	9
1.1.7. GİDER-HARCAMA İLİŞKİSİ.....	10
1.2. BORÇLARIN ÇEŞİTLERİ	10
1.2.1. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR.....	11
1.2.1.1. TİCARİ KREDİLER VEYA SATICI KREDİLERİ.....	11
1.2.1.2. KISA VADELİ BANKA KREDİLERİ.....	12
1.2.1.3. FİNANSMAN BORDROSU	12
1.2.1.4. VARLIĞA DAYALI MENKUL KIYMET	12
1.2.1.5. DIŞ TİCARET FİNANSMANI	12
1.2.1.6. FAKTORİNG	13
1.2.2. ORTA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	15
1.2.3. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR.....	16
1.2.3.1. ORTA VE UZUN SÜRELİ BANKA KREDİLERİ.....	17
1.2.3.2. ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER	17
1.2.3.3. TEHİZAT (TAKSİTLİ DONANIM) KREDİLERİ	18
1.2.3.4. DÖNEN (ROTATİF-REVOLVİNG) KREDİLER	18
1.2.3.5. ORTA SÜRELİ SATICI KREDİLERİ.....	19
1.2.3.6. FİNANSAL KİRALAMADAN DOĞAN BORÇLAR (LEASİNG)	19
1.2.3.7. FORFAİTING.....	19
1.3. BORÇLANMA MALİYETLERİNİ OLUŞTURAN UNSURLAR	20
1.3.1. VADE FARKLARI.....	20

1.3.2.	KREDİ FAİZLERİ	22
1.3.3.	KUR FARKLARI	23
1.3.4.	KOMİSYON GİDERLERİ	23
1.4.	ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI (UMS) VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA (UFRS) GENEL BAKIŞ.....	24
1.4.1.	MUHASEBE VE MUHASEBE STANDARTLARI TANIMI VE AMAÇLARI	24
1.4.2.	ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI KURULU (IASB).....	26
1.4.3.	MUHASEBE STANDARTLARININ ULUSLARASI HARMONİZASYONU (UYUMLAŞTIRILMASI)	29
1.4.4.	MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK OLARAK TÜRKİYE' DE YAPILAN ÇALIŞMALAR	31
1.4.4.1.	İKTİSADİ DEVLET TEŞEKKÜLLERİ (İDT)	32
1.4.4.2.	TMSK VE TNUDESK TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR	33
1.4.4.3.	SPK TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	36
1.4.4.4.	BDDK TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR	37
1.4.4.5.	MALİYE BAKANLIĞI TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	37
2.	TMS 23 BORÇLANMA MALİYETLERİ	38
2.1.	TMS 23' E GENEL BAKIŞ.....	38
2.2.	TMS 23- BORÇLANMA MALİYETİ STANDARTI	41
2.2.1.	AMAÇ	45
2.2.2.	TANIMLAR.....	45
2.2.2.1.	BORÇLANMA MALİYETLERİ	45
2.2.2.2.	ÖZELLİKLİ VARLIKLAR.....	47
2.3.	BORÇLANMA MALİYETLERİ VE YÜRÜRLÜKTEKİ YASAL DÜZENLEMELER	49
2.3.1.	SERMAYE PİYASASI KANUNU' NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ.....	50
2.3.2.	ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI (UMS)' NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ:	52
2.3.3.	MEVZUATINDAKİ DÜZENLEMELERE GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ	57
2.4.	BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	64
2.4.1.	TEMEL YÖNTEMLERLE MUHASEBELEŞTİRME	64
2.4.1.1.	ÖRNEK 1	65
2.4.1.2.	ÖRNEK 2	66
2.4.1.3.	ÖRNEK 3	67

2.4.2.	ALTERNATİF YÖNTEMLE MUHASEBELEŞTİRME.....	69
2.4.2.1.	AKTİFLEŞTİRME KAVRAMININ TANIMI.....	70
2.4.2.2.	AKTİFLEŞTİRME İŞLEMLERİNDE ÖZELLİKLİ.....	73
2.4.2.3.	KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ AKTİFLEŞTİRİLMELİ Mİ?.....	74
2.4.2.4.	BORÇLANMA MALİYETLERİ ' NİN AKTİFLEŞTİRİLME KOŞULLARI	76
2.4.2.5.	AKTİFLEŞTİRMENİN BAŞLAMASI.....	77
2.4.2.5.1.	ÖRNEK 1.....	78
2.4.2.6.	AKTİFLEŞTİRME ORANI.....	79
2.4.2.6.1.	ÖRNEK 1	81
2.4.2.6.2.	ÖRNEK 2	82
2.4.2.7.	AKTİFLEŞTİRME SINIRI.....	83
2.4.2.7.1.	ÖRNEK 1	83
2.4.2.7.2.	ÖRNEK 2.....	83
2.4.2.7.3.	ÖRNEK 3	86
2.4.2.8.	AKTİFLEŞTİRMEYE ARA VERİLMESİ.....	86
2.4.2.8.1.	ÖRNEK 1	87
2.4.2.9.	AKTİFLEŞTİRMENİN SONA ERMESİ.....	88
2.4.2.10.	BORÇLANMA MALİYETLERİNİN ALTERNATİF YÖNTEMLE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	90
2.5.	FİNANSAL TABLO DİPNOTLARI	95
3.	BORÇLANMA MALİYETİ İLE İLİŞKİLİ DİĞER STANDARTLAR VE KARŞILAŞTIRILMASI.....	97
3.1.	TMS 17 FİNANSAL KİRALAMA (LEASİNG) İŞLEMLERİ:	97
3.1.1.	FİNANSAL KİRALAMA (LEASİNG) İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	101
3.1.1.1.	KİRALAYANA İLİŞKİN MUHASEBE KAYITLARI.....	104
3.1.1.2.	KİRACIYA İLİŞKİN MUHASEBE KAYITLARI	106
3.1.1.3.	ÖRNEK	108
3.2.	TMS 2- STOKLARDAN KAYNAKLANAN BORÇLANMA MALİYETLERİ	114
3.2.1.	STANDARDA AİT TANIM VE KAVRAMLAR.....	114
3.2.2.	STOKLAR VE BORÇLANMA MALİYETLERİ	115
3.2.2.1.	ÖRNEK 1:	119
3.2.2.2.	ÖRNEK 2 :(ÖZELİKLİ VARLIKLAR İLE İLGİLİ STOK)	120
3.3	TMS 8-DURAN VARLIKLARA İLİŞKİN BORÇLANMA MALİYETLERİ	121

3.4.	TMS 21- YABANCI PARA İŞLEMLERİNE DAYANAN BORÇLANMA MALİYETLERİ (KUR FARKLARI).....	129
3.5.	MENKUL KIYMET İHRAÇ FARKLARINDAN KAYNAKLANAN BORÇLANMA GİDERLERİ	133
3.6.	BORÇLANMA MALİYETLERİ YÖNÜNDEN ÜLKEMİZDEKİ VERGİ MEVZUATI İLE STANDART HÜKÜMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI	135
3.6.1.	TMS 17 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ İNCELENMESİ:.....	136
3.6.2.	TMS 21 KUR FARKLARI İŞLEMLERİNİN İNCELENMESİ:	137
3.6.3.	TMS 2 STOKLARIN İNCELENMESİ:	139
3.6.4.	TMS 16 MADDİ DURAN VARLIKLARIN İNCELENMESİ:.....	140
4.	BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR ŞİRKET ÜZERİNDE UYGULAMA.....	144
4.1.	UYGULAMA 1:	144
4.2.	UYGULAMA 2:	155
	SONUÇ.....	160
	KAYNAKÇA.....	165

ÖZET

Globalleşme, ülkelerarası yapılan ticarete ülkeleri, mali tablolarının eşit kriterlerle karşılaştırılıp, raporlanarak aynı dili konuşmaya yönlendirmiştir. Farklı ülkelerde oluşturulan finansal raporların benzer şekilde yorumlanabilmesi ve uluslararası ölçekte geçerli olacak ortak muhasebe uygulamalarının geliştirilmesi adına birçok önemli çalışma yapılmıştır.

Uluslararası muhasebe standartlarıyla tam uyum içinde olan Türkiye Muhasebe Standartlarının etkin ve geniş bir kesimde kullanılmaya başlaması, Avrupa Birliği uyum çalışmaları açısından da büyük önem arz etmektedir. Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının, 6102 Sayılı Türk Ticaret kanunuyla birlikte, Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları olarak kabul edilmesi sonucunda değerlendirme (ölçümleme) sadece vergi ile düzenlenen hükümler olmaktan çıkarılmıştır.

Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye Muhasebe Standartları Temmuz 2012 itibariyle yürürlüğe girmiş ve Ocak 2013 itibariyle Türk Ticaret Kanununa (TTK) göre tüm işletmeler açısından kullanımı zorunlu hale getirilmiştir. Bu gelişme, 2013 tarihi itibariyle finans kuruluşları hariç tüm işletmelerde değerlendirme ile ilgili yeni düzenlemeler getirecek ve uygulamada önemli farklılıklar yaratacaktır

Bu çalışmada, 2000’li yıllarda uygulama başlanmış Türkiye (Uluslararası) Muhasebe Standartlarından biri olan 23 nolu borçlanma maliyetleri standardı, Türk Vergi Mevzuatındaki ve Sermaye Piyasası Kurulu içindeki yeri ve muhasebeleştirilmesi konusu ele alınmıştır. Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan iki yöntem (gider olarak yazılması ve aktifleştirilmesi) örnek uygulamalar ile açıklanmıştır. Ayrıca Borçlanma Maliyetlerinin ilgili olduğu TMS 2-Stoklar, TMS 16- Maddi Duran Varlıklar, TMS 17-Kiralama İşlemleri, TMS 21-Kur Değişimleri Standartlarına da yer verilmiştir.

ABSTRACT

Globalization has directed countries towards to speak the same language their financial statements to be compared, assessed and reported in equal criteria, trading inter countries. There are lots of significant works on common evaluating system of financial raportings which are produced in different countries and developing accaunting applications which are applicable within an international systems.

Having started effectively and widely applying Accounting Standards of Turkey harmonious with International Accounting Standards is crucially important in aspects of adaptation to European Union for Turkey. As a result of Accepting the International Accounting Standards and The International Financial Reporting Standards together with Turkish Commercial Law number 6102 as Turkish Accounting Standards and Turkish Financial Reporting Standards, valuation (rating) which was a dictum regulated just with tax only has been removed.

Türkiye Financial /Accounting Reporting Standards(TFRS) are also generated based upon International Accounting Standards(IAS). Financial tables which are constittuted according to desicions of Tax Procedure Law, will be constituted based upon Türkiye Accounting Standards (TMS) with the new Turkish Commercial Code (TTK) which will be coming into effect in 2012. Having done concrete specifications about this topic in the standard, more credible and unified financial statements can be submitted.

In this study, the subject of Borrowing Costs Standart no.23, which is one of Turkish (International) Accounting Standarts put into action in 2000's, its place in the Turkish Tax Laws and Capital Market Board and its accounting has been taken into consideration. Two methods used in accounting of Borrowing Costs (Bookkeeping as expenses and capitalisation) have been explained with sample applications. Additionally, the position of borrowing costs on financial leasing procedures has been emphasized.

KISALTMALAR

a.g.e: Adı Geçen Eser

a.g.m: Adı Geçen Makale

AB: Avrupa Birliği

BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu

IASB: International Accounting Standards Board (Uluslar arası Muhasebe Standartları Kurulu)

IASC: International Accounting Standards Committee (Uluslar arası Muhasebe Standartları Komitesi)

IFAC: International Federation of Accountants (Uluslararası Muhasebeciler Birliği)

IASCF: International Accounting Standards Committee Foundation (Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı)

SAC: Standards Accounting Committee (Standart Danışma Konseyi)

TMS: Türkiye Muhasebe Standartları

TMUDESK: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu

TTK: Türk Ticaret Kanunu

TÜRMOB: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği

UMS: Uluslararası Muhasebe Standardı

UFRS: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

s : sayfa

S: Sayı

V.U.K: Vergi Usul Kanunu

TABLO LİSTESİ

- Tablo 1:** Stok Edinimi İle ilgili Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması 142
- Tablo 2:** Duran Varlıklarla ilgili Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması 143
- Tablo 3:** Kur Farkı ve Faiz Hesaplamaya İlişkin Tablo 159

GİRİŞ

Dünya ülkelerinde ekonomik konjonktürün olumsuz etkisi ve gelişen teknolojiyle birlikte rekabet şartlarının artması işletmelerin gerek yatırım döneminde ve gerekse işletme döneminde kaynak ihtiyacını her geçen gün arttırmaktadır. İşletmelerin mal ve hizmet satın almak, üretmek veya yatırımlarını finanse etmek amacıyla, ihtiyaç duyduğu kaynak her zaman öz sermayesinden sağlanamaz. Varlıklarının finansmanını özkaynaklarla karşılayamayan işletmeler, faaliyetlerini kesintisiz bir şekilde sürdürmek, ödemelerini zamanında yapabilmek, müşteri ihtiyaçlarını zamanında karşılamak ve küreselleşen dünyada gerek ulusal gerekse uluslararası alanlarda rekabet edebilmek ve daha fazla söz sahibi olabilmek için, kaynak edinmek zorunda kalmaktadırlar.

Bu nedenle kaynak arayışında olan işletmeler, gerek yatırım döneminde ve gerekse işletme döneminde varlıklarını artırmak veya yenilemek amacı ile borçlanmaktadırlar. Bu borçlanmalar işletmelere, faiz, komisyon, vade farkları ve kur farkları gibi bir takım ek maliyetler getirerek, ödeme yükümlülüğü altına sokmaktadır. Özellikle banka ve benzeri kredi kurumlarından yabancı kaynak sağlanırken işletmenin mali yapısı dikkate alınarak çeşitli borç seçenekleri ortaya çıkmaktadır. Bu borç seçeneklerinin en belirleyici özellikleri borcun vadesi ve maliyetidir ki tez çalışmamızın konusunu teşkil etmektedir.

Aynı zamanda işletme sermayesi ihtiyacının karşılanması amacıyla, yabancı kaynak kullanılması nedeniyle katlanılan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi sorun teşkil etmektedir. Ancak maliyet bedeli ile değerlendirilen stoklar ve maddi duran varlıkların yabancı kaynaklarla finanse edilmeleri durumunda söz konusu bu finansman giderlerinin varlığın maliyeti ile ilişkilendirilip ilişkilendirilmeyeceği konusunda farklı görüşler ve uygulamalar

bulunmaktadır. Bu görüşler ve yasal düzenlemelerde yer alan yaklaşımlar, Uluslararası Muhasebe Standartları, Türkiye Muhasebe Standartları, Sermaye Piyasası Mevzuatı, Türk Vergi Mevzuatı ve muhasebe ilkeleri dikkate alınarak incelenmeye çalışılmıştır.

Bu amaçla tez çalışmam dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, genel tanımlara değinilerek borçlanma kavramı ele alınmıştır. Finansman, maliyet, gider ve harcama kavramları incelenmiş ve bu kavramların birbirleri ile olan ilişkileri açıklanarak Borçlanma çeşitlerine, Borçlanma Maliyetini oluşturan unsurlara da yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde, Uluslararası Standartların doğuşu, yürürlüğe girişi, amaçları araştırılarak Uluslararası Muhasebe Standartları incelenmiş ve ülkemizdeki muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik olan çalışmalar ele alınmıştır.

İkinci bölümde, Borçlanma Maliyeti ile ilgili yasal düzenlemelere yer verilerek, Borçlanma Maliyeti konusu; Türkiye Muhasebe Standartları, Sermaye Piyasası Kanunu, Türk Vergi Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları hükümlerine göre açıklanmış, standart'ın içeriğine göre tanımlar ve kavramlar açıklanmıştır. Ayrıca standartta uygun görülen Borçlanma Maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi yöntemleri de bu bölümde örneklerle açıklanmıştır. Bu bölümde, finansal tablo dipnotları da ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, Borçlanma Maliyetleriyle ilişkili diğer muhasebe standartları (Finansal Kiralama İşlemleri, Maddi Duran Varlıklar, Stoklar, Kur Farkları ve Menkul Kıymetler incelenmiş, hükümlerine göre açıklanmış ve uygulamalı örneklere yer verilmiştir. Ayrıca, diğer vergi kanunlarıyla ilişkileri araştırılarak bilanço etkisi incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi hakkında uygulama örneğiyle bilanço ve gelir tablosuna etkisi tespit edilmiş ve detaylı açıklamalar ile konu açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BORÇLANMA VE BORÇLANMA MALİYETİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR, YASAL DÜZENLEMELER

1. BORÇLANMA ile İLGİLİ TANIMLAR ve KAVRAMLAR

1.1. TANIM VE KAVRAMLAR

1.1.1. BORÇLANMA KAVRAMI

Belirli standartlara göre hareket etmeyi veya davranmayı gerektiren bir görev ve sorumluluk yükleyen borçlanma kavramı, temel olarak işletmenin bir ihtiyacını karşılamak amacıyla alınan nakit veya nakit olmayan değerdir.

İşletmeler, içinde buldukları sektörün gereklerine uygun olarak mal ve hizmet satın almak, bu malı veya hizmeti üretmek ve gerekli yatırımları yapmak için yeterli finansal kaynağa gereksinim duymaktadırlar. Kaynak arayışları karşısında bazı işletmeler özkaynaklarını kullanırken, bazı işletmeler de özkaynaklarının yetersiz kalması durumunda borçlanmayı tercih etmektedir. Yabancı kaynak maliyetlerinin bir kısmının gider yazılabilmesi gibi avantajlar da yabancı kaynak kullanımını cazip hale getirebilmektedir.

İşletmeler bankalardan borçlanabileceği gibi, satıcılarla yapılan ticari ilişkilerden, vergi daireleri veya sosyal güvenlik kurumlarına olan borçlardan, alınan avanslardan, personele, ortaklara veya diğer kişilere olan borçlardan, tahvil ihracı gibi sermaye piyasası işlemlerinden de borçlanabilir¹. Örneğin; işletmesinin ihtiyacını karşılamak için X bankasından çekeceği kredi bir

¹ Nazlı Kepçe, “Finansman Harcamalarının Muhasebeleştirilmesi ve Mali Tablolarda Raporlanması”, Mali Çözüm Dergisi.,2001, s:57.

borçlanma olacaktır. Çünkü işletme bankaya çektiği kredi tutarından daha fazla tutarda bir geri ödeme yapacaktır. İşte bu aradaki fark kredi faizi olmakta ve işletme açısından bu durum bir borçlanma sayılmaktadır.

1.1.2. FİNANSMAN KAVRAMI

İşletmelerde finansman önemli yönetim fonksiyonlarından biridir². Finansman gideri dar anlamda, işletmenin ihtiyaç duyduğu nakdi kullanması karşılığında katlandığı faizi ifade eder. Geniş anlamda ise, vadeli mal alımı, kredi veya borç para alınması dolayısıyla ortaya çıkan faiz, kur farkı, vade farkı gibi borçlanma ile ilgili sair masrafları da kapsar³.

Finansman, işletmenin piyasa değerini maksimize etmek için fonların temininin ve kullanımının planlanması faaliyetleri olarak tanımlanırken, fon kavramı sadece para anlamında değildir. Fon içerisinde, nakde çevrilebilir ve gerektiğinde nakit yerine geçebilecek kaynaklar ve para anlamına gelen nakit ve vadesiz mevduat yer almaktadır. Finansal yönetimde fonların sağlanması kadar fonların kullanımı da önemlidir. Gereğinden fazla fon bulundurma bir maliyeti olduğu gibi fon eksikliğinin de maliyeti vardır. Burada önemli olan iki unsurun dengeli yönetilmesidir.

Finansman, işletmenin dengeli bir biçimde gelişebilmesi, büyüebilmesi, olumsuz ekonomik şartlar altında varlığını sürdürebilmesi ve işletmenin amaçlarına uygun kararlar alınmasında önemli bir yer tutar⁴. Genel olarak işletmenin kuruluş amaçlarına uygun olarak faaliyetlerini gerçekleştirip sürdürebilmeleri için gerekli olan fonların bulunmasına, yönetimine ve harcanmasına finansman adı verilmektedir⁵.

² Cengiz Erol, İşletmelerde Finansal Yönetim, Ankara, İmge Kitabevi, 1999; s.323.

³ Mehmet Arabacı, Farklı Giderlerinin Satın Alınan İktisadi Kıymet Emtia, Yatırım İndirimi, Yıllara Sari İnşaat ve Onarma Açısından İrdelenmesi, Vergi Dünyası, Mart 2002 S.247, s.112.

⁴ Muharrem Özdemir, İşletmelerde Finansal Yönetim, 2. Baskı, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 1999, s.1.

⁵ Jim MacMenamin, Financial Management, London and New York, Routledge(UK), 1999, s.19.

İşletmeler, kuruluş amaçlarına bağlı olarak faaliyetlerini gerçekleştirmek ve işletme amaçlarına ulaşmak isteyen ekonomik bir birimdir. İşletmelerin faaliyetini sürdürebilmesi için gerekli olan sermaye, para ve kredinin bulunması, yönetimi ve kullanılmasına finansman adı verilmektedir. İşletmeler ihtiyaç duydukları finansal kaynağı özkaynaklar dışındaki herhangi bir kaynaktan sağlamaları durumunda katlanmak zorunda oldukları finansal yük genellikle “borçlanma maliyetleri” veya “finansman giderleri” başlıkları altında ele alınmaktadır. Ancak söz konusu finansal yükün gider veya maliyet olarak muhasebeleştirilmesine karar verme aşamasında temel alınacak kriterler konusunda çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Örneğin katlanmak zorunda oldukları finansal yük “borçlanma maliyetleri” olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın direkt maliyet olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği, “finansman giderleri” olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın ortaya çıktığı dönemin gideri olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği izlenimi ortaya çıkmaktadır⁶.

Ancak bu konunun düzenlendiği uluslararası muhasebe standardında (UMS 23) finansman giderleri kavramı yerine borçlanma maliyetleri kavramının kullanılması; bu giderlerin finansman fonksiyonunun yarattığı maliyetler olduğunun vurgulanmasını sağlamaktır⁷.

Dolayısıyla, yukarıdaki iki kavram aynı tanımı ifade etmektedir. Bu bağlamda borçlanma maliyetleri; işletmenin faaliyetlerini sürdürebilmesi için, öz kaynaklarındaki yetersizlikten dolayı kullandığı yabancı kaynaklara bağlı olarak yüklendiği giderlerdir⁸.

⁶ Nazlı Kepçe a.g.e s:2.

⁷ Orhan Sevilengül, Borçlanma Maliyetleri Standardının Dayandığı Esaslar, Prf.Dr.Yüksel Koç Yalkın’a Armağan, Ankara,Türmob.

⁸ Muharrem Karataş, Borçlanma Maliyetlerinin UMS 23, Kobilere İçin UFRS ve Vergi Usul Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi, Mali Çözüm Dergisi, Sayı:98, 2010, s:122.

1.1.3. MALİYET KAVRAMI

Maliyet kavramı, çok değişik görünümde ve hemen her konuda karşımıza çıkabilen son derece esnek bir kavramdır⁹. Bu sebeptendir ki; maliyet kavramı için çok geniş kapsamlı tanımlamalar yapılmıştır.

En genel tanımıyla maliyet, belirli bir amaca ulaşabilmek için katlanılan, parasal olarak ifade edilebilen ve bir değer birikiminin oluşmasına olanak veren fedakârlıkların tümü olarak ifade edilebilir¹⁰.

Kişide maliyet kavramı, gereksinim duyulan aracın, gercin veya malın edinilmesinde elindeki paranın yeterli olup olmadığını ya da ne kadar tutarda para hazırlaması gerektiğini bilmesi için gerekli olup bunların kaç mal olacağını hesaplamasını içermektedir¹¹.

Maliyet konusunun değinilmediği bir ekonomik ünite düşünmek mümkün değildir¹².

Muhasebede maliyeti saptanan şeye “maliyet objesi” adı verilir. Maliyet objelerinin belirlenmesinde temel ölçüt, maliyet-yarar karşılaştırmalarıdır. Bir şeyin maliyetini saptamaya karar verirken, bu işlemin getireceği yük ile sonuçta elde edilen maliyetin sağlayacağı yarar karşılaştırılmalı ve buna göre çok yüksek maliyet hesaplamalarına girişmekten olanaklar ölçüsünde kaçınılmalıdır¹³.

İşletmeler, edinmeden dağıtımına kadar temel işlevlerinin yerine getirilmesinde daima bir maliyet sorunu ile karşı karşıya kalırlar. Ekonomik birimlerden ticaret işletmeleri, belirli malların alınıp satılması ve bu işlemler için

⁹ Kamil Büyükmirza, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, Barış Yayınevi, Genişletilmiş 5.Baskı,Ankara 1998, S:34.

¹⁰ Osman Altuğ, Maliyet Muhasebesi,Türkmen Kitabevi, İstanbul 2006,s:15.

¹¹ Rüstem Hacirüstemoğlu, Maliyet Muhasebesi, Beta Basım Yayım A.Ş, 3.Baskı,İstanbul , 2000, s.10.

¹² Mehmet Uragun, Maliyet Muhasebesi ve Mali Tablolar,Yetkin Basımevi Ankara, s:55.

¹³ Kamil Büyükmirza, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, Gazi Kitapevi, Ankara, 2003, s:45.

yapılan giderlerin dağıtılması ile maliyet sorunlarını çözümlerler. Üretim edinimde bulunan endüstri işletmeleri ise, satın aldıkları maddeyi üretim araçları kullanarak ve enerji kaynaklarından yararlanarak fiziksel veya kimyasal değişikliğe uğratırlar. Bu işletmelerde maliyet sorunları oldukça karmaşık yapı göstermektedir¹⁴.

Maliyet kavramı geniş anlamda ele alınması halinde pazarlama fonksiyonu ile ilgili yapılan faaliyetlerin de maliyet muhasebesi kapsamında incelenmesi gerektiği vurgulanmaktadır¹⁵.

Burada dikkat çeken bir husus, maliyet kelimesinin tek başına kullanılmadığıdır. Maliyet, üretim maliyeti, hizmetin maliyeti, yatırım maliyeti gibi tamamlamalar ile bir anlam ifade etmektedir¹⁶.

1.1.4. GİDER KAVRAMI

Maliyet ve gider birbirinden farklı kavramlar olmasına rağmen literatürde çoğu kez aynı anlamda kullanılmaktadır. Karışıklığı önlemek amacıyla gider kavramının tanımlanması ve açıklanmasında yarar vardır¹⁷.

Gider, işletmenin faaliyetini ve varlığını sürdürerek bir gelir elde etmesi için belirli bir dönemde, kullandığı, tükettiği mal ve hizmetlerin faydası tüketmiş maliyetlerinin gelirden düşülen kısmıdır¹⁸.

Gider, işletmeye ekonomik bir yarar sağlamak üzere yapılan bir harcama veya tüketim anlamındadır¹⁹.

¹⁴ Rüstem Hacırüstemoğlu, Maliyet Muhasebesi, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1997, s. 10.

¹⁵ Nalan Akdoğan, Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları, İstanbul SMMM Odası Yayını, İstanbul 1994, s:5.

¹⁶ Sait Y.Kaygusuz-Şükrü Dokur, Maliyet Muhasebesi, Dora Basım Yayım Dağıtım, Bursa 2009, s.29.

¹⁷ Hacırüstemoğlu, a.g.e s:11.

¹⁸ Selçuk Uslu, Maliyet Muhasebesi, Çözüm Yayınları, Ankara 1985, s.210.

¹⁹ .Kamil Büyükmirza, a.g.e s:42.

Genel anlamı ile gider, işletmenin öz sermayesinde bir azalış meydana getiren her türlü çıkışı ifade eder²⁰. Bir başka tanıma göre; bir işletmenin faaliyetlerini ve varlığını sürdürebilmesi, bir gelir elde edebilmesi için, belirli bir dönemde kullandığı veya tükettiği mal ve hizmetlerin parasal tutarı olarak ifade edilebilmektedir²¹.

Varlıkların satış ve yönetim sürecinde kullanılması giderleri meydana getirir. Araştırma Geliştirme giderleri, Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri, Genel yönetim giderleri ve Finansman Giderleri bu tür dönem varlık ve hizmet tüketimlerinin gider olarak nitelendirilebilmesi için, üç önemli unsur söz konusudur. Bu unsurlar şunlardır: ²².

1- Varlık veya hizmetin tükenmiş olması gerekir.

2- Tüketimin ikinci bir faydayı sağlaması gerekir. Örneğin, üretim faaliyetini gerçekleştirmek için yapılan malzeme tüketimi, bir giderdir. Ancak depodaki malzemenin ihmalden dolayı değersiz hale gelmesi, bir tüketim ya da mevcut faydanın yok olması anlamına gelse de gider değildir. Çünkü yapılan tüketimin karşılığında ikinci bir fayda sağlanamamış, boşa yapılan bir tüketim söz konusu olmuştur.

3- Tüketimin belli bir döneme ait olması gerekir. Tüketimin gider sayılabilmesi için, dönemlerle ilişkilendirilmesi gerekir. Döneme ait olmayan tüketim, o dönemin gideri olarak nitelendirilemez.

LEHMANN' a göre, işletme ekonomisinde gider kavramı, bir üretim süreci içerisinde üretimin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan her türlü fedakârlığı içerir. Burada fedakârlık sözcüğü ile işletmeyle ilgisi olan ve işletme

²⁰ Hasan Yalçın, Ticari Kazanç ve Kurum Kazancının Tespitinde Giderler, İstanbul Klavuz Yayınları, Kasım 2000, S:39.

²¹ İslam Çankaya, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staja Başlama 1. Cilt, 7. Baskı, Ankara Meslek Yaptıkları, 2005, s.562.

²² Mevlüt Karakaya, Maliyet Muhasebesi, Gazi kitabevi, Eylül 2007, s.15.

içinde veya dışında meydana gelen mal ve hizmet tüketimi anlatılmaktadır²³. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere gider; iş ile ilgili olarak alınan bir mal veya hizmet karşılığında ödenen veya borçlanılan tutardır²⁴.

1.1.5. HARCAMA KAVRAMI

İşletme tarafından herhangi bir nedenle yapılan her ödeme ve borçlanma harcamadır²⁵.

Harcama kavramı, nakit veya nakde bağlı varlık çıkışını gerektiren bir olaydır. Harcama, bir varlık elde etmek, bir hizmet sağlamak veya bir zararı önlemek için borç altına girme, para ödeme, bir varlık nakletme veya faydaları içinde bulunulan hesap dönemini aşacak bir gideri kapsamaktadır²⁶. Muhasebe açısından harcama; nakit ödeme olabileceği gibi borçlanma şeklinde de olabileceğinden, harcama kavramı ödeme kavramından daha geniş kapsamlıdır²⁷.

Harcama, gider kavramına yakın bir kavram olup, işletmelerin para ve benzeri araçlarla yaptıkları her ödeme bir harcamadır. Fakat maliyetler için para ödenmesi değil, mal tüketimi esastır. Bu nedenle harcama ve maliyet kavramları birçok bakımdan birbirinden ayrılmaktadır. Her harcama bir gider olmadığı gibi(örneğin; peşin ödemeler), her gider de bir harcama olmayabilir (örneğin; amortismanlar ve ödenmemiş giderler gibi)²⁸.

²³ Nejat Akıncı ve Necmettin Erdoğan, Maliyet Muhasebesi, İzmir, Barış Yayınları, 1995, s:28.

²⁴ Hüsamettin Biçer, Maddi Vergi Hukukunda Gider Kavramı Kredi Faizlerinin Gider Olarak İndirim Zamanı, Vergi Dünyası,Sayı:230, Ekim 2000, s:15.

²⁵ Nalan Akdoğan, Maliyet Muhasebesi Uygulamaları, Ankara, Baran Ofset Gazi Kitabevi,2000,s.9.

²⁶ Rüstem Hacırüstemoğlu ve A. Sait Sevgener, Yönetim Muhasebesi, İstanbul: Alfa Yayınları, 1998, s.39.

²⁷ Ali Kartal, Maliyet Muhasebesi, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 792, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 402, 2000, s.10.

²⁸ Nejat Akıncı ve Necmettin Erdoğan,a.g.e s:27.

Harcama, üretim ve hasılat döngüleri işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili döngüler olup birbirleri ile ilişkilidir. Örneğin, hammaddenin satın alınarak işletme deposuna girdiği ana kadar gerçekleştirilen faaliyetler harcama döngüsünü, hammaddenin imalat sürecinden geçerek nihai ürünün elde edilmesi üretim döngüsünü, nihai ürün satışının gerçekleştirilmesi ve tahsilâtının yapılması ise hâsılat döngüsünü oluşturmaktadır. Finansman döngüsü ise bu işletme faaliyetlerinin en kârlı ve verimli şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli olan fon veya varlıkların yönetimi ile ilgili faaliyetlerdir²⁹.

1.1.6. MALİYET-GİDER İLİŞKİSİ

Geniş kapsamlı maliyet yaklaşımında gider kavramı, maliyet kavramına dayanılarak tanımlanır. Muhasebede giderler, belirli bir dönemin gelirlerine uygulanan maliyetlerdir. Dönem karı da, döneme ait gelirlerle giderler arasındaki fark olarak tanımlandığına göre, dönem zarfında hangi maliyetlerin ne kadarının gidere dönüştürüldüğü karın ölçülmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır³⁰.

Öncelikle maliyetlerle belirli gelirler arasında direkt bir ilişki aranır. Böyle bir ilişkiye sahip olmayan maliyetlerle muhasebe dönemleri arasında bir ilişki kurulmaya çalışılır. Bu da yapılamazsa, maliyetler cari dönemin gideri olarak tanınırlar³¹. Maliyet Muhasebesi yönünden gider; hasılattan düşülen yararı tükenmiş maliyettir³².

Maliyet ve gider kavramları üretim süreci açısından belirleme noktasına öre birbirini izlerler. Örneğin, üretimde kullanmak amacıyla alınan ilk madde için, ilk madde ambara girinceye kadar yapılan harcamalar toplamı ilk

²⁹ Evren Dilek Şengür ve Havva Nur Çiftçi, İşletmelerde Faaliyetlerin Sınıflandırılması ve Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri, Mali Çözüm Dergisi, Kasım-Aralık 2011, s:40.

³⁰ Nasuhi Bursal ve Yücel Ercan, Maliyet Muhasebesi, 4. Baskı, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 888, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 476, 2001, s.4-5.

³¹ Bursal ve Ercan, Maliyet Muhasebesi, s.5.

³² Mehmet Uracun, a.g.e s:69.

maddenin maliyetini oluşturur. Ancak üretimde kullanılırsa söz konusu ilk madde maliyeti, mamul üretim maliyetini oluşturan bir üretim giderine dönüşür³³.

Maliyet ve gider arasındaki ilişkide unutulmaması gereken nokta, giderlerden söz edebilmek için faydası tükenen maliyetlerin işletmenin faaliyetlerini sürdürmesi ile ilgili ve belli bir dönemde tüketilmiş olması gerekir. Örneğin, beş yıllık kira gideri ödemesi işletmenin nakit varlıklarını azaltmaktadır. Ancak bu azalış beş dönemi ilgilendirdiğinden gider değildir. Gider olan varlık azalışı, yalnızca içinde bulunulan döneme ait olan tutardır³⁴.

1.1.7. GİDER-HARCAMA İLİŞKİSİ

Giderin ana niteliği belirli bir amacın gerçekleştirilmesidir. Bir borcun ödenmesi, bir varlığın alınması veya bir hizmetten yararlanılması için yapılan ödemeler ve borçlanmalar harcama kavramı ile anlatılmaktadır. Harcamanın gidere dönüşmesi için, harcama karşılığında elde edilen faydanın aynı dönemde tüketilmesi gerekmektedir. Mal veya hizmetlerin faydasının aynı dönemde tüketilmesi ile harcamalar gider haline dönüşür³⁵.

1.2. BORÇLARIN ÇEŞİTLERİ

İşletmeler belli nedenlerle finansman ihtiyacı duyabilmektedirler. Finansman ihtiyaçları genel anlamda ikiye ayrılır.

Şunlardır:

³³ İbrahim Lazol, Maliyet Muhasebesi, Ekin Basım Yayın Dağıtım,3.Baskı, 2008, s.8.

³⁴ Mustafa Savcı, Maliyet Muhasebesine Giriş, Akademi Yayınevi, Rize, 3.Baskı, s.11.

³⁵ Rüstem Hacırüstemoğlu ve A. Sait Sevgener, Yönetim Muhasebesi, İstanbul: Alfa Yayınları, 1998, s.39.

- Yapılan veya yapılacak olan yatırımlar için ortaya çıkan finansman ihtiyacı,
- İşletmenin tüm faaliyetleri için ortaya çıkan finansman ihtiyacı³⁶.

İşletmeler gerek yatırım gerekse işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamak için kısa, orta veya uzun vadelerde, çeşitli şekillerde borçlanma politikaları izlemektedirler³⁷. Bu sebeptendir ki; vade yapılarına göre üç çeşit bir sınıflandırmaya gidilmiştir. Kısaca şöyle açıklayabiliriz.

1.2.1. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

Kısa süreli finansman kaynakları, firmanın faaliyet dönemi içerisindeki (genellikle bir yıla kadar) geri ödemek yükümlülüğü altında bulunduğu borçlarını ifade eder³⁸. Kısa vadeli yabancı kaynaklar şunlardır:

1.2.1.1. TİCARİ KREDİLER VEYA SATICI KREDİLERİ

Genellikle her işletme, hammadde, malzeme veya mal alışlarının önemli bir bölümünü peşin olarak değil, diğer işletmelerden kredili olarak yapar. Özellikle küçük ölçekli veya yeni kurulmuş işletmelere ticari krediler en önemli kısa süreli finansman kaynağını oluşturmaktadır³⁹.

³⁶ Metin Erkan, Bitirme Projesi, İstanbul, Haziran 2009, s.16.

³⁷ Ahmet Demir, Tekdüzen Muhasebe Sistemi, Çağdaş Yayınevi, İstanbul, 1995, s:882.

³⁸ Öcal Usta, İşletme Finansı ve Finansal Yönetim, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 2002, s.22.

³⁹ Süleyman Yükçü, Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi, 4.Baskı, İzmir, 1999; s.949.

1.2.1.2. KISA VADELİ BANKA KREDİLERİ

İşletmenin vadesi en fazla bir yıla kadar olan ve banka sektöründen temin ettiği kredilerdir.

1.2.1.3. FİNANSMAN BORDROSU

İşletmenin borçlu sıfatıyla sattığı vadesi 60 -720 gün arasında olan, kısa vadeli, emre veya hamiline yazılı menkul kıymetlerle kısa süreli finansman sağlamasıdır.

1.2.1.4. VARLIĞA DAYALI MENKUL KIYMET

Varlığa dayalı menkul kıymet çıkarılması ya da diğer adıyla menkul kıymetleştirme, risk paylaşımı amacıyla sermaye piyasası araçları içinde likit olmayan araçların likit hale dönüştürülmesi sürecidir⁴⁰. Varlığa dayalı menkul kıymet çıkarılması yöntemiyle; işletme mevcut alacaklarını karşılık göstererek menkul kıymet çıkararak kısa süreli finansman sağlamaktadır.

1.2.1.5. DIŞ TİCARET FİNANSMANI

Dış ticaret işlemleriyle finansman sağlama yöntemleri esasen ithalatın finansmanı ve ihracatın finansmanı olarak ikiye ayrılır. İthalatın finansmanında, akreditif krediler ile banka kabulleri kullanılmaktadır. Akreditif kredileri, esasen banka garantili bir ödeme sistemidir. Akreditif kredisi ithalatçı henüz malın bedelini ödemedi ve riske katlanmadan yurtiçindeki bir banka vasıtasıyla

⁴⁰ C. Kaplan, Finansal Yenilikler ve Piyasalar Üzerine Etkileri: Türkiye Örneği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Araştırma Genel Müdürlüğü Tartışma Tebliği No: 9910, Nisan 1999, www.tcmb.gov.tr/research/iscus/dpaper42.pdf, 13.12.2011.

ihracatçıya ya da bankasına akreditif mektubunun gönderilmesi sonucunda; ithalatçı tarafından mal bedelinin ödememesi durumunda dahi bankanın ithalat bedelini ihracatçıya ya da bankasına ödeme taahhüdünde bulunmasıdır. Akreditif bu nedenle ithalatçı lehine bir banka kredisi olarak tanımlanabilir. Banka kabulleri ise ithalatçı tarafından satın alınan malın belirli süre zarfında ödeneceğini satıcıya garanti ederek açılan ve satıcının düzenleyeceği vadeli poliçenin banka tarafından kabulüyle gerçekleşen kredi türüdür.

1.2.1.6. FAKTORİNG

Factoring işlemlerinin ortaya ilk çıkışı Fenikelilere hatta eski Romaya kadar uzanmaktadır. Bu dönemde factor olarak adlandırılan kişiler günümüzün satış komisyoncusu veya satış acentası özelliklerini göstermişlerdir⁴¹.

Yerine getirdikleri başlıca işlevler ise tüccarların ürünlerini satmak depolamak ve bazı hizmetler sunmak şeklindedir. Bu işlemler alacağın temlikine ilişkin ilk örnek olmuştur⁴².

KOCAMAN, Fiscoeder'in tanımını kendi eklemeleri ile birlikte şöyle aktarmıştır⁴³: “ Factoring,mal(emtia) imal eden ile factoring kurumu arasında kurulan uzun vadeli bir akdi ilişkiyi ifade eder; ki bu sebeple, finansman kurumu , sözleşme karşı tarafını ,mal (emtia)tesliminden veya edimin yerine getirilmesinden doğan alacakların kaybına karşı tam olarak teminat altına alır (deleredere işlevi) ve onun (mal imal eden/sözleşme karşı tarafı) için ,-bu alacakların satın veya temliki sureti ile üstlenilmesinden (iktisabından) sonra alacakların idaresi ile (yönetimiyle) bağlantılı olarak yapılması gereken muhasebenin tutulması, tahsil gibi işleri ve diğer yardımcı işlevleri icra eder (iş görem/ hizmet işlevi) ve ayrıca, sözleşme karşı tarafının talebi(isteği) üzerine bu

⁴¹ B.Arif KOCAMAN.Factoring İşleminin Hukuki Niteliği.Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayın No:269.Ankara 1992.s.5.

⁴² Ç.Berna KOCAMAN.Finansal Açından Factoring.Atilla Kitabevi.Ankara 1992.s.7.

⁴³ KOCAMAN a.g.e. , s.17.

alacakları (karşılığını) avans verir (finansman işlevi)”Karışık gibi görünmesine rağmen yukarıdaki tanım factoring işleminin bütün işlevlerini dikkate alarak tanımlamaktadır. ERDEMOL ise factoring için şu tanımı vermektedir⁴⁴. “Factoring, adına factor denilen gerçek veya tüzel bir kişi ile ,açık hesap esasına göre müşterisine vade tanıyarak satış yapan bir mal veya hizmet satıcısı arasında yapılan ve satışı yapılmış mal veya hizmetlerden doğan kısa vadeli (60-180 gün) alacaklarla ilgili olarak factor’un aşağıdaki hizmetleri verdiği bir anlaşma veya sürekli düzenlemedir”’.

Faktör;

- Anında peşin ödeyerek bütün alacakları satın alır,
- Alacaklar tahsil eder,
- Bu alacaklara ilişkin muhasebe ve defter kayıtlarını tutar,
- Kendi çıkarı gereği mal veya hizmeti satın alanın (borçlunun)

istihbaratını yapar,

- Borçlunun mali sıkıntıya düşerek ödeme kabiliyetini kaybetmesi

halinde oluşan zararları üstlenir,yani satıcıyı kötü borçlulara karşı korur”

-Factoring satıcıya , alacakların satımı ile finansman imkanı sağlar. İşletmeler açısından hayati önem taşıyan kısa vadeli sermaye(çalışma sermayesi) ihtiyacı factoring işleminin sayesinde daha ucuz maliyet ile karşılanabilmektedir. Satıcı ayrıca bir kaynağa ihtiyaç duymadan alacaklarını kredilendirmek suretiyle likidite durumunu düzenleme ihtiyacına sahip olmaktadır⁴³.Ancak factoring işleminin söz edilen bu etkisi , factorun teminat işlevini üstlenmesi ile ortaya çıkmaktadır. Satıcı teminat işlevinin yerine getirildiği gerçek factoring anlaşması ile alacaklarının ödenmeme riskinden kurtulur ve factorun yaptığı ödemeyi likidite derecesini artıracak şekilde serbestçe kullanabilir. Factoring işleminin likidite açısından diğer bir faydası sözleşmeden vazgeçilmesi durumunda satıcıya ek külfet getirmemesidir. Diğer finansman teknikleri ile karşılaştırıldığında factoring işleminin bu faydası önem kazanmaktadır⁴⁴.

⁴⁴ Haluk ERDEMOL, Factoring ve Forfaiting. Akbank Yayınları. s.1.

⁴³ Abdurahman FETTAHOĞLU. İşletme Finansmanı.s.142.

⁴⁴ KOCAMAN .a.g.e.s.71.

Factoring ‘in diğer faydalarını şöyle sıralayabiliriz.

- Alacak riskinin factore devredilmesinden dolayı daha rahat davranabilen satıcının yine piyasalara girme imkanının artması ve dış piyasalara açılma kolaylığı⁴⁵,
- Alıcılara daha rahat vade tanıyabilmesinden doğan rekabet gücünün yükselmesi,
- Faktörün satıcıya sağladığı ön ödeme ile ham madde alımlarında peşin işlemlerden doğan indirimlerden yararlanma olanağı ve buna bağlı olarak alacaklar, stoklar ve borçlar kalemlerinin azalması,
- Factoring yoluyla sağlanan finansmanın, diğer finansman araçlarından daha ucuz olmasından dolayı vadeli satışlarda sağlanacak artışlar⁴⁷.
- Nakit bütçelerinin daha etkin hale gelmesi ile işletmelerin planlı büyümesine yardımcı olması,
- Satıcının ihracat işlemlerinde karşılaştığı dil sorununun muhabir factor aracılığıyla çözüme kavuşturulması,
- Ön ödeme imkanından yararlanan satıcının, azalan kredi talebi ile bağlantılı olarak faiz giderlerinin azalması,
- Küçük ve orta ölçekli işletmelerin nakit sorunlarının çözülmesi ile büyüme imkanlarının artması şeklinde sıralamak mümkündür.

1.2.2. ORTA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

İşletme finansmanında 1-5 yıl arası vadeli olan yabancı kaynaklar Orta Vadeli, 5 yıldan uzun vadeli yabancı kaynaklar da Uzun Vadeli Finansman Kaynakları olarak gruplamıştır. Bir firma,

- Duran varlıklara yatırım,
- Net işletme sermayesini artırma,
- Kısa vadeli borçlarını karşılama,

⁴⁵ Kuter Atac “Bir Finansman Yöntemi: Factoring” Hacettepe ÜNİ. İ.İ B.F Dergisi. 9/1991 s.61.

⁴⁷ Finans Dergisi . “ Factoring: Bir Finansman Alternatifi”. Gözlem özel sayı s.9.

➤ Diğer uzun vadeli yükümlülüklerini ödeyebilmek amacı ile uzun süreli yabancı kaynak sağlama yoluna gidilebilir.

Orta vadeli finansman kaynakları, genellikle işletmelerin sabit sermaye yatırımlarını finanse etmek, net işletme sermayesini arttırmak, mevcut bir borcun ödemesini sağlamak için ya da diğer işletmelerle ortaklık kurmak için kullanılmaktadır⁴⁵.

1.2.3. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

Kar ortaklığı belgeleri, uzun vadeli tahvil ihracı, uzun vadeli banka kredileri, özel finans kuruluşlarından sağlanan uzun vadeli kredilerdir. Uzun süreli yabancı kaynaklar da finansman kurumlarından, sermaye piyasasından ve işletmenin ilişkide bulunduğu üçüncü kişilerden sağlanır⁴⁶.

Orta ve uzun süreli yabancı kaynak türleri şunlardır:

- Orta ve uzun süreli banka kredileri,
- Çıkarılmış tahviller,
- Techizat kredileri,
- Dönem krediler,
- Orta ve uzun vadeli satıcı kredileri,
- Finansal kiralamadan doğan borçlar(Leasing)
- Forfaiting' dir.

Aşağıda kısaca tanımlarına yer verilmiştir.

⁴⁵ Öztin Akgüç, Finansal Yönetim, İstanbul, Avcıol Basım Yayım, 1994, s.606.

⁴⁶Öztin Akgüç, Mali Tablolar Analizi, Arayış Basım veYayıncılık, İstanbul, 2006, s. 177.

1.2.3.1. ORTA VE UZUN SÜRELİ BANKA KREDİLERİ

Vadeleri en fazla on yıla kadar olan banka kredileridir. Orta vadeli banka kredilerinde vade uzun bir süreyi kapsadığından bankalara kredi karşılığında genellikle teminat gösterilir. Alınan uzun süreli kredilerin gelecek hesap döneminde ödenecek anapara taksitleri kısa vadeli borçlar arasında gösterilmelidir. Ancak bu bölümdeki borçların tahakkuk etmiş, fakat bilançonun düzenlendiği tarihe kadar ödenmemiş faizlerinin de kısa vadeli borçlar arasında gösterilmesi gerekir⁴⁷.

1.2.3.2. ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER

Sermaye piyasasının gelişmiş olduğu ekonomilerde firmaların uzun süreli yabancı kaynak sağlamak için başvurdukları başlıca yollardan biri tahvil çıkarmaktır. Tahvilin tanımı, Türk Ticaret Kanununun 420. maddesinde “Anonim şirketlerin ödünç para bulmak için itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetlerine (tahvil) denir.” şeklinde yapılmıştır. Daha geniş bir tanımlamayla, tahviller, kamu kuruluşlar veya şirketlerin, halka borçlanarak sağlayacakları fonlar için seri halinde çıkardıkları, eşit kıymete ve aynı ibareli, kanuni şekil şartlarına uygun olarak düzenlenen borç senetleridir⁴⁸. Tahvil çıkaran bütün anonim şirketler S.P.K’ ya tabidir. Ancak hisse senetlerini halka arz etmeden tahvil çıkaran anonim şirketler ile, hisse senetlerini halka arz ettikten sonra tahvil çıkartan anonim şirketler ile, hisse senetlerini halka arz ettikten sonra tahvil çıkartan şirketler arasında prosedür açısından fark vardır. Hisse senetlerini halka satmış anonim şirketler yani halka açık anonim şirketler çıkardıkları hisse senetleri ile bilançoda görülen yedek akçeleri toplamı kadar (varsa zararlar düşüldükten sonra kalan tutarda) tahvil çıkartabilirler. Hisse senetlerini halka satmamış anonim şirketler ise

⁴⁷ Akgüç, a.g.e., s. 178.

⁴⁸ Muharrem KARSLI. “Sermaye Piyasası Borsa Menkul Kıymetler”, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., 5. Basım, 2004, s.339.

Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi olmakla birlikte bu miktar avantajından yararlanamazlar⁴⁹.

Tahvil karşılığı alınan borcun vadesi kuşkusuz bir dönemden fazladır. Bunun için uzun vadeli borç olarak adlandırılır. Çıkarılmış tahviller nominal değerleri ile mali borçlar içerisindeki yerini alır. Bilanço tarihinden itibaren bir yıl içinde ödenecek tahvil, ana para borç ve taksitleri, bilanço dönemlerinde kısa vadeli yabancı kaynak grubunda yer alan tahvil, ana para, borç taksit ve faizleri hesabına aktarılır⁵⁰.

1.2.3.3. TEÇİZAT (TAKSİTLİ DONANIM) KREDİLERİ

Bu krediler, ülkemizde finansman kurumlarınca uygulanan bir kredi türü olmakla beraber, gelişmiş ülkelerde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Birçok işletme, teçizat kredilerinden yararlanarak gelir sağlayan makine ve teçizatın maliyetini uzun bir zaman süresine yayabilmektedir. Bu tip krediler, teçizattan beklenen gelire uygun olarak, önceden saptanan bir plana göre düzenli taksitlerle geri ödenir.

1.2.3.4. DÖNEN(ROTATİF-REVOLVİNG) KREDİLER

Dönen krediler, önceden saptanmış kredi limiti aşılmamak koşuluyla tekrarlanan borç alma ve geri ödemelere olanak vermektedir. Dönen kredilerden yararlanan işletme, geri ödeme yaptıkça, tekrar belirlenen kredi limitine kadar borçlanma hakkına sahip olur.

⁴⁹Ümit Ataman, Tek Düzen Hesap Planı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2003, s. 213.

⁵⁰ Akdoğan, a.g.e. s.115.

1.2.3.5. ORTA SÜRELİ SATICI KREDİLERİ

İşletmeler, orta veya uzun süreli satıcı kredilerini maddi duran varlıklarının finansmanında kullanmaktadır. Bu tip kredilerde, orta süreli banka kredilerine benzer şekilde geri ödeme planına bağlı olarak periyodik taksitlerle geri ödenmektedir.

1.2.3.6. FİNANSAL KİRALAMADAN DOĞAN BORÇLAR (LEASİNG)

Leasing, bir çeşit kiraya dayanan finansman tekniği olup leasing şirketlerinin özellikle büyük sermaye gerektiren yatırım mallarını özel ve tüzel kişilere sözleşme karşılığı belli bir süre için kiralanmasıdır. Avrupa Leasing Birliği'nin yaptığı tanıma göre; finansal kiralama, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen, üreticiden kiracı tarafından seçilip kiralayan tarafından satın alınan malın mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir anlaşmadır⁵¹. Konuyla ilgili detaylara TMS 17-Standartlarında yer verilecektir.

1.2.3.7. FORFAİTING

Forfaiting, bir mal ve hizmetin, mal ve hizmet ihracatından doğan ve belli bir ödeme planına bağlı olarak diğer kuruluş tarafından satın alınmasıdır⁵². Dış ticaret finansmanında nispeten faktöringe benzeyen ancak daha çok orta vadeli senetli alacakların yönetiminde kullanılan forfaiting' den, genellikle

⁵¹ Akgüç, a.g.e., s.611.

⁵² L.Varlık, O. Türkakın ve A.N.Gürçan, Leasing, Factoring, Forfaiting, Türkiye İş Bankası A.Ş. Yayınları. Ankara, 1985. s. 129.

ödeme gücü ve finansman yapısı güçlü, itibarlı firmalar faydalanabilmektedir. Forfaiting, mal ve hizmetin dış satım işlemlerinden doğan ve gelecekte tahsil edilecek orta vadeli ve uygulamada bir banka tarafından garanti edilmiş senetli veya senetsiz alacağın vadesinden önce satılarak tahsil edilmesidir⁵³.

Forfaiting, bu yönüyle ihracat finansman dolayı yüklendiği riski ihracatçının omuzlarından kendi omuzlarına alan ve bu yolla para kazanan kurumlar aracılığıyla yapılır. Söz konusu işlerde genellikle ithalatçının, borcu karşılığında ihracatçıya verdiği emre yazılı senet veya poliçeler kullanılmaktadır⁵⁴.

1.3. BORÇLANMA MALİYETLERİNİ OLUŞTURAN UNSURLAR

Borçlanma maliyetlerini oluşturan unsurlar; vade farkları, kredi faizleri, kur farkları ve komisyon giderleridir. Kısaca açıklamak gerekirse;

1.3.1. VADE FARKLARI

Vade farkı, yasalarda belirtilmiş bir kavram değildir. Vade farkını kısaca; peşin satırlı fiyat ile vadeli satırlı fiyat arasındaki fark olarak tanımlamak mümkündür. 24 Aralık 2003 tarihli 25326 Sayılı Resmi Gazete’de 2001/1 esas no’ lu olarak yayınlanan Yargıtay içtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulu’nun kararına göre, “.....Vade farkı veresiye veya taksitle satırlarda,.....vade tarihinden başlayarak fiili ödeme tarihinde mal ve hizmet bedeline ekleme yapılmak suretiyle semen’ in ulaştığı miktar ifade eder” demek suretiyle vade farkı tanımlanmaya çalışılmıştır⁵⁵.

⁵³ Niyazi Berk, Finansal Yönetim, 7. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2003, s.234.

⁵⁴ K. Redhead ve S. Hughes. Financial Risk Management, Cambridge University Press, Cambridge. 1988. s. 53.

⁵⁵ Engin Dinç, Tms ve Vergi Kuralları Açısından Ticari Borç ve Ticari Alacakların Muhasebeleştirilmesi ve Değerlemesi, Mali Çözüm Dergisi, 2008, S.90, s:74.

Başka bir ifadeyle vade farkı, alımlarında satıcılar tarafından tanınan vade için hesaplanarak alıcıdan tahsil edilen ya da alıcı hesabına borç kaydedilen fiyat farkı ya da ödemeye ilişkin belirlenmiş sürenin (vadenin) aşılması karşılığı olan bedeldir. Vade Farkları da bir tür borçlanma maliyeti olarak kabul edilir. Vade farklarının uygulanma (tahakkuk) zamanına göre iki farklı şekilde muhasebeleştirilmesi uygun olacaktır⁵⁶. Kısaca açıklamak gerekirse;

➤ **Varlıkların edinme süresi içinde tahakkuk eden vade farkları:**

Varlıkların satın alınma aşamasında, vadeli alım koşullarına göre satıcılarla tahakkuk ettirilen vade farkları, ilgili mal fiyatlarına eklenmek ya da ayrı bir satırda gösterilmek suretiyle alıcıya fatura edilir. Faturada ayrı bir satırda vade farkı olarak fatura edilse dahi mal bedeline eklenen bu tutarlar, satın alınan mal ya da duran varlıkların edinme maliyeti olarak aktifleştirilir.

➤ **Satın alınan varlıkların aktifleştirilmeden sonra tahakkuk eden vade farkları:**

Satıcılarla olan cari hesap borçları için belirlenen ödeme koşullarına uyulmaması işletmelerce düzenlenerek satıcılara verilmiş bulunan senet veya çekler ile satıcılara ciro edilmiş alıcı çek ve senetlerinin zamanında ödenmemesi halinde, satıcılar tarafından hesaplanarak ayrıca fatura edilen vade farklarının, doğrudan dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi uygun olacaktır⁵⁷.

Katma Değer Vergisi Kanunu açısından vade farkları incelendiğinde, kanunun 24. maddesinde, vade farkı, fiyat farkı, faiz ve prim gibi çeşitli gelirler ile servis veya benzeri adlar altında sağlanan her türlü menfaat, hizmet ve değerlerin matraha dahil olduğunun belirtildiği görülmektedir⁵⁸.

⁵⁶Münir Şakrak, “ Finansman Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi” , Vergi Sorunları Dergisi, S.106, Temmuz 1997, s. 154.

⁵⁷Şakrak, a.g.m., s. 155.

⁵⁸Nuri Değer, “Vade Farkı Uygulamasının Vergilendirilmesi Konusu” Yaklaşım Dergisi, S.94, Ekim 2000, s.98.

Satışın taksitle veya vadeli yapılması halinde vadeye göre, peşin satış bedeline ilave olunan vade farkları, bedelin bir unsuru olarak matraha dahil edilerek malın teslim bedeli kapsamında vergilendirilmektedir. Bu tür vade farkları, malın satış bedeli içinde yer aldığından, ayrıca hesaplanması ve takibi söz konusu değildir. Dolayısıyla bu durumda vergisel açıdan başka bir işlem yapılmasına gerek duyulmamaktadır. Öte yandan satışı yapılan mal veya hizmete ait bedelin kısmen veya tamamen vadesinde ödenmemesi nedeniyle uygulanan vade farklarının da, matrahın bir unsuru olarak görülmesi gerekir. KDV'ye tabi olan bu vade farklarına, bu farkı doğuran işlemin tabi olduğu vergi nispeti uygulanacaktır. Bu şekilde ortaya çıkan vade farklarının işleme bağlı bir işlem olarak kabul edilmesi gerekir⁵⁹.

1.3.2. KREDİ FAİZLERİ

Faiz bir miktar paranın belirli bir süre kullanılması nedeniyle talep edilen sabit kiradır⁶⁰. İşletmelerin işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamak üzere genel amaçlı ya da yatırım sermayesi ihtiyacını karşılamak üzere, bankalar ya da diğer finans kurumlarından kredi kullanmaları yaygın olarak karşılaşılan kaynak kullanımındır⁶¹.

Bu tür yabancı kaynak kullanımları kısa, orta ya da uzun vadeli olabilmekte ve finansman maliyeti, kredi faizi, komisyon, banka ve sigorta muameleleri vergisi gibi gider unsurlarından oluşmaktadır. Kredi tedarik ve kullanım amacının işletme sermayesi ihtiyacına ya da yatırım sermayesi ihtiyacına yönelik olmasına göre, bu kredilere ait giderlerin muhasebeleştirilmesinde farklı yol izlenir⁶².

⁵⁹ Değer, a.g.m., s.98.

⁶⁰ <http://www.bankeuropa.com/InvestmentPortal/FinancialDictionary>, 30/04/2012.

⁶¹ Şakrak, a.g.m., s. 148.

⁶² Şakrak, a.g.m., s. 149.

İşletme kullandığı kredi ile mal satın almış ve bu malın bir kısmını dönem içerisinde satmış ise, satılan mala isabet eden krediler için ödenen faizler doğrudan gider olarak dikkate alınır. Ancak satın alınan malın, bir kısmının satılmayarak dönem sonu stokları arasında yer alması mümkündür. Böyle durumlarda bu stoklara isabet eden kredi için ödenen faiz tutarının ayrıca bilinmesi gerekir. Zira bu durumda, stoklara isabet eden faiz tutarının gider unsuru değil, maliyet unsuru olarak dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü VUK' un 274. maddesine göre, satın alınan malın “maliyet bedeli” ile değerlendirilmesi gerekmektedir⁶³.

1.3.3. KUR FARKLARI

Yabancı bir ülke para biriminin, ulusal para cinsinden değeri “kur” olarak ifade edilmektedir⁶⁴. Kur aynı zamanda bir ülkenin yabancı ülkelerden alabileceği mal ve hizmetin ulusal para cinsinden fiyatını gösteren en önemli değişkendir⁶⁵. Bu konuya Yabancı Paraya Dayanan Borçlanma Maliyetleri bölümünde daha geniş anlamda yer verilecektir.

1.3.4. KOMİSYON GİDERLERİ

İşletmenin diğer olağan faaliyetleriyle ilgili olarak acente, temsilci ve benzeri işletmelere ödediği komisyon giderleri, Gelir Tablosunda “Diğer Olağan dışı Giderler” adı altında muhasebeleştirilirler. Komisyon giderlerinin esas faaliyet konusu ile ilgili olmaması önem taşımaktadır.

⁶³ Halil Başağaç, “ Gider ya da Maliyet Unsuru olarak kredi faizleri”, Yaklaşım Yayınları, S.2, Şubat 1993.

⁶⁴ Abitter ÖZULUCAN, “Yabancı Paralı Ticari İşlemlerde Kur Farklarının KDV Kanununa Göre İncelenmesi, ve Dönem İçi, Dönem Sonu Muhasebe Kayıtları,” Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:15, Temmuz 2002, s.97.

⁶⁵ Ö. Faruk ÇOLAK, Para-Banka Sözlüğü, İmge Kitabevi, Ankara, 1987, s.39.

1.4. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI (UMS) VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA (UFRS) GENEL BAKIŞ

1.4.1. MUHASEBE VE MUHASEBE STANDARTLARI TANIMI VE AMAÇLARI

Muhasebe, genel anlamda işletmenin mali durumunu gerçeğe uygun olarak yansıtmayı amaçlar. Bu nedenle de kaynağı doğal kurallara dayanmalıdır. Muhasebe ile ilgili doğal kurallar ise bilimsel ve tarafsız yaklaşımlar sonucu oluşabilir. Bu çerçevede muhasebe uygulamaları, kaynağını muhasebenin temel kavramları, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve muhasebe standartlarından almalıdır⁶⁶.

Genel olarak muhasebe standartları, muhasebe uygulamalarına yön veren ve finansal tabloların hazırlanmasına düzen getiren normlar olarak tanımlanabilmektedir⁶⁷.

İşletmelerin ve işletme dışı çevrelerin karar alma sürecinde belirleyici rolü olan muhasebe standartları, birçok çıkar grubunun ilgi odağı durumunda olup, muhasebe standartlarının kimin tarafından belirleneceği de tartışma konusu olmuştur⁶⁸.

Muhasebe sistemi tarafından üretilen bilgilerden gerekli faydaların sağlanabilmesi için bu bilgilerin bazı nitelikleri taşınması ve belirli standartlara göre hazırlanması gerekmektedir⁶⁹. Muhasebe uygulamalarının belirli temellere

⁶⁶İbrahim Lazol, “SPK Uygulamaları”, Vergi Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları Üçgeninde Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz 2000,Sayı:7, s.9.

⁶⁷ Başak Ataman Akgül ve Hüseyin Akay, Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’deki Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2004, s.4.

⁶⁸Akgül ve Akay, a.g.e, s.5.

⁶⁹ Saim Üstündağ, Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci, Muhasebe ve Denetime Bakış, Nisan 2000, Yıl:1 Sayı:1, s.31.

uyması zorunludur ve bu noktada muhasebe kavramları ve ilkelerinden hareket edilerek muhasebe standartları geliştirilmiştir⁷⁰.

Muhasebe standartları, muhasebe bilgilerinin güvenilir, anlamlı, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir olmalarını sağlayan temel kıstaslardır. Başka bir ifade ile muhasebe standartları, finansal tabloların hazırlanması için genel kabul görmüş muhasebe ilkeleridir. Muhasebe standartları finansal tabloların içermeleri gereken bilgiler ve bu bilgilerin nasıl hazırlanmaları gerektiğini belirler⁷¹.

Muhasebe standartlarının oluşturulması konusunda ileri sürülen görüşler üç ana başlık altında toplanacaktır⁷².

- 1- Muhasebe Standartlarının Yasama Yoluyla Belirlenmesi; (Kanunlar, yönetmelikler ve benzeri yöntemlerle devlet tarafından belirlenmesi durumudur)⁷³.
- 2- Özel sektör düzenleyici kuruluşlar vasıtasıyla; (Amerika da Accounting Principles Board gibi kuruluşlar örnek gösterilebilir)⁷⁴.
- 3- Kamu sektörünün, muhasebe standartları düzenleme yetkisini bir kuruluşa devretmesi; (Türkiye’ de SPK Tebliği, Maliye Bakanlığı Muhasebe Sistemi Tebliği ve TMSK bu kapsamdadır)⁷⁵.

⁷⁰ Akgül, a.g.e, s.4.

⁷¹ G. M. Gerhard, H. Gernon, Accounting: An International Perspective, A Supplement to Introductory Accounting Textbooks, Irwin, Homewood, 1987, s.43.

⁷² Üstündağ, a.g.e s.32.

⁷³ Serpil Bostancı, Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, İSMMMO Yayın Organı, Mali Çözüm, Sayı:59, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s:73.

⁷⁴ Nejdet Sağlam, Bölümsel Raporlama ve Uygulaması, Anadolu Üniversitesi Yayınları, N:1282, Eskişehir,2001, s.15.

⁷⁵ Sağlam, a.g.e, s.17.

1.4.2. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI KURULU (IASB)

Finansal tablolar ve muhasebe bilgilerinde uyum ve standartlaşmanın sağlanabilmesi için her ülkede ulusal muhasebe standartlarının oluşturulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bir ülkenin muhasebe sistemi, muhasebenin teorisini oluşturan unsurların (kavramlar, ilkeler, standartlar) ve yasal düzenlemelerin etkisi altındadır. Ülke bazında ortak bir muhasebe uygulamasının sağlanması ancak ulusal muhasebe standartları ile sağlanabilmektedir⁷⁶.

Dünya uygulamalarında karşılaştırılabilir tablolar üretmek, ancak ortak bir muhasebe dilinin oluşturulmasıyla mümkün olabilecektir. Ortak bir muhasebe dilinin kullanılması UMSK tarafından hazırlanan standartlar ile sağlanılmaya çalışılmaktadır⁷⁷.

Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının oluşturulması konusunda ilk tartışmalar 1960'larda başlamış ve bu konunun bir örgüt (komite) tarafından yürütülmesine yönelik somut öneriler ise, ilk defa 1972 yılında Sidney' de yapılan 10.Uluslararası Muhasebeciler Kongresi'nde gündeme gelmiştir⁷⁸.

Komite, 1973 yılında Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve Amerika'daki profesyonel muhasebe kurumları tarafından yapılan bir anlaşma ile kurulmuştur. Komitenin temel amacı, denetlenmiş hesapların ve finansal raporların sunulmasında dikkate alınması gerekli temel standartları belirleyip, bunları, kamuya açık bir şekilde yayınlamak

⁷⁶ Hanifi Ayboğa, "Uluslararası Muhasebe Standartları Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulanması ve Meslek Mensuplarının Sorumlulukları", Vergi Sorunları, Sayı: 180, (Eylül 2003), s.102.

⁷⁷ Nalan Akdoğan, "KOBİ Finansal Raporlama Standardına Genel Bakış ve Tam Set IAS/IFRS'lerden Farklılığı", Muhasebe ve Denetime Bakış Ocak 2010, s.2.

⁷⁸Yavuz Çiftçi, (2001), "Türk Muhasebe Hukuku'nda İştiraklerdeki Yatırımların Değerlemesiyle İlgili Düzenlemelerin Uluslararası Düzenlemelerle Karşılaştırılması", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Ocak 2001,s.96.

ve böylece bu hesapların dünya çapında kabul edilme ve dikkate alınma olanağını arttırmaktır⁷⁹.

Kurul ilk standardını 1975 yılında yayımlamıştır. (UMS) Uluslararası muhasebe Standardı olarak adlandırılan bu standartlardan 41 tanesi yayımlanmış ve bazıları zamanla güncelleştirilmiş veya yürürlükten kaldırılmıştır⁸⁰.

2001 yılında yeniden yapılanmaya giden IASC, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) adını almıştır ve bu kurulun çıkaracağı standartlar da Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) olarak adlandırılmıştır⁸¹.

Ülkemizden Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD)' nin bu kuruluşa üyeliği 1979 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) 1994 yılında Kurula üye olmuştur.

Muhasebe örgütlerinin uluslararası alandaki çalışmaları, 1977 yılında Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) çatısı altında organize oldu. 1981 yılında, IASC ve IFAC; IASC' nin uluslararası muhasebe standartlarını oluşturmada ve uluslararası muhasebe sorunları üzerinde yapacakları çalışmaları yayınlama konusunda tek ve tam yetkili olduğu konusunda anlaşmaya vardılar. Aynı dönemde, IFAC' ın tüm üyeleri IASC' nin de üyesi oldular. Kurul'a 2003 yılsonu itibariyle 112 ülkeden 153 meslek kuruluşu ve 2.000.000'u aşkın muhasebeci üyedir.

⁷⁹ İsmail Ufuk Mısırlıoğlu, 1998: s.52.

⁸⁰ Todd M.Hines, International Financial Reporting Standarts, A Guide To Sources For International Accounting Standarts Journal Of Business&FinancaalLibrarianship, 12(3)2007, s.8-9.

⁸¹ Sakin, 2003, s.6.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB); merkezi İngiltere-Londra'da bulunan ve bağımsız muhasebe standartları hazırlama ve yayınlama konusunda genel kabul görmüş bir otoritedir⁸².

Kurulun amacı; finansal tabloların hazırlanmasında ve sunulmasında dikkate alınması gerekli temel standartları belirleyip kamuya açık bir şekilde yayınlamak ve böylece bu tabloların dünya çapında kabul edilme ve dikkate alınma olanağını artırmayı amaçlamaktadır. Bu amaca varılmasında Kurul'un hiç bir zorlayıcı etkisi yoktur. Ancak Kurul, üyelerine uygulamada önderlik yapmalarını ve uygulayıcılara bu standartların uygulanmasını yaygın hale getirmeyi tavsiye etmektedir. Kurul, ulusal muhasebe standardı belirleyici (yapıcıları) kuruluşları, menkul kıymet borsaları, Avrupa Komisyonu, OECD, Birleşmiş Milletler gibi hükümetler arası kuruluşlar ve Dünya Bankası gibi kalkınma kuruluşları ile işbirliği içinde çalışarak, dünya genelinde muhasebe standartlarını birbirine yakınlaştırmayı amaçlamaktadır. Böylece yatırımcıların, kredi verenlerin, hükümetlerin ve diğer ilgililerin; kaynakların dağılımı ve politika kararlarında gerçeğe uygun doğru ve dürüst bilgi sunumuna çalışılmaktadır.

IASC' nin tüm sorumluluklarını üstlenerek, uluslararası muhasebe standartlarını oluşturmak amacıyla, 1 Nisan 2001 tarihinde, Londra'da kurulan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), bağımsız ve özerk muhasebe standartları hazırlama ve yayınlama konusunda genel kabul görmüş tek otoritedir.

IASB oluşturulmadan önce IASC tarafından oluşturulan standartları Uluslararası Muhasebe Standartları olarak (IAS) isimlendirilmekteydi ve bu komite tarafından IAS kodlu 41 adet standart yayınlanmıştır. Ancak bu standartların bir kısmı IASC ve IASB döneminde yürürlükten kaldırılmış veya bazı standartlarla birleştirilmiştir⁸³.

⁸² <http://www.cfin.ru/ias/overview-4.shtml>.

⁸³ IASB, <http://www.iasb.co.uk>, Erisim: 10.11.2011.

Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ile bir bütündür ve yeni çıkarılan standartların tamamı TFRS olarak çıkarılmaktadır. İşletmeler TMS/TFRS setinin tamamına uymak durumundadır. Bu set çalışma içerisinde Türkiye Finansal Raporlama Standartları olarak ifade edilmektedir.

1.4.3. MUHASEBE STANDARTLARININ ULUSLARASI HARMONİZASYONU (UYUMLAŞTIRILMASI)

Harmoni, dünya genelinde bütün işlerin benzer işlemler için aynı muhasebe yönteminin uygulanması olarak tanımlanabilir⁸⁴. Harmonizasyon, muhasebe uygulamalarının uyumluluğunu arttıran bir süreç⁸⁵ ya da diğer bir ifade ile muhasebede uyumlaştırma, çeşitli ve değişik muhasebe uygulamalarını tekdüzeliğe doğru yönlendiren çalışmalar olarak nitelendirilebilir. Her ülkenin kendi ulusal muhasebe standartlarını belirlemesi doğal ve gereklidir. Bu konuda bir çok mesafe kaydeden ülkeler olduğu gibi, henüz yeni çalışmalar yapan ülkelere de rastlanmaktadır⁸⁶.

Türkiye Muhasebe Standartlarının hazırlanmasında, Uluslararası Muhasebe Standartlarının temel alınması, harmonizasyon ve uyumlaştırma çabaları çerçevesinde ele alınabilir⁸⁷.

Muhasebe standartlarında uluslararası harmonizasyonun sağlanması gereğini ortaya çıkaran faktörler arasında; finansal piyasaların uluslararasılaştırılması, çok uluslu şirketler, bağımsız denetim firmalarının

⁸⁴ Fletcher G., International Accounting Standards-past, present and future AFP Exchange, Vol.22 N:4 Temmuz-Ağustos 2002 ,s.14-19.

⁸⁵ Christopher Nobes – Robert Parker, Comparative International Accounting, Printice Hall, Sixth Edition, 2000, s.66.

⁸⁶ Ümit Gücenme, “Küreselleşmede Muhasebe Standartları”, MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2000 Ocak, Sayı: 5, s.7.

⁸⁷ Can Şimga Mugan, Nazlı Hoşal Akman, XXII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Muhasebe-Eğitim: Eğilim ve Etkileşimler, Mayıs 2003, s.76.

faaliyetleri⁸⁸, ekonomik birlik oluşturma hedefleri ve gelişmekte olan ülkelerin elde edebileceği muhtemel faydalar sayılabilir⁸⁹.

Sermaye piyasalarındaki entegrasyon ve uluslararasılaşma eğiliminin sonucunda, yatırımcılar, yatırım yapacakları ülkelerdeki muhasebe standartlarını daha sıkı sorgulamakta, finansal tabloların gerçek durumu yansıtmayı yansıtmadığından emin olmak istemektedirler. Benzer olarak, ulusal muhasebe standartlarındaki farklılıklar, özellikle uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmeler açısından büyük sorunlara neden olmakta, finansal tablo ve raporlardaki bilgilerin güvenilir şekilde kullanılmasını engellemektedir. Ulusal muhasebe standartlarındaki farklılıklar, özellikle uluslararası alanda faaliyet gösteren firmalar açısından büyük sorunlar yaratmaktadır. Finansal raporlama standartları uluslar arası alanda uyumlu olmayan ülkelerde finansal bilgilerin karşılaştırılmalı analizi zorlaşmaktadır. Bu nedenle gerek sermaye piyasalarının küreselleşmesi, gerek uluslar arası stratejik yatırım kararları ve sermaye hareketleri ile şirket birleşmeleri, doğru, güvenilir, karşılaştırılabilir, açık ve anlaşılabilir, ihtiyaca uygun, şeffaf ve etkin finansal raporlamaya duyulan gereksinim, muhasebe uygulamalarının uluslararası ölçekte uyumlaştırılmasını zorunlu kılmaktadır⁹⁰.

Muhasebe uygulamalarının uyumlaştırılmasında yaşanan önemli gelişmelerden biri AB çerçevesinde ortaya çıkmaktadır. Özellikle AB’de tam entegrasyonun en önemli halkası olan finansal entegrasyon çalışmaları, muhasebe uygulamalarının hem AB ülkeleri arasında hem de uluslar arası ölçekte birbiri ile uyumlu hale getirilmesi öngörülmektedir. AB içinde karşılaştırılabilir finansal raporlamaya ve uluslar arası uygulamalara uygun muhasebe ilkelerinin belirlenmesi hedefini gerçekleştirmek için gerekli düzenlemeleri yapmak üzere komisyonlar oluşturulmuştur⁹¹.

⁸⁸Hamdi Bağcı, Ulusal Muhasebe Standartları ve Uluslararası Standartlarla Uyum, XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi,10-12 Ekim 2002, İstanbul Bildiriler Kitabı,S.26-28.

⁸⁹ Başak Ataman Akgül, Hüseyin Akay, Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir araştırma, Türkmen Kitabevi, İstanbul, s.25.

⁹⁰ Bayazıtlı, Çelik,Üstündağ, a.g.e. s. 36.

⁹¹ Bayazıtlı, Çelik,Üstündağ, a.g.e. s. 38.

1.4.4. MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK OLARAK TÜRKİYE' DE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Türkiye'de muhasebe standartlarının gelişimi devlet öncülüğünde gerçekleşmiş, ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler örnek alınarak aktarılan yasalar ile bu ülke uygulamalarının etkileri görülmüştür⁹². Muhasebe uygulamalarında önce Fransız mevzuatı ve yayınlarının daha sonra da Alman mevzuatı ve yayınlarının etkisi olmuş, 1950 yılından sonra ABD ile olan ilişkilerin ekonomik ve kültürel alanda gelişmesiyle Amerikan sisteminin etkisinde kalınmış ve 1987 sonrası AB'ne tam üyelik başvurusunda bulunulmasıyla AB düzenlemelerinin ve son zamanlarda Uluslararası Muhasebe Standartlarının etkisinde kalınmıştır⁹³.

Türkiye'de çeşitli kurumlar yasaların kendilerine vermiş olduğu yetkiyi kullanarak muhasebe standartları yayınlamaktadır. Bu karmaşaya son vermek için yasal olarak Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulmuştur⁹⁴.

Bu sebeple TMSK, Türkiye Muhasebe Standartları ile ilgili olarak “Birinci Taslak Metinler” ve “İkinci Taslak Metinler” i internet sayfasında yayınlarak kamuoyunun dikkatine sunmuştur. TMSK, Türkiye Muhasebe Standartları'nın, IAS/IFRS' ye uyumu konusunda uluslararası platformlarda akredite olabilmesi için Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ile son değişiklikler de dikkate alınarak müşterek çeviri çalışmalarını tamamlamış bulunmaktadır⁹⁵.

⁹² Üstündağ, 2003, a.g.e, s.35.

⁹³ Ahmet BAŞPINAR, “Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış”, Maliye Dergisi, Sayı: 148, 2005, s.46.

⁹⁴ Nalan Akdoğan, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye Muhasebe Uygulamalarına Getireceği Değişiklikler ve Vergi İlişkisi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 3, (Eylül 2004), s.21.

⁹⁵ TMSK Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Türkiye Muhasebe Standartları, <http://www.tmsk.org.tr>, (24.04.2011).

Türkiye’ de muhasebe uygulamalarını genelde TTK ile VUK’ daki hükümlerin yönlendirdiğini, ancak bu konulardaki hükümlerin ihtiyaca cevap vermediği durumlarda, yasal statüye sahip olan bazı kuruluşların kendi yetki alanlarına giren işletmeler için, yönlendirici çalışmalar yapıldığı gözlemlenmektedir⁹⁶.

Türkiye’ de muhasebe standartlarının gelişimine pek çok kurumun katkısı olmuştur. Bunların başlıcaları; Bankalar Birliği, Türk Standartlar Enstitüsü, Sigorta Murakebe Kurulu, Maliye Bakanlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK), Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) olarak listelenebilir. Bu kuruluşların bazılarının çalışmalarını aşağıda özet olarak incelenmiştir.

1.4.4.1. İKTİSADİ DEVLET TEŞEKKÜLLERİ (İDT)

Ülkemizde muhasebe ilkeleri konusundaki ilk çalışma İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT) için tekdüzen hesap planının geliştirilmesi sırasında ele alınmış ve Amerikan muhasebe uygulamaları örnek alınarak belirlenen muhasebe kavram ve ilkeleri uygulamalara rehber olmak amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yayınlanmıştır⁹⁷.

İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu tarafından 1968 yılında yayımlanan ve 1972 yılında uygulamaya konulan Tek Düzen Muhasebe Sistemi başlangıçta KİT’ ler için zorunlu olduğu halde sonraları diğer işletmelerce de benimsenerek Türkiye’ de muhasebe sisteminin gelişmesinde önemli rol oynamıştır⁹⁸.

⁹⁶ Yahya Arıkan, Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması, İSMMMO Yayın Organı, Mali Çözüm, Sayı. 36 , Mayıs-Haziran 1996, s.61-62 .

⁹⁷ Gençoğlu,2007:s.4.

⁹⁸ Ümit Gökdeniz, Muhasebe Standartları,İİBF, Muhasebe Araştırma ve Uygulamaları Merkezi Yayın No:1, İstanbul 1995, s.26.

1.4.4.2. TMSK VE T MUDESK TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR

1989 yılında muhasebe mesleğinde reform yapılmış ve 3568 Sayılı Muhasebe Mesleği Kanunu yayınlanmıştır. Bu kanuna göre Türkiye’de muhasebe mesleğini düzenleyici ve kamu yetkisine sahip bir meslek kuruluşu olarak TÜRMOB’ un kurulması kabul edilmiştir.

TÜRMOB 1994 yılında IASB’ ye üye olmuştur. Dünya Bankası tarafından hazırlanan Mould Rapor’undan sonra varılan karar gereği 9 Şubat 1994 yılında TÜRMOB tarafından Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu” kuruluncaya kadar çalışmak üzere kısa adı T MUDESK olan “Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu” nu kurmuştur. T MUDESK “denetlenmiş mali tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesini ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartları ile muhasebe meslek mensuplarının denetim faaliyetlerini disiplinli, yürütebilmeleri için ulusal denetim standartlarını saptamak ve yayınlamak” amacıyla bağımsız ve özerk bir kurul olarak kurulmuştur⁹⁹.

T MUDESK’ in görevi, tüm ülkede faaliyette bulunan işletmelerin ve diğer kuruluşların finansal tablolarının düzenlenmesini esas almak, muhasebe ilkelerinde tekdüzeni gerçekleştirmektir. Ayrıca, T MUDESK’ in diğer önemli görevi ise meslek mensuplarının, finansal tabloların bağımsız denetiminde esas alacakları denetim standartlarını saptamaktır. Kurul 14.04.1996 tarihli toplantısında 11 adet standart taslağının “Türkiye Muhasebe Standardı” olarak kabulüne oy birliği ile karar vermiştir. Bu standartlar 01.01.1997 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

⁹⁹ www.t mud.org.tr.

2001 yılından itibaren yürürlüğe girmesi tasarlanan dört yeni standartla birlikte standart sayısı 19'a ulaşmıştır¹⁰⁰. Söz konusu standartlar aşağıda verilmektedir.

TMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu

TMS-2 Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama

TMS-3 Nakit Akış Tabloları

TMS-4 Satışlar ve Diğer Olağan Gelirler

TMS-5 Konsolide Finansal Tablolar

TMS-6 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi

TMS-7 Yatırımların Muhasebeleştirilmesi

TMS-8 Maddi, Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

TMS-9 Amortismanların Muhasebesi

TMS-10 Dönem Net Kar Zararı, Temel Hataları ile Muhasebe Politikalarında Değişiklikler

TMS-11 Finansal Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması

TMS-12 Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi

TMS-13 Stoklar

TMS-14 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

TMS-15 Araştırma ve Geliştirme Maliyetleri

TMS-16 Banka ve Benzeri Finansal Kuruluşların Finansal Tabloların Kamuya Açıklanması

TMS-17 Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

TMS-18 Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Sözleşmeleri

TMS-19 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Aktifler.

2001 yılında TMSK tarafından yayınlanan, ancak yürürlükten kalkan bu 19 standart TMSK tarafından yapılan çalışmalara önemli bir alt yapı oluşturmuştur. TMSK tarafından aşağıdaki standartlar yayınlanmıştır. 2013 Ocak tarihinden itibaren yürürlüğe girecek standart listesi şu şekildedir:

¹⁰⁰ TMSK, 2001, s.4.

TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu
TMS 2 Stoklar
TMS 7 Nakit Akış Tablosu
TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar
TMS 10 Raporlama Döneminden (*Bilanço Tarihinden*) Sonraki Olaylar
TMS 11 İnşaat Sözleşmeleri
TMS 12 Gelir Vergiler
TMS 16 Maddi Duran Varlıklar
TMS 17 Kiralama İşlemleri
TMS 18 Hasılat
TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar
TMS 20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması
TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri
TMS 23 Borçlanma Maliyetleri
TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları
TMS 26 Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
TMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar (2011 Öncesi Versiyonu)
TMS 27 Bireysel Finansal Tablolar (2011 Versiyonu)
TMS 28 İştiraklerdeki Yatırımlar (2011 Öncesi Versiyonu)
TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar (2011 Versiyonu)
TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama
TMS 31 İş Ortaklıklarındaki Paylar
TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum
TMS 33 Hisse Başına Kazanç
TMS 34 Ara Dönem Finansal Raporlama
TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü
TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar
TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
TMS 41 Tarımsal Faaliyetler

TMUDESK tarafından belirlenen bu standartların uygulanmasına ilişkin herhangi bir yasal yaptırım gücü bulunmaması, başka bir ifade ile hukuki düzenlemelerin yetersizliği, TMUDESK' in çalışmalarından beklenen amacın gerçekleşmemesine neden olmuştur. Bu sorunun aşılması için 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanunla eklenen Ek-1' inci madde uyarınca kurulan ve idari ve mali özerkliği bulunan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) 07.03.2002 tarihinde faaliyete geçerek TMUDESK' in görevlerini bugüne kadar yapmış olduğu çalışmalarla birlikte devralmıştır ¹⁰¹.

Ülkemizde tek yetkili kurul olarak bu faaliyetler TMSK tarafından yürütülmektedir. Muhasebe dünyasındaki gelişmeler tek muhasebe dilinin kullanımını yaygınlaştırmaktadır. Türkiye bu gelişmelerin içerisinde olup AB ve Uluslararası muhasebe standartlarındaki gelişmeleri yakından izlemekte ve Türkiye'deki uygulamaları bu normlara yaklaştırmaktadır.

1.4.4.3. SPK TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR

1981 yılında kabul edilip yürürlüğe giren 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve bu kanunla kurulan Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan tebliğlerle kamuyu aydınlatma ilkesi ilk defa gerçek anlamda hukukumuzda girmiş bulunmaktadır¹⁰². Kurul tarafından yayımlanan bu tebliğde, UFRS ile uyumlu 33 adet standart yer almakta olup; Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi işletmeler finansal tablolarını hazırlarken bu standartları uygulayacaktır¹⁰³.

¹⁰¹ Nihat K.Anıl, B.Bahadır. Aycan, Ayşe Anıl, "Türkiye Muhasebe Standartları'nın Uluslararası Muhasebe Standartlarına Uyumlaştırılmasında Geline Son Nokta", E-Yaklaşım, Sayı 34, Mayıs,2006, (Erişim)<http://www.yaklaşım.com/mevzuat/dergi/index>, 15 Kasım 2011; Başpınar, 2003, s.51.

¹⁰² Zafer Sayar, "Oluşturulmakta Olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun Işığı Altında Türkiye'de Muhasebe Standartlarının Mevcut Durumu", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı 7, Ekim, 2002, s.75.

¹⁰³ www.spk.gov.tr.

1.4.4.4. BDDK TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından; bankaların, hesap ve kayıt düzeninde şeffaflık ve tekdüzenin sağlanması, gerçekleşen işlemlerin kayıt dışında kalmasının önlenmesi, faaliyetlerin gerçek mahiyetlerine uygun olarak sağlıklı ve bazda mali durumları, mali performansları ile yönetimin etkinliği hakkında bilgileri içeren mali tabloların zamanında ve doğru bir şekilde hazırlanması, raporlanması ve yayımlanmasına ilişkin esas, usul ve ilkelerin belirlenmesi amacıyla Haziran 2002’de Muhasebe Uygulama Yönetmeliği yayımlanmıştır. Bu yönetmelik ile 19 adet muhasebe standardı uygulamaya konulmuştur¹⁰⁴.

1.4.4.5. MALİYE BAKANLIĞI TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR

Türkiye’ de standart oluşturma Sermaye Piyasası Kurulu Tebliğleri, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Tebliğleri ve Maliye Bakanlığı Muhasebe Sistemi Tebliğlerinin gözetimine bırakılmıştır. Maliye ve Gümrük Bakanlığı’ nın 26 Aralık 1992 tarihli Tebliği ile ulusal düzeyde bir hesap çerçevesi oluşturulmuştur. Bu Tebliğ’ de muhasebenin temel kavramları, muhasebe politikalarının açıklanması, mali tablolar ilkeleri, mali tabloların düzenlenmesi ve sunulması, tekdüzen hesap çerçevesi, hesap planı ve işleyişi konularında düzenlemeler yapılmıştır. Düzenlemelerin amacı bilanço usulünde defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin tutarlılık ve mukayese edilebilirlik niteliklerini koruyarak gerçek durumu yansıtmalarının sağlanması ve işletmelerde denetimin kolaylaştırılmasıdır¹⁰⁵.

¹⁰⁴ Nihat K.Anıl, B.Bahadır. Aycan, Ayşe Anıl, “Türkiye Muhasebe Standartları’nın Uluslararası Muhasebe Standartlarına Uyumlaştırılmasında Geline Son Nokta”, E-Yaklaşım, Sayı 34, Mayıs,2006, (Erişim)<http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/index>, 15.10.2011.

¹⁰⁵ Gençoğlu,2007,a.g.e. s.5.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI(TMS)-23 BORÇLANMA MALİYETLERİ

2. TMS 23 BORÇLANMA MALİYETLERİ

2.1. TMS 23' E GENEL BAKIŞ

Varlıklarını özkaynaklarla karşılayamayan işletmeler, faaliyetlerini kesintisiz bir şekilde sürdürmek, ödemelerini zamanında yapabilmek, müşteri ihtiyaçlarını zamanında karşılamak ve küreselleşen dünyada gerek ulusal gerekse uluslararası alanlarda rekabet edebilmek ve daha fazla söz sahibi olabilmek için, ek kaynak edinmek zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle işletmeler, gerek yatırım döneminde ve gerekse işletme döneminde varlıklarını artırmak veya yenilemek amacı ile borçlanmaktadırlar. Bu borçlanmalardan dolayı da işletmeler, faiz, komisyon, vade farkları ve kur farkları gibi borçlanma maliyetlerine katlanmak zorunda kalmaktadırlar. Sermaye piyasalarının geliştiği ekonomilerde, işletmelerin başarısı firma değeri ile ifade edilmektedir. Firma değerinin belirlenmesinde rol oynayan kriterlerden en önemli iki tanesi ise; işletmenin finansmanı ve borçlanma maliyetleridir¹⁰⁶.

¹⁰⁶ Feriştah Sönmez, 14 no'lu Muhasebe Standardı Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi, Yaklaşım Dergisi, İstanbul, S.130, s.1.

Muhasebe alanını düzenlemek üzere hazırlanmış TMS-23 standart metinlerinin doğası gereği genel ifadeler taşımaktadır. Bu genel ifadelerin daha kolay anlaşılabilmesi için maddelere ilişkin çeşitli örneklere yer verilmiştir. TMS 23' ün 23 nolu Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS- 23) esas alınarak hazırlanmış olmasına rağmen UMS – 23 den ayrılan yönleri de bulunmaktadır.

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Komitesi tarafından yayımlanmış olan ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına paralellik gösteren 14 nolu “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi” Standardı, işletmelerin borçlanma nedeniyle ortaya çıkan maliyetlerini ne şekilde muhasebeleştirileceklerine yönelik kuralları kapsamaktadır¹⁰⁷. Ancak borç olarak sınıflandırılmayan özkaynak maliyeti ile ilgili hususları kapsamamaktadır¹⁰⁸.

TMS – 23, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT)' ni esas alan ülkemiz muhasebe uygulamalarına hem kullanılan hesaplar hem de olayların değerlendirilmesi bakımından bazı yenilikler getirmektedir. Dolayısıyla TMS – 23 ün önerdiği yaklaşımlar kimi zaman tebliğde ve dolayısıyla Tekdüzen Hesap Planından farklıdır¹⁰⁹.

Ülkemizde 1997 yılı başından beri yürürlüğe girmiş olmasına rağmen, işletme yöneticilerin genelde muhasebenin doğru bilgi verme işlevinin önemini gereğince kavramaması ve uygulayıcının de her yeni düzenlemede yaptırım gücüne göre tavır alması nedeniyle, yayımlanmış standartların yaygın biçimde kullanılamamıştır. Yirmi üç numaralı standart da aynı gerekçeler nedeniyle etkinlik kazanamamış olmakla beraber özellikle borçlanma maliyetleri tanımına,

¹⁰⁷ Beyhan Marşap, “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesindeki Yöntem Farklılıklarının Finansal Tablolara Etkisi”, Mevzuat Dergisi, Mayıs 2001, S. 41.

¹⁰⁸ Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ Sıra No:9, Ek, md.1,3 .

¹⁰⁹ Serdar Özkan, TMS-23 Borçlanma Maliyeti Standardının Uluslar arası Uygulamalar İle Karşılaştırılması ve TDHP'na Uyarlanması, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, TÜRMOB Yayın Organı, Mayıs 2003, Ankara.

oluşumuna, dönem sonuçlarıyla ilişkisine getirdiği farklı yaklaşımlarla uygulamayı önemli ölçüde etkileyecek bir önem taşımaktadır.

Standart, borçlanma maliyetlerinin doğuşu ve kayda alınışında gelişmeleri etkileyen faktörleri de dikkate alan uluslararası kabul görmüş ilkeleri benimsediğinden, ülkemizdeki alışlagelmiş uygulamalara bazı farklılıklar getirmekte ve yeni boyutlar kazandırmaktadır¹¹⁰. Borçlanma Maliyetleri Standardı, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Komitesi tarafından yayınlanan standartlardan birisidir¹¹¹.

Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23), 09/10/2005 tarih ve 25988 sayılı Resmi Gazete’de TMSK tarafından yayımlanarak 31/12/2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinden sonra geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir. TMS 23, otuz bir maddeden oluşmaktadır. Standardın amacı, borçlanma maliyetlerine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir. Başka bir ifade ile standardın nasıl uygulanacağına açıklık getirerek farklı ve yanlış uygulamaları önlemektir¹¹².

Borçlanma Maliyetleri Standardı hakkında genel bir bilgi verdikten sonra, bu standart incelenerek ve muhasebe kayıtlarına ilişkin konunun ayrıntılarına inilerek örneklemelere yer verilecektir.

¹¹⁰ Mehmet Sayarı, 23 nolu Borçlanma Maliyeti Standardının Uygulamamıza Getirdiği Yenilikler, Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi, Ankara. Cilt:2, S:1.

¹¹¹ Yıldız Akbulut, Türkiye Muhasebe Standartları -23 Borçlanma Maliyetleri, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, TÜRMOB Yayın Organı, Ocak 2001, Ankara.

¹¹² Yüksel Koç Yalkın, “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri(TMS-14)” Muhasebe ve Denetime Bakış, S.1, Nisan 2000, s.2.

2.2. TMS 23- BORÇLANMA MALİYETİ STANDARTI

31 madde halinde düzenlenen Borçlanma Maliyeti standardının yapısal olarak şu şekilde bir düzenleme içerisinde olduğunu görürüz:

Madde:1-3-Kapsam

Madde:4-6-Tanımlar

Madde:7-9-Borçlanma Maliyetleri “Temel Yöntem

Madde:10-12-Borçlanma Maliyetleri “İzin Verilen Alternatif Yöntem”

Madde:13-19-Aktifleştirilmeye Uygun Borçlanma Maliyetleri

Madde:20-22-Aktifleştirmenin Başlaması

Madde:23-24-Aktifleştirmenin Geçici Olarak Durdurulması

Madde:25-28-Aktifleştirmenin Tamamen Durdurulması

Madde:29-31-Raporlanacak Bilgiler

İlk üç bölüm standardın amacı, tanımları ve içeriğini kapsamaktadır. Dördüncü bölüm olan “açıklamalar” kısmı, en kapsamlı bölüm olarak 3 alt bölümü içermekte, bunlar sırasıyla; “borçlanma maliyetleri-temel yöntem”, “borçlanma maliyetleri-uygulanabilir diğer yöntem” ve “raporlanacak bilgiler” dir. “Borçlanma Maliyetleri-Uygulanabilir Diğer Yöntem” alt bölümü kendi içinde tekrar alt başlıklara ayrılmış ve 9.maddeden 22.madde hükmüne kadar geniş açıklamalar içermektedir.

“Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi” Standardının amacı, işletmelerin borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin esasları ve yöntemleri belirlemektedir. Diğer bir deyişle, bu standardın ne şekilde uygulanacağına açıklık getirmek, farklı ve yanlış uygulamaları önlemektir. Bu amacın gerçekleştirilmesi finansal tabloların tutarlı ve mukayeseye elverişli bilgileri içermesine olanak sunmaktadır.

23 No' lu Standarda göre, borçlanma maliyetlerinin meydana geldiği tarihte gider olarak muhasebeleştirilmesi temel ilkedir. Ancak, standart özellikli varlıkların satın alınmaları, inşa edilmeleri ve üretilmeleri ile doğrudan doğruya ilgili borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine izin vermektedir (madde 1).

Söz konusu standardın 2. Maddesinde tanımlar verilerek, borçlanma maliyetine giren gider unsurları belirtilmiştir. Borçlanma maliyetleri; bir işletme tarafından borçlanılan fonlarla ilgili olarak katlanılan faiz, kur farkları ve benzeri giderleri temsil etmekte, özellikli varlıklar ise; amaçlandığı şekilde kullanıma ya da satışa hazır duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren aktiflerdir. Muhasebe uygulamalarına yön veren mevzuatlar arasında olan Sermaye Piyasası Mevzuatında borçlanma maliyetleri kapsamına giren gider unsurları da benzer şekilde kabul edilmiştir. Başka bir deyişle, SPK Tebliği Seri No; XI Madde 33/b e göre borçlanma maliyetleri olarak, borçlanılan tutar ile ilgili 3 adet gider unsuru; kur farkları, faiz giderleri, vade farkları şeklinde belirtilmiştir.

23 No'lu standardın içeriğini açıklamak için 4 adet madde hükmü yer almıştır. Standardın içeriği bölümünde; borçlanma maliyetlerinin kapsamı ile maliyetlerle ilgili örnekler, özellikli varlıklara ait örnekler ve özellikli varlık sayılmayan muhasebe kalemleri belirtilmiştir. 23 No'lu Standart sadece borçlanma maliyetleri ile ilgili olduğunu, öz kaynak maliyetlerini kapsamına almadığını vurgulamaktadır (madde 3). Borçlanma maliyetleri kapsamında yer alabilecek kalemlere ise örneklerle yer verilmiştir (madde 4)

Uluslararası Muhasebe Standartları -23' ün 1.paragrafı kapsam ile ilgili olup 2. paragrafta finansman giderleri tanımı verilmiştir. İlgili paragrafta göre, Finansman giderleri; herhangi bir işletme tarafından, borçlanılan fonlarla ilgili olarak katlanılan faiz maliyetlerini ifade etmektedir. Aynı paragrafta borçlanılan fonlarla ilgili faiz maliyetlerinin neler olabileceği belirtilmiştir. Bunlar; borç senetlerinin ihracında ortaya çıkan iskonto giderleri ve primlerin itfası, borç sözleşmeleri dolayısıyla katlanılan ilgili giderlerin ve faiz gideri olarak değerlendirilebildiği ölçüde borçlanılan fonlarla ilgili olarak ortaya çıkan kur farklarının itfası gibi giderlerdir. Bu itibarla, TMS-23 ve UMS-23'ün

finansman giderleri kapsamı birbiriyle 23 No' lu Standarda göre, borçlanma maliyetleri, temel yöntem ve uygulanabilir yöntem olarak sınıflandırılmış iki yönteme göre muhasebeleştirilmektedir.

UMS-23'ün 3.paragrafı finansman giderlerinin aktifleştirilme kapsamını açıklamaktadır. 3. paragraf "a", "b" ve "c" şıklarını içermekte olup finansman giderlerinin aktifleştirilmesinin zorunlu olmadığını, ancak bazı koşullar altında aktifleştirilmesi gerektiğini bu şıklarda belirtmiştir.

Konu ile bağlantılı olarak; UMS-23 'ün "Açıklamalar" kısmında 4. ve 5. Paragraflara yer verilmiştir. Bu kısımda inşaat sektöründeki şirketler tarafından finansman giderlerinin uzun yıllar boyunca aktifleştirildiği belirtilmiştir. Ayrıca “açıklamalar” kısmında, finansman giderlerinin uygun bir şekilde muhasebeleştirilmesi konusunda farklı görüşlerin bulunduğu, bazı uzmanlar, bu tür giderlerin dolaylı-dolaysız ilişkilendirildiği varlıkların maliyetine girmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Diğer uzmanlar ise, alınan borcun hangi varlığa tahsis edildiğine bakılmaksızın katlanılan borçlanma giderlerinin dönem gelirinden mahsup edilmesi gerektiği görüşündedir. Dördüncü ve beşinci paragrafın tam metni şöyledir; “Finansman giderlerinin uygun şekilde muhasebeleştirilmesi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır”

UMS-23 'ün 6.ve 7. paragrafları “Aktifleşmeye Taraf ve Karşı Görüşlere” ayrılmıştır. Bu paragraflarda, belirli şartlar dahilinde, finansman giderlerinin aktifleştirilmesi gerektiği görüşünden yana olanlar, görüşlerine dayanak olarak bazı hususlar ileri sürmektedir. Bu görüşler 6. paragrafın "a","b" ve "c" şıklarında belirtilmiştir.

UMS-23 'ün 8. paragrafı “Finansman Giderlerini Aktifleştirme Yöntemleri”ne ayrılmıştır. Bu paragrafa göre, finansman giderleri, varlıklara harcama yapıldığında aktifleştirilecek ve finansman giderleri bu harcamalara belli bir kapitalizasyon oranı uygulanarak aktifleştirilecektir.

UMS-23 'ün 9. paragrafı, finansman giderlerinin aktifleştirilmeye ne zaman başlanacağını a, b ve c şıklarında açıklamıştır. UMS-23 'ün 10. paragrafı finansman giderleri için aktifleştirme işleminin ne zaman durdurulacağını yine a, b ve c şıklarında açıklamıştır. Bu konuda da TMS-23 ve UMS-23 'ün hükümleri tam bir uyum içindedir.

UMS-23 'ün 11. paragrafı, finansman giderlerinin hangi varlıkları için aktifleştirilmeyeceğini belirtmiştir. Bu paragrafa göre “İşletmede sürekli bir üretime konu olan veya daha başka şekilde büyük miktarlarda tekrar tekrar üretilen stoklar için yapılan finansman giderleri genellikle aktifleştirilmez.” UMS-23 'ün 12.ve 13. Paragrafı aktifleştirilmenin durdurulması açıklamaktadır.

TMS-23' ün 12. maddesine göre, aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin saptanması ilgili borçlanma işleminin özelliklerine göre kolayca saptanabilir veya saptanamaz. İşletme, borçlanmayı belli bir özellikli varlığa ilişkin olarak yapmışsa, ilgili varlığın borçlanma maliyetleri bu borçtan kaynaklanan maliyetlerdir. Ancak, borçlanılan fonlardan çeşitli nedenlerle elde edilen gelirlerin söz konusu olması durumunda, bu gelirler borçlanma maliyetlerinden indirilir.TMS-23 'e göre, özellikli varlıklara ilişkin borçlanma maliyetlerinin ne zaman muhasebeleştirileceği de önemlidir.

TMS-23 'ün 14. maddesine göre, maddi duran varlıklar kapsamında yer alan bir özellikli varlık olan genel müdürlük binası, borçlanma maliyetleri ile birlikte aktifleştirilmiştir. Bu aktifleştirmede dikkat edilecek husus, bir özellikli varlık için bir dönemde aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerinin toplam tutarının, ilgili özel varlık için o dönemde yapılan borçlanma maliyetlerinin toplam tutarından daha fazla olmamasıdır. Standardın 15. maddesi, özellikli varlıklara ilişkin borçlanmanın aktifleştirileceği belirtilmiştir.

Bu aşamadan sonra, TMS 23 standartının analizine başlanacaktır.

2.2.1. AMAÇ

Bu standardın amacı, borçlanma sonucu elde edilen giderleştirme, aktifleştirme ve muhasebeleştirme yöntem ve esaslarını belirlemektir. Giderlerin muhasebeleştirilmesine ilişkin en önemli husus giderin ne zaman tahakkuk ettirileceğinin belirlenmesidir. Bu standart sözü edilen kriterlerin oluştuğu ve dolayısıyla giderlerin tahakkuk ettirileceği koşulları tanımlamaktadır ¹¹³.

2.2.2. TANIMLAR

TMS 23' ün, 4-6 Maddelerinde bu standartta geçen terimlerin anlamlarını açıklamıştır. Bu kısımda standart ile ilgili, Borçlanma Maliyetlerinin tanımı, Özellikli Varlıkların tanımına yer verilerek bu kapsamda yer alabilecek kalemler incelenmiştir.

2.2.2.1. BORÇLANMA MALİYETLERİ

Bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer giderlerdir¹¹⁴. Borçlanma maliyetinin unsurları; bankadaki hesap mevcudundan fazla çekilen paralar ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler , borçlanma ile ilgili iskonto ve primlerin itfaları, TMS 17 ile uyumlu olarak finansal tablolara alınan finansal kiralamalara göre oluşan finansal giderler, yabancı para cinsinden borçlanmalar nedeniyle ortaya çıkan kur farklarıdır.

¹¹³ “<http://www.turmob.org.tr;2011>”.

¹¹⁴ TMS 23, md.4-6

Borçlanma maliyetleri arasında aşağıdakiler sayılabilir:

(a) Kredili mevduat hesabında kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,

(b) Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,

(c) Borç anlaşmalarının düzenlenmeleri ile ilgili olarak oluşan diğer maliyetlerin itfaları,

(d) "TMS 17 Kiralama İşlemleri" Standardı uyarınca finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri

(e) Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere, kur farkları¹¹⁵.

(f) TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardında tanımlanan "etkin faiz oranı yöntemi" kullanılarak hesaplanan faiz gideri¹¹⁶.

(g) Diğer standartlarda tanımlanan aşağıdaki unsurlar da IAS 23 kapsamındadır¹¹⁷:

- Vadeli alışlarda vade farkı ve kur farkları,
- Vadeli satışlarda vade farkı ve kur farkları,
- Kıdem tazminatı karşılık giderlerinin hesaplanmasındaki faiz maliyeti,
- Borçların, alacakların, karşılıkların net şimdiki değerinin hesaplanmasından doğan reeskont giderleri.

Borçlanma Maliyetinin Kapsamı Dışında Olan Unsurlar şunlardır:

a) İmtiyazlı hisse senetleri de dahil olmak üzere, borç olarak sınıflandırılmayan özkaynakların gerçekleşen veya tahmini maliyetleri borçlanma maliyetlerinin kapsamı dışında bırakılmıştır.(TMS 23,Md.2-4)

¹¹⁵ Abitter Özulucan, Zeki Doğan, SPK, VUK ve TMS-14 Çerçevesinde Borçlanma Maliyetlerinin Karşılaştırılması ve Muhasebeleştirilmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:10, Nisan 2001, s.86.

¹¹⁶ Muharrem Karataş, a.g.m.s.123.

¹¹⁷ Remzi ÖRTEN - Hasan KAVAL - Aydın KARAPINAR, Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları, Gazi Kitabevi, Mart 2007, s. 359.

- b) Gerçeğe uygun değeri ile ölçülen bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri ile ilgili olarak bu standardın uygulanmasına gerek yoktur. Örneğin: TMS 41 Tarımsal Faaliyetler Standardına göre hesaplanan canlı varlık gibi¹¹⁸.
- c) Çok miktarda ve tekrarlanarak imal edilen veya üretilen stoklarla doğrudan ilişkilendirilebilecek borçlanma maliyetleri ile ilgili olarak bu standardın uygulanmasına gerek bulunmamaktadır.

2.2.2.2. ÖZELLİKLİ VARLIKLAR

TMS 23, Madde 2’de yer alan Özellikli varlıklar; amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır.

Özellikli varlıklara örnek olarak;

- Satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar; (örneğin; şarap ve tütün üretimi verilebilir. İşletme faaliyetinde kullanılmak amacıyla inşa edilen köprü, bina gibi varlıklar¹¹⁹)
- Üretim tesisleri,
- Enerji üretim tesisleri,(örneğin; baraj, termik santral işletmeleri)
- Maddi olmayan duran varlıklar,(örneğin; haklar, şerefiyeler vs)
- Yatırım amaçlı gayrimenkuller gösterilebilir¹²⁰.

¹¹⁸ Yıldız Özerhan, Serap Yanık, Tms Tfrs 2010, Türmob Yayınları 377, s.430.

¹¹⁹ Özerhan, Yanık, a.g.e.,s.430.

¹²⁰ Gökçen,Ataman,Çakıcı, “Türkiye Muhasebe Standartları” İstanbul 2006,s:205-206.

Her biri bağımsız olarak kullanılabilen birkaç binadan oluşan bir iş merkezi, diğer bölümlerde inşaat devam ederken her bir bölümü ayrı olarak kullanılabilen bir özellikli varlığa örnek teşkil eder. Çelik fabrikası gibi, aynı tesisin farklı bölümlerinde birbirini takip eden çeşitli süreçler içeren bir endüstriyel tesis de, herhangi bir parçasının kullanılabilmesi için bütünüyle tamamlanması gereken bir özellikli varlığa örnektir.

Finansman harcamaları, özellikli bir varlıkla ilgili olarak kullanılan kredilerden veya dövizli işlemlerden kaynaklanıyor ise doğrudan varlık maliyetinin bir parçası olarak, özellikli varlıklar dışındaki varlıklarla ilgili işlemlerden kaynaklanıyor ise dönem gideri olarak muhasebeleştirilir. Bu nedenle varlığın maliyetine dahil etmek ya da doğrudan gider olarak muhasebeleştirilmesi hususunda özellikli varlık kavramı önem arz etmektedir¹²¹.

Özellikli varlık olarak kabul edilmeyen varlıklar;

- Kısa sürede üretilen veya imal edilen stoklar;¹²² (Örneğin; kola üretimi yalnızca birkaç günü almaktadır. Bu bağlamda; kola özellikli varlık olarak değerlendirilmez),
- Çok miktarlarda ve tekrarlanarak, seri şekilde üretilen stoklar; (Örneğin; bir fırın işletmesinin her gün çok sayıda ekmek üretmesi özellikli varlık değildir.
- Elde edildiklerinde amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır hale gelen varlıklar. (Örneğin; Bir başka işletmeden satın alınan ve faaliyette olan bir GSM şebekesi veya bir toptancının satın aldığı tüm ürünler satışa hazır durumda olduğu için özellikli varlık statüsünde değildir)¹²³.

¹²¹ Nazlı KEPÇE, a.g.e., s.16.

¹²² Yıldız Özerhan (Akbulut), Serap Yanık, Açıklamalı ve Örnekle Uygulamalı TMS-TFRS, 2010 Türemob Yayınları-377, s.430-431.

¹²³ SüleymanYükçü, M.Yılmaz İçerli,Gülşah Uğurluel, Yaklaşım Dergisi, Nisan 2008 s:184.

Özellikli varlıklara ilişkin devlet yardımları ve teşvikler, ilgili varlıklar için yapılan harcamalar toplamından indirilir. TMS-23 'ün 17. maddesine göre, bir özellikli varlığın amaçlandığı şekilde kullanıma ve satışa hazır duruma getirilmesi için öngörülen işlemler, o varlığın fiziki olarak inşaatı ile bu inşaatın önceki faaliyetlerden oluşur. Bu faaliyetlerden kaynaklanan borçlanma maliyetleri aktifleştirilir. Ancak bir faaliyet olmaksızın ve ilerideki kullanımlar için elde tutulan varlıklara ilişkin borçlanma maliyetleri aktifleştirilemez. Bir makinenin siparişi ve satın alınması sırasında oluşan borçlanma maliyetleri aktifleştirilir. Buna karşın, bir makinenin ileride kullanılmak üzere depoda tutulduğu döneme ilişkin borçlanma maliyetleri aktifleştirilemez. O dönemin gideri olarak muhasebeleştirilmektedir

Borçlanma Maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi, açısından ayrı bir öneme sahiptir. Temel ilke, borçlanma maliyetlerinin doğduğu dönemde gider yazılmasıdır. Özellikli Varlıklar ilişkin borçlanma maliyetleri ise; aktifleştirilmektedir¹²⁴.

Standartta esas olarak özellikli varlıkların aktifleştirilmesine ilişkin konular, Borçlanma Maliyetlerinin Alternatif Yöntemle Muhasebeleştirilmesi konusunda ayrıntılı bir şekilde ele alınarak incelenmiştir.

2.3. BORÇLANMA MALİYETLERİ VE YÜRÜRLÜKTEKİ DİĞER YASAL DÜZENLEMELER

Bu bölümde ele alınacak husus borçlanma maliyetleri ve finansman giderlerinin, mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde, Sermaye Piyasası Kurulu açısından, Uluslararası Muhasebe Standartları açısından ve Vergi Mevzuatımız açısından ne şekilde değerlendirildiğidir.

¹²⁴ Özerhan, Yanık, a.g.e.,s.430.

2.3.1. SERMAYE PİYASASI KANUNU (SPK)' NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ:

Sermaye Piyasası Kanununun Seri XI, No.1 Tebliği'nin 29,30 ve 33/B maddeleri ile Seri XI, No.5 Tebliği'nin 4. maddelerinde finansman giderlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Bu hükümler belirli durumlarda finansman giderleri ve kur farklarının doğrudan dönem giderleri ile ilişkilendirilmesini, belirli durumlarda ise maliyetlere ilave edilmelidir¹²⁵.

Varlıkların elde etme maliyeti ile açık ilgisi kurulabilen borçlanma maliyetleri kur farkları da dahil ilgili varlığın maliyetine dahil edilebilmektedir. Ancak Sermaye Piyasası Kanununun Seri XI, No.1 Tebliği'nin 29. maddesinin son fıkra hükmü ile 30.maddesinin son fıkra hükmü saklı kalmak üzere, varlıkların aktifleştirilmesinden sonra ortaya çıkan ve varlıkların iktisabında kullanılan kredilerden kaynaklanan borçlanma maliyetleri aktifleştirilemez¹²⁶.

Elde edilen maddi duran varlıkla ilgili yapılan normal bakım onarım giderleri ilgili varlığın maliyetine eklenmez. Ancak bu maddi duran varlığın kapasitesini genişletmek ve elde edilecek faydayı artıracak yatırım harcamaları(varlığın ekonomik ömrünü uzatan), varlığın hizmet kapasitesini artıran giderler ile üretilen mal veya hizmetin kalitesini artıran veya maliyetlerini azaltan giderler maliyet unsurunu oluşturmaktadır. Yani işletmenin maddi duran varlığın normal bakım onarımı için katlanacağı giderler doğrudan finansman gideri olarak ele alınacak, ancak varlığın ekonomik ömrünü uzatmak ve kapasitesini genişletmek amacıyla yapılan giderler maliyet unsuru olduğundan aktifleştirilerek, amortisman yoluyla itfa olunacaktır. Bu hükümler dikkate alındığında, finansman giderleri ile ilgili olarak vergi mevzuatının öngördüğü yöntemin uygulanması, başka bir deyişle kurul tebliğlerindeki zorunluluklar dikkate alınmaksızın tüm finansman giderlerinin maliyetlere ilave edilmelidir¹²⁷.

¹²⁵ Nuran Cömert DOYRANGÖL,,”1997 Yılı Yabancı Kaynak ve Maliyet Unsurlarının Kısmen Gider Kaydedilmesine İlişkin Düzenlemeler ve Muhasebe İşlemleri.”, Mükellefin Dergisi, Sayı.64, Nisan 1998 s.38

¹²⁶ -XI Seri No.lu Sermaye Piyasası Kanunu Genel Tebliği, No:1 Tebliği.11

¹²⁷ DOYRANGÖL a.g.e. s.39

Vergi mevzuatına göre kamuya açıklanması gereken finansal tablolar, uluslararası standartlara uygun olmamakla birlikte bu durum da şirketlerin maliyetlerini artırmaktadır. Çünkü dünyadan ayırık standartların uygulanması halinde, bu tabloların uluslararası standartlara çevrilmesi gerekecek, bu da ilave maliyetlere neden olacaktır. Bu durum ayrıca, borsalarda yabancı yatırımcılar tarafından hisse senetlerine yapılan yatırımın daha az cazip hale gelmesine neden olacaktır. Bu nedenle uluslararası muhasebe standartlarına uyum konusuna daha fazla önem verilmesi gerekmektedir.

XI Seri Numaralı Tebliğde belirtilen standartlar, genel olarak muhasebe işlemlerinin defterlerde nasıl takip edileceği konusunda herhangi bir hüküm içermemektedir. Bu yüzden, mali tabloların SPK standartlarına uygun olarak hazırlanması muhasebe verilerinin yeniden yorumlanmasını gerektirmektedir. Ancak işlemlerin defterlerde diğer standartlara uygun şekilde izlenmesi durumlarında, muhasebe verilerinin SPK standartları uyarınca mali tablo hazırlanmasına imkan verecek şekilde ayrıntılı tutulması gerekmektedir. Muhasebe hesaplarında ilave bir tali hesap açılarak, stokların esas maliyet ve finansman gideri olarak iki ayrı bölümde izlenmesi, mali tabloların kurul standartlarına uygun olarak hazırlanması aşamasında yeterli bilginin elde edilmesi açısından izlenebilir bir yöntem olabilmektedir.

Bu kapsamda finansman giderlerinin kayıtlarda vergi mevzuatının öngördüğü şekilde izlenip, muhasebe dışında yapılacak hesaplamalar ile mali tablolara kurul standartlarında öngörülen şekilde yansıtılması, kanuni defterlerin yukarıda belirtilen yöntem veya işletmelerce seçilecek diğer uygun yöntemler kullanılarak, kurul standartlarına uygun mali tablo üretilmesine imkan verecek şekilde ayrıntılı tutulması gerekmektedir.

2.3.2. ULUSLARASI MUHASEBE STANDARTLARI (UMS)' NA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ:

Ülkeler ekonomik yapılarına, yasal düzenlerine, politik sistemlerine uygun olarak işletmelerle ilgili faaliyet sonuçlarının ve finansal durumlarının gerçeğe uygun gösterilmesi için kendi standartlarını oluşturmuşlardır. Ülkelerin oluşturdukları muhasebe standartları ise mali sistemlerine, hukuki yapılarına ve muhasebe bilgileri kullanıcılarının gelişmişlik düzeyine bağlı olarak farklılıklar göstermiştir. Ancak zamanla uluslararası ticaretin, para ve sermaye hareketlerinin çok önemli boyutlara ulaşması ile birlikte, küreselleşen dünyada ülkeler arasındaki yakınlaşmalar muhasebe bilimi ve onun bir bölümü olan muhasebe standartlarını da birbirine yakınlaştırmış ve uluslararası kimlik kazandırmıştır¹²⁸.

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine dair uluslararası muhasebe standardı (IAS 23), Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (*The International Accounting Standards Committee – IASC*) tarafından 1 Ocak 1995 tarihinde ve bu tarihten sonra başlayan hesap dönemlerinde hazırlanan finansal tablolara uygulanmak üzere oluşturulmuştur.

İçerik olarak finansman giderlerinin aktifleştirilmesi zorunlu değildir. Ancak kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için belli bir süreye ihtiyaç gösteren varlıklar için katlanılan finansman giderlerinin aktifleştirilmesi veya aktifleştirilmeyerek dönem gideri olarak kaydedilmesi konusunda, her işletmenin politikasını belirlemesi ve bunu değiştirmeden uygulaması gerekmektedir. İşletmenin aktifleştirme seçeneğini tercih etmesi durumunda izlenmesi gereken yöntemler ve bunları kamuya açıklama yükümlülükleri bu bildiri ile düzenlenmiştir.

Finansman giderlerinin muhasebeleştirilmesi konusundaki farklı görüşler dile getirilmiştir. Bazı yazarlara göre, bu giderler dolaylı veya dolaysız

¹²⁸ B. A. Akgül, H. Akay, Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma, 2. Baskı, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2004, s.1.

bir şekilde ilişkilendirilebildikleri varlıkların maliyetinin bir unsurudur. Ancak bir diğer görüşe göre ise, alınan borcun hangi varlığa tahsis edildiğine bakılmaksızın katlanılan borçlanma giderlerinin dönem gelirinden mahsup edilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Finansman giderlerinin aktifleştirilmesi gerektiğini savunanlar, bu görüşlerine dayanak olarak şu noktaları ileri sürmektedirler¹²⁹.

-Bir varlığı elde etme kararının sonucu olarak katlanılan finansman giderleri, yaygın olarak aktifleştirme işlemine tabi tutulan diğer giderlerden (maliyetlerden) esas itibariyle farklı değildir. Eğer bir varlığın amacına uygun kullanımı için gerekli duruma ve yerleşime getirilmesi için belli bir zaman geçmesi gerekiyorsa, varlık için yapılan harcamaların sonucu olarak bu süreçte katlanılan finansman giderleri varlığı elde etme maliyetinin bir parçasıdır. Varlıkların elde edilmesinden kaynaklanan finansman giderlerinin aktifleştirilmemesi, bu varlıkların iktisap edilmiş olması nedeniyle cari gelirleri azaltmaktadır.

-Aktifleştirme, inşaat süresince ödemeleri aralıklarla yapılan varlıkların maliyetleri ile tamamlandıktan sonra bir defada ödemesi yapılan varlıkların maliyetlerinin (genellikle finansman giderlerinin de dikkate alındığı fiyatların) büyük ölçüde karşılaştırılabilmesi sonucunu vermektedir.

Alınan borcun nasıl kullanıldığına bakılmaksızın her türlü finansman giderinin dönem gelirinden mahsup edilmesi gerektiği görüşünde olanlar, görüşlerine dayanak olarak aşağıdaki noktaları ileri sürmektedirler.

➤ Finansman giderleri işletme faaliyetlerinin tamamı için yüklenilmektedir. Finansman giderlerini belirli bir varlıkla ilişkilendirme girişimi isteğe bağlı bir uygulamadır.

¹²⁹A.Hayri DURMUŞ, Uluslararası Muhasebe Standartları (1-31), İstanbul Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayını No.7, 1992. s.183-184

➤ Finansman giderlerinin aktifleştirilmesi, işletmenin benimsediği finansman yöntemine bağlı olarak, farklı bir defter değeri üzerinden aynı tip varlığın edinilmesi sonucunu verir.

➤ Finansman giderlerini gelirlere mahsup ederek kaydetmek finansal tabloların dönemler arasında karşılaştırmaya daha uygun sonuçlar vermesini, böylece işletmenin gelecekteki nakit akımlarıyla ilgili daha iyi göstergeler sunmasını sağlar.

➤ Faiz giderleri, varlık düzeyi ve faiz oranına bağlı olarak değişmektedir.

Finansman giderleri için aktifleştirme işlemi;

- 1- Gayrimenkuller, tesisat ve donanımlar için sabit varlık kullanılmaya hazır duruma geldiğinde,
- 2- İşletmedeki yatırımlar için yapılan yatırımların faaliyete geçtiğinde,
- 3- Satılabilir duruma getirilmesi için önemli bir süreyi gerektiren stoklar ve gayrimenkuller ile diğer uzun vadeli yatırımlar veya projeler için, bu varlıklar amaca uygun kullanıma veya satışa hazır olduğu durumlarda gerçekleşir.

İşletmede sürekli bir üretime konu olan veya büyük miktarlarda tekrar tekrar üretilen stoklar için oluşan finansman giderlerinde aktifleştirilme işlemi genellikle olmaz.

Bir varlığın inşasının kısım kısım tamamlanıp uygulamaya konulduğu durumlarda inşaat devam ederken tamamlanan her kısmın kullanılabilirdiğinde oluşan finansman giderlerinin aktifleştirilmesinin her kısım tamamlandığında o kısım için finansman giderlerinin durdurulması alışılmış uygulamadır. Buna

karşın varlığın herhangi bir kısmı kullanılmadan önce bütün kısımların kendi bütünlükleri içinde tamamlanmasının gerektiği durumlarda varlığın bütün kısımları tamamlanıncaya kadar finansman giderlerinin aktifleştirilmesine devam edilir. Varlıkların fiili tesis ve inşasının kesintiye uğradığı durumlarda, tesis ve inşanın tekrar uygulamaya başlanmasına kadar finansman giderleri aktifleştirilmemektedir.

Aktifleştirilen tutar genellikle, varlık için yapılan toplam harcamaya bir aktifleştirme oranı kullanılarak hesaplanır. Kullanılan aktifleştirme oranını bulmak için genellikle o dönemdeki toplam finansman giderlerini toplam borçlanma tutarına bölerek bulabiliriz. Ayrıca, belirli varlıkların elde edilmesi, inşası veya üretimi için yapılan harcamalarla birlikte yeni borçlanmalarla ilgili oranlar da uygulanır. İşletmenin yapabileceği borçlanmalarla ilgili piyasa oranının uygulanması genellikle uygun bulunmamaktadır. Çünkü bu varlık için harcama yapılmamış olsaydı toplam finansman giderlerin aldığı payı doğru olarak temsil etmeyebilirdi.

Bazen belirli projeler veya yatırımlar için yapılan finansman sözleşmeleri, işletmelerin sözleşmenin başlangıç tarihinden itibaren taahhüdün tamamı için bağlı kalmalarını gerektirebilir. Bu tip sözleşmelerde fonlar daha çok sözleşme şartları dikkate alınmadan yatırılmaktadır. Bazen, faiz geliri sağlayan hesaplar açılması istenebilir. Aktifleştirme oranı belirlenirken, bu tür plasman gelirlerinin toplam finansman giderlerinden düşürülmesi yerinde bir uygulama olmaktadır.

Bir şirketler grubunda, kapitalizasyon oranı belirlenmiş olan borçlanma oranı için tespit etmede, çeşitli sorunları ortaya çıkabilir. Bu sorunlar parayı farklı ülkelerden değişik faiz oranları üzerinden borç alıp, grup içinde farklı şartlarda borç vermenin karmaşık yapısında kaynaklanabilir. Diğer karmaşıklıklar, yüksek enflasyon altındaki ekonomilerde grup işletmeleri veya sürekli dalgalanan döviz kurlarından kaynaklı yabancı parayla ifade edilen veya yabancı para bağlantılı borç / alacak ilişkisinden kaynaklanır.

Bu yüzden, bazı durumlarda, ana şirketin ve konsolide tablolara dahil grup şirketlerinin bütün borçlanmalarını birleştirilmesini doğrudur. Diğer bazı durumlarda ise her yabancı iştirak (bağlı şirket) için iştirakin kendi borçlarına uygulanabileceği oranların bir ortalamasını kullanmak daha doğru olabilir. Bir kapitalizasyon oranının seçimi, borçlanma dolayısıyla yüklenen ve aksi halde yüklenilmeyebilecek olan giderin şartları dahilinde, finansman giderleri için makul bir ölçü belirlemek için takdir eylemini gerektirir.

Bir muhasebe döneminde aktifleştirilebilecek finansman giderlerini toplam tutarı ile bu dönemde işletme tarafından yüklenen finansman giderlerinin toplam tutarlarıdır. Konsolide finansal tablolarda sınırlama, finansman giderlerinin konsolide tutarı dikkate alınarak uygulanır. Ayrıca aktifleştirilecek finansman giderlerinin belirlenmesinde muhasebe kavramlarından “maliyet esası kavramı” çözüm anahtarı gibidir. Bu kavrama göre, işletme varlıklarının muhasebeleştirilmesinde bunların elde etme veya imal etme bedelleri esas alınmalıdır¹³⁰.

Finansman giderlerinin muhasebesi ve finansal raporlama için kullanılması arasındaki farklılığın gelir vergisi ödemeleri üzerindeki etkisi “gelir vergilerinin muhasebeleştirilmesi” başlıklı 12 No.lu Uluslararası Muhasebe Standardına uygun olarak değerlendirilir.

Finansman giderlerinin aktifleştirilmesi yöntemini belirleyen işletmelerin finansal tablolarında, o dönemde aktifleştirilen finansman giderleri tutarının açıklanması gerekir. Amaca uygun kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi için önemli bir zaman ihtiyaç gerektiren varlıklar için harcama yapan ve finansman giderlerine katlanan bir işletmenin, bu varlıklar için yapılan finansman giderlerinin aktifleştirilmesi veya aktifleştirilmemesi şeklinde bir yöntem benimsememesi gerekir. Yöntem, “Olağanüstü ve önceki dönem kalemler ve muhasebe yöntemlerindeki değişiklikler” başlıklı 8 No.lu

¹³⁰ Yunus KİSHALI,S.Sadi İŞIKLILAR, Maliyet Muhasebesi Maliyet Hesaplamaları, İstanbul: Beta Yayınları, 1999 s.294

Uluslararası Muhasebe Standardına uygun bir şekilde tatbik edilmelidir. Bu standardın 22'den 29'a kadar olan paragrafları, finansman giderlerinin aktifleştirilmesi yönteminin benimsendiği durumlarda uygulanır.

2.3.3. VERGİ MEVZUATINDAKİ DÜZENLEMELERE (VUK-TTK' YA) GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ:

Vergi mevzuatımızda finansman giderlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili işlemler hakkında netlik kazanmış bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak konuyla ilgili bazı kararlar alınmıştır. Konuyla ilgili Hesap Uzmanları Danışma Komisyonunun 03.05.1971 tarih ve 201 sayılı kararına göre; **“işletmede kullanılan finansmana ait giderlerin kesin olarak belirlenmesi durumunda faiz gideri bir maliyet unsuru olur. Ancak, faiz tutarının kesin olarak saptanamaması durumunda dönem gideri olarak kar/zarara devredilir”**. Bu kararın finansman giderlerinin muhasebeleştirilmesi konusunda net bir hüküm ortaya koyduğunu söylemek güçtür. Çünkü bu cümlede geçen giderlerin kesin olarak belirlenebilmesi ifadesi uygulamada çelişkilere yol açabilmektedir. Farklı tarihlerdeki Danıştay kararlarına göre finansman giderlerinin doğrudan dönem gideri olarak sonuç hesaplarına aktarılması söz konusudur.

Finansman giderleri, sabit kıymet alımları ve ticari mal alımları yönünden ele alındığında, sabit kıymet alımlarından doğan finansman giderlerini, Maliye Bakanlığı tarafından 27.01.1985 tarih ve 18648 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 163 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği açıklamaktadır.

Bu tebliğ uyarınca;

➤ Yatırımların finansmanında kullanılan kredilerle ilgili faizlerden kuruluş dönemine ait olanların sabit varlıkla birlikte amortisman yoluyla itfa edilmek üzere yatırım maliyetine eklenmesi gerekmekte, işletme dönemine ait olanların ise ilgili buldukları yıllarda gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilmek suretiyle amortismanına tabi tutulması gerekmekte,

➤ Döviz kredisi kullanılarak yurt dışından veya sonradan bu varlıklara ilişkin borç taksitlerinin değerlemesi dolayısıyla **ortaya çıkan kur farklarından sabit varlığın iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanların, varlığın maliyetine eklenmesi zorunlu bulunmakta**, aynı varlıklarla ilgili olarak söz konusu dönemden sonra ortaya çıkan kur farklarının ise ait oldukları yıllarda doğrudan gider yazılması yada maliyete intikal ettirilmesi dolayısıyla amortisman yoluyla itfa edilmesi mümkün bulunmaktadır. Ticari mal alımlarından kaynaklanan finansman giderlerinin nasıl değerlendirileceği ve sonuç hesaplarına ne şekilde yansıtılacağı ise, Uluslar arası Muhasebe Standartlarına uygun hale getirilerek 02.03.1995 tarih ve 22218 sayılı Resmi Gazete’de 238 sayılı VUK Genel Tebliği ile açıklanmıştır;

➤ İşletmelerin bankalardan veya diğer finansman kurumlarından almış oldukları krediler için ödedikleri faiz ve komisyon giderlerinde **dönem sonu stoklarına pay vermeleri zorunlu değildir**. Buna göre işletmeler, finansman giderlerini doğrudan sonuç hesaplarına aktarabilecekleri gibi, seçimlik olarak stokların maliyetine katmak suretiyle de aktifleştirebileceklerdir.

➤ Ticari malın satın alınıp işletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farklarının maliyete intikal ettirilmesi zorunludur. Buna karşılık, **stokta kalan ticari mal ile ilgili olarak daha sonra ortaya çıkacak kur farklarının da gerçekleştikleri yıllarda doğrudan gider yazılması veya stok maliyetlerine yansıtılması işletmelerin tercihine bırakılmıştır**¹³¹.

¹³¹ Münir ŞAKRAK, “Finansman Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi.”, Vergi Sorunları Dergisi, Sayı.106, Temmuz 1997. s.41

Açıkça şunu söyleyebiliriz ki; V.U.K.' nda üretim esnasında ortaya çıkan veya diğer faaliyetler dolayısıyla oluşan giderlerin durumu tam olarak belirtilmediğinden, finansman giderlerinin gideri olarak sonuç hesaplarına mı yazılacağı yoksa varlık ve stok maliyetine mi ekleneceği tartışmalı bir konudur.

Türk Ticaret Kanunu hükümleri açısından konuyu dikkate aldığımızda ise farklı bir durumla karşılaşmaktayız. TTK' na göre, finansman giderlerinin maliyetlere eklenmesine izin verilmemektedir. TTK' nun 459.maddesine göre finansman giderleri genel yönetim giderleri ile aynı nitelikte görülmekte ve kar zarar hesabında gösterilmektedir. Yine aynı yasanın 460.maddesinde duran varlıkların en fazla maliyet değerleri üzerinden değerlendirilmesine işaret edilmekte suretiyle, bunların maliyet bedelinden daha düşük bir bedelle değerlendirilebileceğine işaret edilmek istenmiştir. Yine T.T.K.' nun 458.maddesi ile aktiflerin bilanço günündeki kıymetlerinden daha aşağı bir kıymetle bilançoya konması ile gizli bir yedek akçe ayrılmasına dahi izin verilmiştir¹³².

Borçlanma giderlerinin maliyete katıldığı bir duran varlığın değeri, şirket bilançosunun aktifinde hiçbir zaman gerçek değeri ile değil, bu değer üzerinde bir değerle yer almış olacaktır. Bu nedenle şirketle ilişkili kişi ve kuruluşların yanlış bilgilendirilmemesi açısından, duran varlıkların en azından şirketin tasfiyesi halinde edeceği değeri göstermesi gerekmektedir. Bu değer de, para değerindeki düşmeler hariç, genellikle satın alma bedeli veya ondan daha aşağı bir bedel olmaktadır.

Burada belirtmiş olduğumuz sebeplerden dolayı, TTK hükümlerine göre borçlanma giderlerinin özellikle A.Ş' lerde duran varlıkların maliyetlerine intikal ettirilmesi şeklinde bir opsiyonun olmadığı görüşü ağırlık kazanmaktadır. Kanun koyucu işletmelerin aktiflerinde bulunan, gerek dönen varlıkların gerekse duran varlıkların değerlendirilmesinde genellikle maliyet bedelini esas almaktadır. Maliyet bedelinin değerlendirilme esaslarına dair birinci bölümde genel bir tarifi yapılmaktadır. Bu tarife göre maliyet bedeli, iktisadi bir kıymetin iktisap

¹³²TTK 458.MD

edilmesi veyahut değerinin arttırılması için yapılan ödemelerle bunlarla alakalı her çeşit giderin toplamını ifade eder (VUK md. 62). Ayrıca V.U.K.'un ikinci bölümünde maliyet bedeli ile değerlenecek varlıkların ayrı ayrı tarifleri yapılmıştır¹³³.

269. Maddede; iktisadi işletmelere dahil her çeşit gayrimenkuller maliyet bedeli ile değerlenir.

270. Maddede; gayrimenkullerde maliyet bedeline satın alma bedelinden başka, makine ve tesisatta gümrük vergileri, nakliye ve montaj giderleri, mevcut bir binanın satın alınarak yıkılmasından ve arsanın tesviyesiyle ilgili giderler de girmektedir. İlâveten noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon giderleri ile emlak alım ve taşıt alım vergilerini maliyet bedeline dahil etmek veya genel giderlerin içersinde göstermek mükellefler için serbest bırakılmıştır.

271. Maddede; inşa edilen binalarda ve gemilerde, imal edilen makine ve tesisatta bunların inşa ve imal giderleri satın alma bedeli yerine geçer.

272. Maddede; normal bakım, tamir ve temizleme giderleri dışında gayrimenkulü genişletmek veya iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak amacıyla yapılan giderler, gayrimenkulün maliyet bedeline ilave edilir. Ayrıca gayrimenkuller için yapılan giderler hem tamir hem de kıymet artırma giderlerinden terekküp ettiği takdirde, mükellef bu giderlerden maliyet bedeline ilave edilecek kısmı ayrı göstermek mecburiyetindedir.

273. Maddede; alet, edavat, mefruşat ve demirbaş eşya da maliyet bedeliyle değerlenir. Bunlardan maliyet bedeline giren giderler, satın alma bedelinden farklı komisyon ve nakliye giderleri gibi özel giderlerdir. Ayrıca imal edilen alet, edavat, mefruşat ve demirbaşlarda imal gideri satın alma bedeli yerine geçmektedir.

¹³³İbrahim PINAR, Yürürlükteki Tüm Vergi Kanunları, Ankara:,Seçkin Yayınevi, 1996. ss.301-303

274. Maddede; satın alınan veya imal edilen emtialar maliyet bedeliyle değeri. Mükellefler satın aldıkları ve imal ettikleri emtianın maliyet bedelini, son giren ilk çıkar (LIFO) yöntemini uygulamak suretiyle de tespit edebilirler.

275. Maddede; imal edilen emtianın maliyet bedeli, mamulün oluşmasına kadar sarf olunan iptidai ve ham maddelerin bedeli, mamule isabet eden işçilik, genel imal giderlerinden mamule düşen hisse, genel idare giderlerinden mamule düşen hisse (bu hisselerin mamulün maliyetine katılması ihtiyaridir) ve ambalajlı olarak piyasaya arz edilmesi zaruri olan mamullerde ambalaj malzemesinin bedeli olarak belirtilmektedir.

VUK' da yönetim giderleri ve finansman giderleri ayrımı yapılmamış, bu nitelikteki tüm giderler, genel idare giderleri adı altında birleştirilmektedir. Bu bakımdan da finansman giderlerinin de üretim maliyetlerine dahil edilmesi mükelleflerin seçimine bırakılmaktadır.

İncelenen mevcut yasal düzenlemelerde borçlanma maliyetlerine olan yaklaşım, bazı küçük farklılıklar dışında hemen hemen aynıdır¹³⁴. Şöyle ki; Türkiye Muhasebe Standartlarından 23 no'lu Standart olan "Borçlanma Maliyetleri", aynı yapıda düzenlenen 23 no'lu Uluslararası Muhasebe Standardının bire bir çevirisi mahiyetindedir. Bu itibarla, Uluslararası Muhasebe Standartlarından 23 no'lu "Borçlanma Maliyetleri" standardını çalıştığımız zaman bu durum, aynı şekilde Türkiye Muhasebe Standartlarından 23 no'lu Standart olan "Borçlanma Maliyetleri" nin çalışıldığı anlamına gelmektedir. Diğer mevzuat uygulamaları bakımından da şunları söylemek mümkündür: VUK'a göre maddi duran varlıklarda, varlığın satın alındığı dönemin sonuna kadar, stoklarda ise, aktifleştirme tarihine kadar oluşan kur farkları zorunlu olarak ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir.

¹³⁴ Akgül ve Akay, a.g.e.,s.126

VUK'a göre maddi duran varlıklarda dönem sonundan, stoklarda ise aktifleştirme tarihinden itibaren hesaplanan kur farklarının aktifleştirilmesi veya dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi serbest bırakılmıştır. SPK ve TMS 23'e göre (temel yöntem hariç) gerek stoklar gerekse maddi duran varlıklar için aktifleştirme tarihine kadar hesaplanan kur farkları ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir. Aktifleştirme tarihinden sonra oluşan kur farkları ise, SPK uyarınca maddi duran varlıklarda maliyete eklenmesi veya dönem gideri olarak kaydedilmesi serbest bırakılmış bir unsur olarak dikkate alınırken, stoklarda dönem gideri olarak kabul edilen bir kriteri de kabul etmiştir. TMS 23'e göre (temel yöntem hariç) kur farkı giderleri, aktifleştirme tarihinden itibaren dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir.

Bununla birlikte, VUK'a göre maddi duran varlıkların iktisap edildiği dönem sonuna kadar oluşan vade farkları ve faiz giderleri zorunlu olarak aktifleştirilirken, stoklara ilişkin söz konusu borçlanma maliyetlerinden dönem sonunda stoklara pay verilip verilmemesi hususu serbest bırakılmıştır. Yani mükellef, stoklara ilişkin hesaplanan vade farkları ve faiz giderlerini, isterse maliyete ekleyebilmekte, isterse de dönem gideri olarak muhasebeleştirebilmektedir. SPK ve TMS 23'e göre (temel yöntem hariç) maddi duran varlık ve stoklar için varlığın aktife alındığı tarihe kadar hesaplanan vade farkları ve faiz giderleri, ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir. Aktifleştirme tarihinden sonra hesaplanan vade farkları ve faiz giderleri, dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir.

Borçlanma maliyetlerinin ilgili varlıkların maliyetine eklenme gerekliliği VUK'da "eklenmek zorundadır" ibaresi ile açıkça belirtilmiş, SPK'da, varlıkların elde etme maliyeti ile açıkça ilişkisi kurulabilen borçlanma maliyetlerinin ilgili varlığın maliyetine ekleneceği düzenlenmiş, TMS 23'de ise, "Uygulanabilir Diğer Yöntem" in kullanılması durumunda, borçlanma maliyetlerinin özellikli varlığın elde edilme maliyetinin bir unsuru olarak muhasebeleştirilebileceği ifadesine yer verilmiştir.

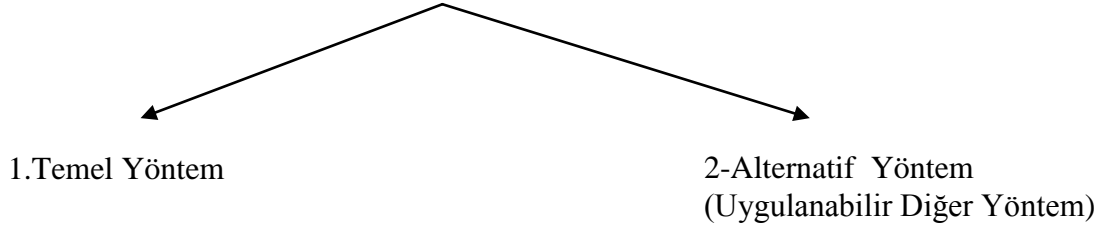
Maddi duran varlıklarla ilgili olarak, bunların aktifleştirildikleri tarihe ya da VUK'da aktifleştirildiği dönemin sonuna kadar oluşan borçlanma maliyetlerinin zorunlu olarak ilgili varlığın maliyetine eklenmesi, işletme varlıklarının yüksek olması, dolayısı ile kredibilitesinin yüksek olması anlamına gelmektedir. Ayrıca, ilgili varlıkların değeri üzerinden mükellefin hesapladığı amortisman tutarı, işletmenin ilgili dönem gideri olarak vergi matrahını azaltıcı bir unsur olarak da dikkate alınabilecektir.

Üretim ile ilgili maddi duran varlıklar üzerinden hesaplanan amortisman giderlerinin mamul maliyetine eklenmesi durumunda ise, söz konusu giderler alıcılardan tahsil edilecektir. Bu durum stok devir hızının yüksek olduğu işletmelerde mükellefin yararına iken, stok devir hızının düşük olduğu işletmelerde borçlanma maliyetlerinin stoklanması anlamına gelecektir.

Dolayısı ile, borçlanma maliyetlerinin uzun sürede amortisman yolu ile dönemlere paylaşılması yerine bir defada gider gösterilerek vergisel anlamda avantaj sağlanması olanağının bulunmasına rağmen, aslında üretim faaliyetinde kullanılan maddi duran varlıklar ile ilgili oluşan borçlanma maliyetlerinin varlığın maliyetine eklenme zorunluluğunun kabul edilmesi, gerek satılan mamul maliyetinin doğru saptanması ve bu sayede firmalar bakımından doğru bir maliyet sisteminin varlığı, gerekse de vergi kanunlarının maliyet bedeli kavramına yaklaşılması bakımından önem arz etmektedir.

2.4. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBEŞTİRİLMESİ

TMS 23- Borçlanma Maliyeti Standartına göre, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde iki yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemler şunlardır:

2.4.1. TEMEL YÖNTEMLE MUHASEBELEŞTİRME

Temel yönteme göre Borçlanma maliyetleri oluştuğu dönemde gider olarak finansal tablolara yansıtılır. İlgili borçlanma maliyeti dönem içinde, Tekdüzen Hesap Planı'na göre 7/A 780-Finansman Giderleri Hesabı'na borç yazılır. Dönem sonunda borçlanma maliyetleri "781 Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı'nın alacağı karşılığında "66 Finansman Giderleri" grubunun ilgili hesabına borç kaydedilir. Dönem boyunca 780 no.lu hesapta biriken borçlanma maliyetleri hesap dönemi sonunda "781 Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı'na karşılık alacalandırılarak kapatılır¹³⁵.

Temel yöntemde, borçlanmanın niteliğine ve yöntemine bakılmaksızın, borçlanma maliyetleri oluştuğu dönemde gider olarak muhasebeleştirilir. Yani borçlanmanın kredili veyahut yabancı para birimi kullanılarak yapılmış olması yöntemi etkileyen unsurlar değildir. Temel yönteme göre muhasebeleştirilen borçlanma maliyetleri hangi dönemde oluştu ise, o döneme ait gelir tablosunda yer almaları esas unsurdur¹³⁶.

¹³⁵ Beyhan Marşap, "Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesindeki Yöntem Farklılıklarının Finansal Tablolara Etkisi", Mevzuat Dergisi, Sayı 41, Mayıs 2001.

¹³⁶ Yalkın, a.g.e. s.3..

İşletme eğer değişik dönemler için kredi kullanıyorsa veya bu kredi iki yıla yayılıyorsa, kullanılan kredinin süresine göre dönemlere yayılması gerekir. Taksitli alınan kredilerde ilk aylarda faiz fazla anapara az, son aylarda da faiz az anapara çoktur. Dolayısıyla ödenen kredinin borçlanma maliyetinin aylara yansımaları ödeme planında farklı olabilmektedir. Fakat kredinin maliyetinin kullanılan süreye eşit olarak dağıtılması gerekmektedir¹³⁷.

TEMEL YÖNTEMLE MUHASEBELEŞTİRME UYGULAMALAR

2.4.1.1. ÖRNEK 1

Bir işletmenin kullandığı kısa vadeli banka kredilerine ilişkin faiz tutarı 15.000,00 TL dir.(Söz konusu kredi faizi, ilgili dönemde temel yöntem gereği gider olarak kaydedilecektir)¹³⁸.

----- / ----- 780 FİNANSMA GİDERLERİ	15.000,00	
300 BANKA KREDİLERİ Krediyle ilişkin faiz tahakkuku.		15.000,00
----- / ----- 660 KISA VADELİ BORÇ GİDERLERİ	15.000,00	
781 FİNANSMAN GİD.YANS. Faiz giderlerinin ilgili gelir tablosu hesabına aktarılması.		15.000,00
----- / -----		

¹³⁷ Sağlam, Bektöre, a.g.e. s.726.

¹³⁸ GOKCEN,ATAMAN,ÇAKICI, Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları, Beta Yayınları, İstanbul, Ekim 2006, s:210)

----- / ----- 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA	15.000,00	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ Maliyet hesaplarının kapatılması		15.000,00
----- / -----		

2.4.1.2. ÖRNEK 2

İşletme, 3 ay vadeli 40.000,00 TL'lik finansman bonusu ihraç etmiş ve 34.000,00 TL'ye satmıştır.

----- / ----- 102 BANKALAR	34.000,00	
308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKLARI	6.000,00	
305 ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER		40.000,00
Finansman bonosunun satılması		
----- / ----- 780 FİNANSMAN GİDERLERİ	6.000,00	
305 ÇIKARILMIŞ BONO VE SENETLER	40.000,00	
308 MENKUL KIYMET İHRAÇ FARKLARI		6.000,00
102 BANKALAR HESABI		40.000,00
Vadesi gelen finansman bonosunun ödenmesi		
----- / -----		

Finansman bonosunun faiz giderlerine ilişkin dönem sonu (envanter) kayıtları ise şöyle olacaktır:

----- / ----- 660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ 781 FİNANSMAN GİDERLERİ	6.000,00	6.000,00
Yansıtma hesaplarının ilgili gelir tablosu hesabına devri		
----- / ----- 690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI 660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	6.000,00	6.000,00
----- / -----		

2.4.1.3. ÖRNEK 3

A işletmesi 01.04.2012 tarihinde 2 yıl vadeli, bir yıllık vade sonu faiz ödemeli, %21 faizli, 2.000.000,00 TL' lik tahvil çıkartmıştır¹³⁹.

- 1)31.12.2012 tarihindeki kaydı yapınız.
- 2)31.03.2013 tarihindeki kaydı yapınız.
- 3)Tahvil ödemesi bankadaki mevduat hesabından yapılmıştır.

Yapılması gereken kayıtlar şu şekildedir;

¹³⁹ Metin Erkan,a.g.e. s.56

1) Faiz tahakkuk kaydı (31.12.2012) ;

----- / ----- 780 FİNANSMAN GİDERLERİ	315.000,00	
381 GİDER TAHAKKUKLARI		315.000,00
Faiz = 2.000.000 × 0,21 × 9 / 12 = 315.000 TL		
----- / -----		

İşletmenin aylık veya üç aylık bilanço ve gelir tablosu hazırlaması durumunda yukarıdaki kaydı aylık veya üç aylık olarak yapması gerekir. İlk yılsonu itibariyle ödenebilir duruma gelen tahvil faizlerinin hesaplanması ve muhasebeleştirilmesi gerekecektir.

2) 31.03.2013 tarihindeki kayıt;

Daha önce açılan gider tahakkukları hesabını kapatarak şekilde bir muhasebe kaydı yapılması gerekmektedir;

----- / ----- 381 GİDER TAHAKKUKLARI	315.000,00	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	105.000,00	
304 TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT FAİZLERİ		420.000,00
Faiz = 2.000.000 × 0,21 × 3 / 12 = 105.000 TL		
----- / -----		

d) **Ödeme kaydı;**

Ödeme kaydı yapılırken tahvil faizlerinde kesilecek gelir vergisi ve fon payının hesaplanması gerekmektedir.

Brüt faiz	420.000 TL.
Gelir vergisi (420.000 × 0,10)	42.000 TL.
Ödenecek net tutar	378.000 TL.

----- / ----- 304 TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ	420.000,00	
102 BANKALAR		378.000,00
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		42.000,00
----- / -----		

2.4.2. ALTERNATİF YÖNTEMLE MUHASEBELEŞTİRME

Alternatif yönteme göre borçlanma maliyetlerini belirlerken, aktifleştirme kavramı ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple, Borçlanma Maliyetlerinin aktifleştirilmesi konusunu ele almadan önce aktife alma tanımlamasını yapmamız ve aktifleştirilmeyle ilgili muhasebesel döngüyü bilmemiz gerekiyor.

2.4.2.1. AKTİFLEŞTİRME KAVRAMININ TANIMI

“Aktife alma” kavramı genel anlamda; amortisman tabi iktisadi kıymetin işletmenin tasarrufuna girmesi ve defter kayıtlarına intikal ettirilmesi şeklinde tanımlanabilir¹⁴⁰. Vergi Usul Kanununun 320. maddesine göre amortisman uygulaması varlığın aktife girdiği yıl başlar. Ancak, VUK aktife giriş kavramının tanımını yapmamıştır. Bu nedenle aktife giriş kavramını herkes kendine göre yorumlamakta ve uygulamaktadır.

Bununla beraber, vergi denetçileri aktife giriş kavramını “iktisadi kıymetin iktisap edilerek, defter kayıtlarına geçirilmesi, değerlendirme günü envantere dahil olması ve kullanmaya hazır halde bulunmasıdır” şeklinde tanımlamaktadırlar. Bu tanımlama kapsamında; bir varlığın aktife girmiş sayılması ve amortisman tabi tutulabilmesi için söz konusu varlığın kullanıma hazır halde bulunması gerekmektedir. İşletmelerin herhangi bir duran varlık için amortisman uygulamasına başlayabilmeleri için ilk şart, varlığın işletmenin aktifine girmiş olması gerekmektedir. Kısacası, söz konusu duran varlığın işletmenin envanterine kaydedilmiş olması gerekir. Varlığın envantere dahil olması, bilanço esasına göre defter tutan mükellefler için aktifte kayıtlı olma, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler için demirbaş ve amortisman listesinde yer alması anlamına gelmektedir.

UFRS’ ye göre ise, bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetleri ilgili varlığın maliyetine dahil edilmesi “aktifleştirilme” şeklinde tanımlanabilir¹⁴¹.

Borçlanma maliyetleri, bu Standardın 11 inci paragrafına uygun olarak aktifleştirilmedikleri sürece, oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilir. Bir özellikli varlığın satın alınması, inşası ve üretimi ile doğrudan ilişkisi bulunan borçlanma maliyetleri, o özellikli varlığın elde

¹⁴⁰[http://www.xing.com/net/cem_malimuesavirler/vergi-icin-degil-bilgi-icin-muhasebe-205642/vergi-ve-muhasebe-boyutunda-aktiflestirme-islemleri-19842520_\(Erisim_01.12.2012\).](http://www.xing.com/net/cem_malimuesavirler/vergi-icin-degil-bilgi-icin-muhasebe-205642/vergi-ve-muhasebe-boyutunda-aktiflestirme-islemleri-19842520_(Erisim_01.12.2012).)

¹⁴¹ GOKCEN,ATAMAN,ÇAKICI, a.g.e. s.207.

edilmesi aşamasındaki maliyet unsurları gibi varsayılarak muhasebeleştirilir. Bu esaslara göre aktifleştirilmeyen borçlanma maliyetleri, temel yõteme göre muhasebeleştirilirler ve dönem gideri olarak gelir tablosunda yer alırlar¹⁴².

Borçlanma maliyetlerinin ilgili özellikli varlığın bir parçası olarak aktifleştirilebilmesi için, borçlanma maliyetleri doğrudan özellikli varlıkla ilgili olmalıdır. Borçlanma maliyetlerinin ve bu maliyetlerin ilave edildiği varlığın, işletmeye gelecekte ekonomik fayda sağlamasının muhtemel olması ve maliyetlerinin sağlıklı ve güvenilir bir biçimde ölçülebilmesi şartlarının var olması gerekmektedir¹⁴³. Belirli borçlanmalar ile bir özellik varlık arasında doğrudan bir ilişkinin tanımlanmasında ve ilgili harcamanın hiç yapılmaması halinde kaçınılabilecek borçlanmaların belirlenmesi zor olabilir. Örneğin; bir şirketler topluluğunun, borçlanma ihtiyaçları için çok sayıda değişik faiz oranlı borçlanma araçları kullandığı ve bu fonları değişik esaslara göre grup şirketlerine kullandığı durumlarda güçlükler ortaya çıkmaktadır. Bir dönemde, özellikli bir varlığın elde edilmesi amacıyla borç alınan fonlara ilişkin aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri tutarı; ilgili dönemde bu varlıklar için katlanılan toplam borçlanma maliyetlerinden bu fonların geçici yatırımlarından elde edilen gelirlerin düşülmesi sonucu belirlenen tutardır¹⁴⁴.

Özellikli bir varlığın finansmanına ilişkin yapılan işlemler, fonların bir kısmının veya tamamının özellikli varlıklar için kullanımından belli bir süre önce sağlanmasını ve bu süre için borçlanma maliyetlerinin oluşması sonucunu ortaya çıkarabilir. Böyle durumlarda bu fonlar genellikle özellikli varlıklara ilişkin yatırım yapılana kadar geçici yatırımlarla değerlendirilir. Bu döneme ilişkin aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin belirlenmesinde, bu tür borç alınmış fonlardan sağlanan yatırım gelirleri katlanılan borçlanma maliyetlerinden indirilir¹⁴⁵.

¹⁴² Yalkın, a.g.m., s.11.

¹⁴³ İSMMMO, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Uygulaması, İstanbul, Kasım 2005 s.72.

¹⁴⁴ Şeref Demir, Sirküler Rapor, UFRS(TMS) Değerleme Hükümleri, TÜRMOB Yayınları, Ankara, Ocak 2007, s.80.

¹⁴⁵ Demir, a.g.e., s. 81.

Bir işletmenin genel amaçlı olarak borçlandığı fonların bir kısmının, bir özellikli varlığın finansmanı için kullanıldığı durumlarda, aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili varlığa ilişkin yapılan harcamalara uygulanacak bir aktifleştirme oranı yardımı ile belirlenir. Bu aktifleştirme oranı, özellikli varlığın alımına yönelik yapılmış borçlanmalar hariç olmak üzere, işletmenin ilgili dönem süresince mevcut tüm borçlarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır. Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili dönem boyunca oluşan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz¹⁴⁶.

Bir özellikli varlığa ilişkin harcamalar sadece, nakit ödeme, diğer varlıkların transferi veya faiz içeren yükümlülüklerin üstlenilmesini kapsar. Söz konusu varlıkla ilgili olarak tahsil edilen hakedişler ve devlet teşvikleri, özellikli varlığa ilişkin harcamalardan düşülür. Bir varlığın, önceki dönemlerde aktifleştirilmiş olan borçlanma maliyetleri de dahil olmak üzere, bir dönem içerisindeki ortalama defter değeri, normal şartlar altında ilgili dönemde aktifleştirme oranının uygulandığı harcamaların makul bir tahminidir¹⁴⁷.

Bazı durumlarda borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması hesaplanırken hem ana ortaklık hem de bağlı ortaklıkların borçlanma tutarları dikkate alınır. Diğer durumlarda, bağlı ortaklıkların her birinin kendi borçlanmalarına ilişkin ağırlıklı ortalama borçlanma maliyetini kullanması uygun olacaktır¹⁴⁸. Borçlanma Maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde işletme yönetimi tarafında bu yöntemin uygulanması durumunda, bu yöntemin “Tutarlılık Kavramı” çerçevesinde işletmenin tüm özellikli varlıklarının elde edilmesi, inşası ve üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetlerinin tamamına uygulanması gerekmektedir¹⁴⁹.

¹⁴⁶ Demir, a.g.e., s. 81.

¹⁴⁷ Sağlam, Bektöre, a.g.e, s. 595.

¹⁴⁸ Sağlam, Bektöre a.g.e. s. 595.

¹⁴⁹ İSMMMÖ, a.g.e. s. 72.

2.4.2.2. AKTİFLEŞTİRME İŞLEMLERİNDE ÖZELLİKLİ DURUMLAR

163 Seri No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği uyarınca; döviz kredisi kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi sırasında veya sonradan bu kıymetlere ilişkin borç taksitlerinin değerlemesi sonucunda ortaya çıkan kur farklarından sabit kıymetin iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanların iktisadi kıymetin maliyetine eklenmesi zorunlu bulunmaktadır. Dönem sonundan sonra ortaya çıkan kur farklarının ise maliyete intikal ettirilmesi veya dönem gideri olarak kayıtlara alınması esastır.

V.U.K' un mükerrer 298. maddesinde "yatırım maliyetine eklenmiş bulunan kur farkları" nın yeniden değerlendirilmesine tabi tutulamayacağı hükme bağlanmıştır. Yeniden değerlendirilme kapsamına girmeyen kur farklarının iktisadi kıymetlerin işletmenin aktifine girdiği tarihten sonraki yıllarda tahakkuk etmiş olması ve maliyet bedeline eklenmiş olması gerekmektedir.

270 No' lu VUK Genel Tebliği'nde aktifleştirilen kredi faizlerinin ilgili iktisadi kıymetin maliyet bedelinden ayrı olarak aktifleştirildikleri değer üzerinden amortisman tabi tutulması gerektiği belirtilmiştir. Bu şekilde aktifleştirilen giderlerin amortisman listelerinde ilgili iktisadi kıymetle olan bağlantısı belirtilerek ayrı izlenmesi gerekmektedir.

Seçimlik olarak maliyet bedeline eklenen ve yeniden değerlendirilme kapsamı dışında bırakılan kur farkı ve faiz giderleri, iktisadi kıymetin gerçek değerini artırmadığı gibi ömrünü de uzatmaz. Bu nedenle her ikisi de normal amortisman süresi içinde değil, ilgili bulunulan iktisadi değer kalan amortisman süresi içinde itfa edilmelidirler. Seçimlik olarak aktifleştirilen bu tür giderlerin V.U.K' un 272. maddesindeki yenileme giderlerinden farklı değerlendirilir.

Maliye Bakanlığı 6teden beri aktife alma tarihini hesap d6nemi sonu olarak dikkate aldığı i7in iktisadi kıymetlerin edinilmesi nedeniyle aktifleştirme işleminin yapıldığı hesap d6nemi sonuna kadar doğan kur farkları ve faizlerin maliyet bedeline eklenmesini zorunlu tutmaktadır. Fakat, gerek maliyet bedelinin tanımı, gerekse ge7ici vergi uygulaması ve binek otomobillerindeki kıst d6nem amortisman uygulamaları nedeniyle, aktife alma tarihinin; sabit kıymetin Tek D6zen Hesap Planı a7ıklamaları uyarınca ilgili duran varlık hesaplarına (250, 251, 252, 253, 254, 255, 256) kaydedildiği veya envantere alındığı g6n olarak kabul edilir.

2.4.2.3. KURULUŞ VE 6RG6TLENME GİDERLERİ AKTİFLEŞTİRİLMELİ Mİ?

V.U.K.' un 282. maddesinde kurumlar vergisi m6kelleflerinin ilk tesis ve 6rg6tlenme giderlerini ve ayrıca peştemallıkların da kayıtlarda ve işletme bilan7osunda yer alabileceğinden bahsetmiştir. İlk tesis ve 6rg6tlenme giderleri, kurumların tesisi (kuruluşu) veya yeni bir Őubenin a7ılması veya işlerin devamlı bir suretle genişletilmesi i7in yapılan ve karşılığında maddi bir kıymet iktisap edilmeyen giderlerdir. Bu t6r harcamalar bir anlamda "Kuruluş ve 6rg6tlenme Giderleri" olarak da tanımlanabilir. İlk tesis ve 6rg6tlenme giderleri kurumlar i7in s6z konusudur. Bu nedenle, ilk tesis ve 6rg6tlenme giderleri, kurumların kuruluşu, yeni bir Şube a7ılması veya işlerin devamlı surette genişletilmesi aŐamalarından oluşur.

Kuruluş aşamasındaki harcamalar gözden geçirildiğinde Kuruluş ve Örgütlenme Gideri kapsamında şu kalemler düşünülebilir;

- İş ve piyasa etüdü ile proje ve fizibilite raporunun hazırlanması,
- Şirket ana sözleşmesinin hazırlanması,
- Kuruluş aşamasında yapılan seyahatler,
- Aynı sermaye tahsisi halinde aynı sermaye ile ilgili olarak yapılan ekspertiz ücreti ödemesi, mahkeme ve bilirkişi ödemeleri,
- Kuruluş genel kurul toplantısı giderleri,
- İşletmenin (kuruluşun) ve pazarlanan ürünlerin tanıtımı için yapılan reklam harcamaları,
- Kurumun hukuki kuruluşunu tamamladığı günden, normal faaliyetine başladığı ana kadar yapılan genel idare giderleri,
- İşçi ve diğer personelin intibak eğitimi giderleri olarak belirlenebilmektedir.

Bu giderlerin bir bölümü kurumun resmen tescil tarihinden önce yapılmış olabilir. Bu bağlamda da kurumun tescilinden önce yapılan bu tür giderde, kurumların ilk tesis ve örgütlenme giderleri olarak kabul edilmektedir. Diğer yandan şirketler faaliyet aşamasında benzer nitelikte harcamalar yapabilir. Örneğin; sermaye artırımını veya halka açılma sırasında yapılan harcamalarla, birleşme, devir, şekil değiştirme dolayısıyla yapılan giderlerle yeni şube açılması için yapılan giderler ilk tesis ve örgütlenme gideri olarak kabul edilir.

Kurumların ilk tesis ve örgütlenme giderlerinin yapıldığı yılda giderleştirilmesi veya aktifleştirilmesi konusunda mükellefler kendi tercih haklarını kullanmaktadırlar.

2.4.2.4. BORÇLANMA MALİYETLERİ ' NİN AKTİFLEŞTİRİLME KOŞULLARI

Borçlanma maliyetleri bazı koşulların sağlanması halinde aktifleştirilir¹⁵⁰.

- Borçlanma maliyetleri özellikli varlıklarla ilgili olmalı,
- Aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri özellikli varlığın satın alınması, inşası veya üretimi ile doğrudan ilgili bulunmalı,
- Aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarı standarda uygun olarak belirlenmeli,
- Varlıklarla ilgili ekonomik yararlarından işletme istifade etmeli,
- Varlığın işletmeye maliyeti güvenilir bir biçimde ölçülmelidir.

Bazı durumlarda, bir özellikli varlık ile borçlanma maliyetleri arasındaki direkt ilişkiyi kurmak ve aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarını belirlemek güçtür. Bunlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir¹⁵¹:

- Grup şirketlerinde finansman faaliyetlerinin bir merkezden yürütülmesi
- Grubun değişken faiz oranlarında çeşitli borçlanma araçlarını kullanması
- Döviz bazında veya dövizle bağlı kullanılan kredilerde işletmelerin yüksek enflasyon ortamında faaliyette bulunması ve döviz kurlarında dalgalanmalar olması.
- İşletmelerin aldıkları bir yatırım kredisini birden fazla projede kullanması.

¹⁵⁰ Cemal İbiş, “ Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, S.4, Aralık 2001, s. 4.

¹⁵¹ İbiş, a.g.m., s.5.

2.4.2.5. AKTİFLEŞTİRMENİN BAŞLAMASI

Standardın 20 ve 22.maddelerinde aktifleştirmenin başlamasına yer verilmiştir. Özellikle varlıklara ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine aktifleştirme koşullarının sağlandığı tarihte başlanır. Yalnızca; nakit ödeme, diğer varlıkların transferi veya faiz içeren yükümlülüklerin üstlenilmesi özellikli varlığa ilişkin harcama olarak kabul edilir. Yapılan harcamalardan, söz konusu varlıkla ilgili olarak tahsil edilen hakedişler ve devlet teşvikleri düşülür.

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler, ilgili varlığın fiziksel olarak inşa edilmesi ile sınırlı değildir. Bu işlemler, söz konusu varlıkla ilgili fiziksel inşaatın başlamasından önceki, gerekli izinlerin alınması gibi teknik ve idari faaliyetleri de içerir. Ancak bu tür işlemler, varlığın durumunu değiştiren herhangi bir üretim veya gelişme olmaksızın varlığın elde tutulmasını kapsamaz. Örneğin; bir arazinin inşaatı hazır duruma getirilmesine ilişkin işlemler sırasında oluşan borçlanma maliyetleri, arazideki ilgili çalışmaların yapıldığı dönem boyunca aktifleştirilir. Ancak, bina yapma amacıyla alınan bir arazinin herhangi bir gelişme olmaksızın elde tutulması sırasında oluşan borçlanma maliyetleri aktifleştirilemez.

Bir özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine aşağıdaki durumlarda başlanır:

- a) Varlık için harcama yapıldığında;
- b) Borçlanma maliyetleri oluştuğunda;
- c) Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler başlatıldığında.

2.4.2.5.1. ÖRNEK 1

Akpak Turizm ve Otelcilik A.Ş işletmesi bir sahil kasabasında 2008 yılında butik otel inşa edip satmak amacıyla 10 dönüm arsa almıştır. Arsanın alımı için bankadan kredi çekilmiştir. Arsa alımı ile ilgili krediler 2009 yılına kadar ödenmiş ve bu krediler için toplam 7.500,00 TL faize katlanılmıştır¹⁵².

İşletme 2010 yılında inşaata başlama kararı almıştır. Haziran 2011 tarihinde projeler tamamlanmış ve satış ofisi oluşturulmuştur. Butik otellerin temelden satışı için gerekli satış kampanyalarına başlanmıştır. Bu arada A bankasına başvurularak, Butik otellerin temelini atmak için 700.000,00 TL kredi kullanımını için anlaşılmıştır. Kredi, bankaya 15 gün önce haber vermek üzere istenilen zamanda kullanılabilir. Çekilmiş olmasına rağmen hesapta bekleyen paralar ise günlük olarak ters repo yapılacaktır. 2011 yılı sonunda kullanılan krediler için 9.000,00 TL faiz gideri, 300,00 TL faiz geliri tahakkuk etmiştir.

İstenen: 7.500,00 TL’lik finansman giderinin aktifleştirilip aktifleştirilmeyeceğine karar veriniz.

Çözüm: İşletme arsayı üzerinde villa yapmak amacıyla satın almıştır. Kredinin kullanıldığı 2008-2010 yılları arasında villa inşasına yönelik bir faaliyette bulunulmamıştır. Bu bakımdan 2008-2010 dönemine ait 7.500,00 TL faizi aktifleştirmesi mümkün değildir.

İşletme 2011 yılında butik otel inşasına ilişkin faaliyetlere başlamıştır. Dolayısıyla bu güne ilişkin 9.000,00 TL’lik faizi aktifleştirebilecektir. Bu tutardan ilgili kredi nedeniyle elde edilen 300,00 TL’lik faiz geliri indirilecektir. İşletmenin bu döneme ilişkin aktifleştireceği tutar 8.700,00 TL olacaktır.

¹⁵² Remzi ÖRTEN - Hasan KAVAL - Aydın KARAPINAR, a.g.e.,s.364

----- / ----- FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ ----- / -----	9.000,00	9.000,00
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA ----- / -----	9.000,00	9.000,00
642 FAİZ GELİRLERİ 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR ----- / -----	300,00	300,00

Örnekten de anlaşılacağı üzere işletme, arazi için herhangi bir inşaat girişiminde bulunmadığından bu dönemde oluşan Borçlanma Maliyeti TMS 23 standardının 19. maddesi gereği aktifleştirilmeyecektir. Ancak kullanıma hazır hale gelmesi için inşaatın başladığı tarihten itibaren aktifleştirme başlayacaktır. Bu tutar da 8.700,00 TL olarak aktifleştirilmiştir.

2.4.2.6. AKTİFLEŞTİRME ORANI

Bir işletmenin genel amaçlı olarak borçlandığı fonların bir kısmının, bir özellikli varlığın finansmanı için kullanıldığı durumlarda; aktifleştirilebilecek borçlanma maliyeti tutarı, ilgili varlığa ilişkin yapılan harcamalara uygulanacak bir aktifleştirme oranı yardımı ile belirlenir. Bu aktifleştirme oranı, özellikli varlık alımına yönelik yapılmış borçlanmalar hariç olmak üzere, işletmenin ilgili dönem süresince mevcut tüm borçlarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır¹⁵³.

¹⁵³ SüleymanYükçü, M.Yılmaz İçerli,Gülşah Uğurluel, Yaklaşım Dergisi, Mayıs 2008 S.185

Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili dönem boyunca oluşan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz. Bazı durumlarda borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması hesaplanırken hem ana ortaklık hem de bağlı ortaklıkların borçlanma tutarları dikkate alınır. Diğer durumlarda, bağlı ortaklıkların her birinin kendi borçlanmalarına ilişkin ağırlıklı ortalama borçlanma maliyetini kullanmaları daha uygundur(TMS 23).

Bir varlığın, önceki dönemlerde aktifleştirilmiş olan borçlanma maliyetleri de dâhil olmak üzere, bir dönem içerisindeki ortalama defter değeri; normal şartlar altında ilgili dönemde aktifleştirme oranının uygulandığı harcamaların makul bir tahminidir. Aktifleştirme Oranı ve Aktifleştirilmiş Finansman Gideri olmak üzere 2 formül kullanılır. Bu formüller şunlardır:

$$\text{Aktifleştirme Oranı} = \frac{\text{Aktifleştirilmiş Maliyet Toplamı}}{\text{Toplam Maliyet}}$$

$$\text{Aktiflendirilmiş Finansman Gideri} = \text{Toplam Finansman Gideri} \times \text{Aktifleştirme Oranı}$$

2.4.2.6.1. ÖRNEK 1

Bir şarap üretim işletmesinin dönem içinde kullanmış olduğu kredi toplamı 40.000,00 TL'dir. Üzümlerin satın alınması için 4.000,00 TL'lik, 2 yıl bekletilmesi ve şarapların şişelenmesi için 20.000,00 TL'lik harcama yapılmıştır. Ayrıca işletme yurt dışından Whitewine marka şarap ithal etmekte ve Türkiye'de satmaktadır. Bunun için yapılan harcama tutarı ise 6.000,00 TL'dir. Dönem sonunda kullanılan krediye ilişkin 3.000,00 TL faiz tahakkuk etmiştir¹⁵⁴.

$$\begin{array}{rcl} \text{Aktifleştirilmiş Maliyet Toplamı} & 24.000,00 \text{ TL} & \\ \text{Aktifleştirme Oranı} = \frac{\text{Aktifleştirilmiş Maliyet Toplamı}}{\text{Toplam Maliyet}} = \frac{24.000,00 \text{ TL}}{30.000,00 \text{ TL}} & = & 0,80 \end{array}$$

Aktiflendirilmiş Finansman Gideri ise şöyle hesaplanabilir;

Aktiflendirilmiş Fin. Gideri = Toplam Finansman Gideri x Aktifleştirme Oranı

Krediye ait Toplam Finans Gideri = 3.000,00 TL' dir.

Aktiflendirilmiş Finansman Gideri = 3.000,00 TL x 0,80 = 2.400,00 TL' dir.

Kullanılan kredinin 2.400,00 TL'si aktifleştirilebilir.

¹⁵⁴ Yükçü, İçerli, Uğurluel, a.g.m s:185

2.4.2.6.2. ÖRNEK 2

Tamek Gıda A.Ş. İzmir’ de bir üretim tesisi inşa etmek için 500.000,00 TL harcama yapmıştır. Üretim tesisi özellikli varlık niteliğindedir, özellikli varlık ile ilgili borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine karar verilmiştir. İşletme 2011 yılında üretim tesisinin finansmanı için çeşitli vadelerde krediler kullanmıştır. Bu kredilere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir¹⁵⁵:

	Tutar	Faiz Oranı
X Bankası	50.000,00 TL	% 30
Y Bankası	30.000,00 TL	% 20

Borçlanma Maliyetlerinin Ağırlıklı Ortalaması

$$= [(50.000,00 \times 0,30) + (30.000,00 \times 0,20)] / (50.000,00 + 30.000,00)$$
$$= 21.000,00 / 80.000,00 = 0,26$$

Borçlanma maliyetlerinden pay alacak ortalama harcama tutarı

$$= 80.000,00 / 2$$
$$= 40.000,00 \text{ TL}$$

Aktifleştirilecek Borçlanma Tutarı = 40.000,00 X 0,26 = 10.400,00 TL’ dir.

¹⁵⁵ Yükçü, İçerli, Uğurluel, a.g.m s:185

2.4.2.7. AKTİFLEŞTİRME SINIRI

Aktifleştirme Sınırı “Özellikli varlıklarla ilgili olarak aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin toplam tutarı, o dönemde bu varlıklar için yüklenen borçlanma maliyetlerinin tutarını aşamaz” şeklinde tanımlayabiliriz.

2.4.2.7.1. ÖRNEK 1

İşletme bir dönemde toplam 160.000,00 TL borçlanma maliyetine katlanmıştır. Kullanılan kredilerin tümü bir üretim tesisi için kullanılmış olsa bile üretim tesisinin maliyetine ancak 160.000,00 TL’ lik borçlanma maliyeti yüklenebilir. Daha fazla bir borçlanma maliyeti yüklenmemelidir¹⁵⁶.

2.4.2.7.2. ÖRNEK 2

Bir işletme bir enerji üretim santrali inşa etmek için bir dönemde 1.400.000,00 TL harcama yapmıştır. Dönem sonunda yapılan bu harcama tutarının 100.000,00 TL’si faize dayalı olmayan ticari borçlardan oluşmaktadır. Bu enerji santrali bu standarda göre özellikli varlık niteliğindedir ve işletme yönetimi bu özellikli varlık ile ilgili borçlanma maliyetlerini aktifleştirmeye karar vermiştir¹⁵⁷. İşletme ilgili dönemde genel amaçlı olmak üzere aşağıdaki borçlanmaları yapmıştır;

Banka Kredileri 20.000,00 TL : % 95

Banka Kredileri 40.000,00 TL : % 97

Tahvil İhracı 35.000,00 TL : % 99

¹⁵⁶ Yükçü, İçerli,Uğurluel, a.g.m. s.185

¹⁵⁷ Cemal İbiş, Borçlanma Maliyetleri Muhasebeleştirilmesi, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:3,S:4,Aralık 2004, s.7

Borçlanma Maliyetlerinin Ağırlıklı Ortalaması = % 98

Borçlanma Maliyetlerinden Pay Alacak Ortalama Harcama Tutarı

= 130.000,00 TL / 2 = 65.000,00 TL

Borçlanma maliyetlerinden pay alacak ortalama harcama tutarının hesabında, toplam harcama tutarı olan 1.400.000,00 TL'den faize dayalı olmayan ve henüz ödenmemiş 100.000,00 TL ticari borçlar düşülmüştür.

Bulunan 130.000,00 TL'nin dönem içinde ortaya çıkan ve döneme yaygın olarak yapılan harcamalardan oluştuğu ve bu harcamaların dönemin bütün günlerine eşit biçimde dağılmış olduğu varsayılarak ortalaması alınmıştır.

Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyetleri Tutarı

= 65.000,00 TL x 0,98

= 63.700,00 TL.

Bu örneğe ilişkin olarak, işletmenin tahvil ihraç etmemiş olduğu varsayıldığında; aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin hesabı aşağıdaki gibi olacaktır.

Borçlanma Maliyetlerinin Ağırlıklı Ortalaması % 96,3

Borçlanma Maliyetlerinden Pay Alacak Ortalama Harcama Tutarı

= 130.000,00 TL / 2 = 65.000,00 TL

Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyetleri Tutarı

$$= (65.000,00 \text{ TL} \times 0,963)$$

$$= 62.595,00 \text{ TL}$$

Borçlanma Maliyetlerinin Toplam Tutarı

$$= (20.000,00 \text{ TL} \times 0,95) + (40.000,00 \text{ TL} \times 0,97)$$

$$= 19.000,00 + 38.800,00$$

$$= 57.800,00 \text{ TL}$$

Aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarı 62.595,00 TL olmasına rağmen, aynı muhasebe döneminde borçlanma maliyetlerinin toplam tutarı olan 57.800,00 TL'yi aştığı için, aktifleştirilebilecek en fazla borçlanma maliyeti 57.800,00 TL olacaktır.

Özellikli Varlığın Defter Değerinin Geri Kazanılabilir Tutarını Aşan Kısmı İle İlgili Örnek Uygulamalar

Özellikli varlığın kayıtlı değerinin veya beklenen nihai maliyetinin, varlığın geri kazanılabilir tutarı veya net gerçekleşebilir değeri geçmesi halinde kayıtlı değer diğer TMS'ye uygun olarak azaltılır veya tamamen kayıtlardan silinir.

2.4.2.7.3. ÖRNEK 3

İşletme yeni aldığı ofis binasını yeniden dekore etmek istemektedir ve bunun için kredi kullanmıştır. Bina 2006 yılında alınmıştır. Binanın maliyeti 500.000,00 TL'lik faiz gideri ile birlikte 8.000.000,00 TL'dir. Varlığın net satış fiyatı, 7.000.000,00 TL, kullanım değeri ise 7.500.000,00 TL'dir¹⁵⁸.

Varlığın geri kazanılabilir değeri 7.500.000,00 TL'dir. Bu durumda varlığın maliyeti bu tutarı aşmamalıdır. Finansman maliyetinin tümünün eklenmesi ile varlığın değeri 8.000.000,00 TL olmakta ve bu tutar geri kazanılabilir değeri aşmaktadır. İşletme varlığın değerini kullanım değeri olan 7.500.000,00 TL'ye düşürmelidir.

2.4.2.8. AKTİFLEŞTİRMEYE ARA VERİLMESİ

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler uzun süreli kesintiye uğradığında, aktifleştirilme işlemine ara verilir¹⁵⁹.

Borçlanma maliyetleri, bir varlığın, amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına uzun süreli ara verildiği dönemde oluşabilir. Bu tür maliyetler kısmen tamamlanmış varlıkların elde tutulmasından kaynaklanan maliyetler olup, aktifleştirilmeleri mümkün değildir. Ancak, önemli teknik ve idari çalışmalara devam edildiği bir dönemde normal olarak borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez. İşlemlerdeki geçici gecikmenin, varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin kaçınılmaz bir parçası olduğu durumlarda da borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez. Örneğin, bir stok kaleminin olgunlaşması için ihtiyaç duyulan ek süre boyunca, yüksek su seviyesinin alışılagelmiş bir olay olduğu coğrafi bir bölgede

¹⁵⁸ www.huseyinust.com Erişim tarihi: 15.10.2011

¹⁵⁹ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS/IAS) İle Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları., TMSK Yayınları, 2006, s. 628.

yapılmakta olan bir baraj inşaatının yüksek su seviyesi nedeniyle gecikmeye uğradığı ek sürelerde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi devam eder¹⁶⁰.

Aktifleştirmeye ara verme kavramını bir örnekle açıklamak gerekirse; “Scotch Whisky İskoçya’ da üretilen, şişelenen ve en az 3 yıl meşe fiçılarında dinlendirilen viskilerdir. Bu durumda ürünün olgunlaşması için 3 yıl gerekmektedir. Bu dönem içinde oluşacak borçlanma maliyetleri aktifleştirilebilir. Whisky üretiminde aktifleştirilmeye ara verilme zamanı viskilerin meşe fiçılarında beklemeye alındığı zamandır”¹⁶¹.

2.4.2.8.1. ÖRNEK 1

Akpak Yapı A.Ş. Kayaşehir’de 200 dairelik 5 blok halinde bir site yapmaktadır. 2011 yılının Aralık ayındaki yoğun yağış nedeniyle zeminde su seviyesi aşırı yükselmiştir. Bu nedenle inşaatı 3 ay ara verilmiştir. Bu süre içinde bankadan daha önce alınmış krediye ilişkin 1.250,00 TL faiz tahakkuk etmiştir. Ayrıca işçilerin ücretleri de ödenmeye devam edilmiştir. İnşaatı 20 işçi çalışmakta ve aylık 1.000,00’ er TL ücret almaktadırlar¹⁶².(Yasal yükümlülükler dikkate alınmayacaktır.)

----- / ----- 780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ ----- / -----	1.250,00	1.250,00
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI ----- / -----	1.250,00	1.250,00

¹⁶⁰ Demir, a.g.e., s.83.

¹⁶¹ Yükçü, İçerli,Uğurluel, a.g.m. S.185

¹⁶² Yükçü, İçerli,Uğurluel, a.g.m. S.185

----- / ----- 720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR 361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK .KESİNTİSİ 335 PERSONELE BORÇLAR İşçi ücretlerinin tahakkuku: ----- / -----	20.000,00	XX XX XX
--	-----------	------------------------

2.4.2.9. AKTİFLEŞTİRMENİN SONA ERMESİ

TMS 23 standardının 22.paragrafında “Özellikli bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla bittiğinde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir” şeklinde aktifleştirmenin sona ermesini tanımlamıştır.

Normal şartlar altında, bir varlığın fiziken inşasının tamamlanması; olağan idari işlemler devam etse dahi, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır olduğu anlamına gelir¹⁶³. Bir müteahhidin inşa etmiş olduğu binadaki dairelerin mutfak tezgahlarını, fayans işlerini, boyasını daireleri satın alacak kişilerin istedikleri gibi yapabilmeleri için tamamlanmamış olması halinde, söz konusu eksikler dairelerin satışına yönelik olduğundan borçlanma maliyetlerinin, bu aşamada aktifleştirilmesi uygun olmayacaktır¹⁶⁴.

Standardın 23.paragrafı; “Varlıkla ilgili, müşterinin veya kullanıcının talebine göre dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi tüm işlemlerin esas itibarıyla tamamlanmadığı anlamına gelmez” ifadesi bir varlığın

¹⁶³ TMS 23, 23 ve 24.Madde.

¹⁶⁴ İbiş, a.g.m., s. 9.

amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli imalat montaj veya inşaatın bitmesi ve geçici kabulün yapılması yeterli olup varlığı %100 tamamlanmış olması gerekmeyeceği konusuna açıklık getirmiş olur. İlgili idari işlemlerin sürdürülmesi veya söz konusu işle ilgili dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi imalat, montaj veya inşaatın bitmediği biçimde yorumlanamaz. Amaçlandığı şekilde kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin tamamlanması durumunda borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir¹⁶⁵.

Bir özellikli varlığın yapımının parçalar halinde tamamlandığı ve diğer parçaların yapımı devam ederken her bir parçanın kullanılabilirdiği durumlarda; belli bir parçanın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında, ilgili parçaya ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir.

Örnek: “İnşaat firması, 3 blok şeklinde 60 dairelik yüzme havuzlu bir sitenin inşaatına başlamıştır. Daireler 2004 yılında tamamlanarak oturma açılmıştır. Ancak, yüzme havuzunun inşaatı 2005 yılında tamamlanabilmiştir. İşletme 2003 yılında kullandığı banka kredisini 2005 yılında kapatmıştır. 2003 yılında 4.000,00 TL, 2004 yılında 6.000,00 TL, 2005 yılında 1.000,00 TL faiz ödemesi yapılmıştır”¹⁶⁶.

İstenen: Faiz giderlerinin yatırılan inşaat maliyetleri ile ilişkilendirilmesi istenmektedir.

Çözüm: İşletme 2003 ve 2004 yılında gerçekleşen faiz giderlerini tüm sitenin inşa maliyetine dahil edecektir. 2005 yılındaki 1.000,00 TL’lik faiz giderini ise sadece yüzme havuzu maliyeti ile ilişkilendirebilecektir.

¹⁶⁵ İbiş, a.g.m., s. 9.

¹⁶⁶ Yükçü, İçerli,Uğurluel, a.g.m. s.185

2.4.2.10. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN ALTERNATİF YÖNTEMLE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Borçlanma maliyetleri, bu Standardın 11 inci paragrafına uygun olarak aktifleştirilmedikleri sürece, oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilir. Bir özellikli varlığın satın alınması, inşası ve üretimi ile doğrudan ilişkisi bulunan borçlanma maliyetleri, o özellikli varlığın elde edilmesi aşamasındaki maliyet unsurları gibi varsayılarak muhasebeleştirilir. Bu esaslara göre aktifleştirilmeyen borçlanma maliyetleri, temel yöntemle göre muhasebeleştirilir ve dönem gideri olarak gelir tablosunda yer alır¹⁶⁷.

Borçlanma maliyetlerinin ilgili özellikli varlığın bir parçası olarak aktifleştirilebilmesi için, borçlanma maliyetleri doğrudan özellikle varlıkla ilgili olmalıdır. Borçlanma maliyetlerinin ve bu maliyetlerin ilave edildiği varlığın, işletmeye gelecekte ekonomik fayda sağlamasının muhtemel olması ve maliyetlerinin sağlıklı ve güvenilir bir biçimde ölçülebilmesi şartlarının var olması gerekmektedir¹⁶⁸.

Belirli borçlanmalar ile bir özellik varlık arasında doğrudan bir ilişkinin tanımlanmasında ve ilgili harcamanın hiç yapılmaması halinde kaçınılabilecek borçlanmaların belirlenmesi zor olabilir. Örneğin; bir şirketler topluluğunun, borçlanma ihtiyaçları için çok sayıda değişik faiz oranlı borçlanma araçları kullandığı ve bu fonları değişik esaslara göre grup şirketlerine kullandığı durumlarda güçlükler ortaya çıkmaktadır.

Bir dönemde, özellikli bir varlığın elde edilmesi amacıyla borç alınan fonlara ilişkin aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri tutarı; ilgili dönemde bu varlıklar için katlanılan toplam borçlanma maliyetlerinden bu fonların geçici yatırımlarından elde edilen gelirlerin düşülmesi sonucu belirlenen tutardır¹⁶⁹.

¹⁶⁷ Yalkın, a.g.m., s.11

¹⁶⁸ İSMMO, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Uygulaması, İstanbul, Kasım 2005 s.72

¹⁶⁹ Şeref Demir, Sirküler Rapor, UFRS(TMS) Değerleme Hükümleri, TÜRMOB Yayınları, Ankara, Ocak 2007, s.80

Özellikli bir varlığın finansmanına ilişkin yapılan işlemler, fonların bir kısmının veya tamamının özellikli varlıklar için kullanımından belli bir süre önce sağlanmasını ve bu süre için borçlanma maliyetlerinin oluşması sonucunu ortaya çıkarabilir. Böyle durumlarda bu fonlar genellikle özellikli varlıklara ilişkin yatırım yapılana kadar geçici yatırımlarla değerlendirilir. Bu döneme ilişkin aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin belirlenmesinde, bu tür borç alınmış fonlardan sağlanan yatırım gelirleri katılan borçlanma maliyetlerinden indirilir¹⁷⁰.

Bir işletmenin genel amaçlı olarak borçlandığı fonların bir kısmının, bir özellikli varlığın finansmanı için kullanıldığı durumlarda, aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili varlığa ilişkin yapılan harcamalara uygulanacak bir aktifleştirme oranı yardımı ile belirlenir. Bu aktifleştirme oranı, özellikli varlığın alımına yönelik yapılmış borçlanmalar hariç olmak üzere, işletmenin ilgili dönem süresince mevcut tüm borçlarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır. Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili dönem boyunca oluşan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz¹⁷¹.

Bir özellikli varlığa ilişkin harcamalar sadece, nakit ödeme, diğer varlıkların transferi veya faiz içeren yükümlülüklerin üstlenilmesini kapsar. Söz konusu varlıkla ilgili olarak tahsil edilen hakedişler ve devlet teşvikleri, özellikli varlığa ilişkin harcamalardan düşülür. Bir varlığın, önceki dönemlerde aktifleştirilmiş olan borçlanma maliyetleri de dahil olmak üzere, bir dönem içerisindeki ortalama defter değeri, normal şartlar altında ilgili dönemde aktifleştirme oranının uygulandığı harcamaların makul bir tahminidir¹⁷².

¹⁷⁰ Demir, a.g.e., s. 81

¹⁷¹ Demir, a.g.e., s. 81

¹⁷² Sağlam, Bektöre, a.g.e, s. 595

Bazı durumlarda borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması hesaplanırken hem ana ortaklık hem de bağlı ortaklıkların borçlanma tutarları dikkate alınır. Diğer durumlarda, bağlı ortaklıkların her birinin kendi borçlanmalarına ilişkin ağırlıklı ortalama borçlanma maliyetini kullanması uygun olacaktır¹⁷³.

Borçlanma Maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde işletme yönetimi tarafında bu yöntemin uygulanması durumunda, bu yöntemin “Tutarlılık Kavramı” çerçevesinde işletmenin tüm özellikli varlıklarının elde edilmesi, inşası ve üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetlerinin tamamına uygulanması gerekmektedir¹⁷⁴.

2.4.2.10.1. ÖRNEK

Bir işletmenin 160.000,00 TL borç ile finanse ettiği, inşaat halinde bir binası bulunmaktadır. Bu borcun 120.000,00 TL’lik kısmı doğrudan binanın inşaatı için alınan kredidir. Kalanı işletmenin genel amaçlı borçlanmalarından finanse edilmektedir. İşletme bu binayı, inşaatı tamamlandığında kullanacaktır. İşletmenin borç yapısı ve borca ilişkin faiz oranları aşağıdaki gibidir¹⁷⁵.

Yapı Kredi	% 11	120.000,00
Uzun dönemli tahviller	% 9	90.000,00
Uzun vadeli teminatsız tahviller	% 10	30.000,00

Tahviller ve teminatsız tahviller aynı zamanda çıkarılmıştır.

¹⁷³ Sağlam, Bektöre a.g.e. s. 595

¹⁷⁴ İSMMMO, a.g.e. s. 72

¹⁷⁵ Hennie Van Greuning, International Financial Reporting Standards -- A Practical Guide, 2nd Edition, Washington (USA), The World Bank, 2005,s.181.

ÇÖZÜM:

Buna göre, işletmenin yıl boyunca ödeyeceği faiz.

$$(0.11 \times 120.000,00) + (0,09 \times 90.000,00) + (0.10 \times 30.000,00) = 24.300,00 \text{ TL olacaktır.}$$

Standarta göre, aktifleştirilecek faiz ise; YKB faiz oranı %11 dir

İşletmenin genel amaçlı borçlanmalarının ortalama faizi ise;

$$(90.000,00 : 120.000,00) \times \%9 + (30.000,00 : 120.000,00) \times \%10 = \%9,25$$

Veya

$$(90.000,00 \times \%9) + (30.000,00 \times \%10)$$

$$\frac{\quad}{90.000,00 + 30.000,00} = \%9,25$$

$$90.000,00 + 30.000,00$$

Bu iki oran, aktifleştirilecek faizi hesaplamada kullanılmaktadır.

AKTİFLEŞTİRİLECEK FAİZ:

$$160.000,00 - 120.000,00 = 40.000,00$$

Genel amaçlı krediden özellikli varlığa isabet eden kısım (Toplam finanse edilen borç tutarı -Bina inşaatı için kullanılan özellikli varlığa isabet eden kredidir.)

$$(120.000,00 \times \%11) + (40.000,00 \times \%9,25)$$

$$= 13.200,00 + 3.700,00 = 16.900,00 \text{ TL}$$

SON OLARAK, GELİR TABLOSUNA AKTARILACAK FAİZ GİDERİ İSE:

$$\text{Yıl boyu ödenecek faiz} - \text{Aktifleştirilecek faiz tutarı} =$$

$$= 24.300,00 - 16.900,00 = 7.400,00 \text{ TL OLACAKTIR.}$$

----- / ----- 102 BANKALAR 405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER 90.000,00 + 30.000,00=120.000,00	120.000,00	120.000,00
----- / ----- 102 BANKALAR 400 BANKA KREDİLERİ Yapı Kredi Bankası kredi alımı.	120.000,00	120.000,00
----- / ----- 780 FİNANSMAN GİDERLERİ 436 DİĞERÇEŞİTLİ BORÇLAR 400 BANKA KREDİLERİ 120.000,00 x %11=13.200,00 Krediye ilişkin faiz tahakkuku.	24.300,00	11.100,00 3.200,00
----- / ----- 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI Krediye ilişkin faiz tutarının aktifleştirilecek kısmının maliyete Yansıtılması.	16.900,00	16.900,00
----- / ----- 660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERİ 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI	7.400,00	7.400,00
----- / ----- 781 FİNANSMAN GİD.YANSITMA HS 780 FİNANSMAN GİDERLERİ Maliyet hesaplarının kapatılması	4.300,00	4.300,00
----- / ----- /		

2.5. FİNANSAL TABLO DİPNOTLARI

Borçlanma maliyetleri, finansal tablolara yansıtılırken bazı açıklamalar yapılması gerekmektedir. Finansal tabloların hazırlanmasında ve sunulmasında işletmeler tarafından kullanılan belirli ilkeler, esaslar, gelenekler, kurallar ve uygulamalar bütününe muhasebe politikaları denilmektedir¹⁷⁶

Finansal Tablo dipnotlarında Borçlanma Maliyeti konusuyla ilgili şu unsurlar yerelmalıdır:

- 1- Borçlanma maliyetlerine ilişkin uygulanan muhasebe politikaları,
- 2- İlgili dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı,
- 3- Aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri tutarının belirlenmesinde kullanılan aktifleştirme oranı olarak sayılabilir.

Bilançonun içeriği ile ilgili¹⁷⁷.

- a) TMS' de aksi öngörülmemişse bilançoda, duran ve dönen varlıklar, öz kaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesaplar ayrı kalemler olarak gösterilir ve yeterli ayrıntıya inilerek şemalandırılır.
- b) Duran varlıklar içinde işletmeye devamlı surette tahsis edilmiş bulunan varlıklar yer alır.

¹⁷⁶ Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 8) Hakkında Tebliğ Sıra No:5, Ek, md.5.

¹⁷⁷ TTK Md.73.

- c) Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse, işletmenin kuruluşu ve özkaynak sağlanması amacıyla yapılan harcamalar için bilançoya aktif kalem konulamaz.
- d) TMS' de aksi öngörülmemişse, bedelsiz olarak elde edilmiş, maddi olmayan duran varlıklar için bilançonun aktifine kalem konulamaz.

Buna göre, yılsonu finansal tablolar¹⁷⁸.

- Türkiye Muhasebe Standartlarına uyularak düzenlenmeli,
- Açık ve anlaşılır olmalı,
- Düzenli bir işletme faaliyeti akışının gerekli kıldığı süre içinde çıkarılmalıdır.

¹⁷⁸ TTK, Md.69.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BORÇLANMA MALİYETİYLE İLİŞKİLİ DİĞER STANDARTLAR VE ÖZELLİK ARZ EDEN İŞLEMLER

3. BORÇLANMA MALİYETİ İLE İLİŞKİLİ DİĞER STANDARTLAR VE KARŞILAŞTIRILMALARI

3.1. TMS 17 FİNANSAL KİRALAMA (LEASİNG) İŞLEMLERİ:

Leasing kelimesi' nin kiralama anlamında kullanıldığını tanımlar bölümünde ele almıştık. Bu bölümde TMS 17 Standardı, Borçlanma maliyeti olması sebebiyle daha ayrıntılı ve muhasebesel örnekleriyle incelenecektir

Leasing, günümüzde kira veya ürün kirasından çok farklı bir anlamda kullanıldığından dolayı leasingin bu şekilde tanımlanması yeterli olmamaktadır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerinin bir çoğu, kendi dillerine has bir karşılık bulma yerine “leasing” kelimesini kullanmayı tercih etmişlerdir¹⁷⁹.

Leasing kavramının uygulamada karşılaşılan bütün türlerini içine alacak bir şekilde tanımının yapılmasının zorluğundan dolayı, genellikle finansman kiralamasının özelliklerini yansıtacak biçimde tanımlanmaktadır¹⁸⁰.

Leasing 'in en açık tanımı Avrupa Leasing Birliği tarafından yapılanıdır. Buna göre “Finansal kiralama, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı

¹⁷⁹ Ünal Tekinalp, *Hukuki Yönden Finansal Kiralama Kanunu*, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası FK Semineri, 5-6 Aralık 1989, s 1.

¹⁸⁰ Ali Ceylan, *Finansal Teknikler*, Bursa: Ekin Kitabevi, Nisan 1995, s.55.

arasında imzalanan ve üreticiden kiracı tarafından seçilip, kiralayan tarafından satın alınan bir malın, mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir sözleşme olup, malın kullanımının belirli bir kira ödemesi karşılığında kiracıya bırakılmasıdır”¹⁸¹.

Finansal Kiralama, bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği bir sözleşme türüdür. Sözleşme boyunca mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir¹⁸².

TMS 17 Standardı ile ilgili bazı özel tanımlar vardır. Bunlar:

1. Kalıntı değer, bir varlığın faydalı ömrü sonunda elden çıkarılması için karşılaşılması muhtemel giderlerin düşülmesi ile, elde edilmesi beklenen net tutardır.

2. Garanti edilmemiş kalıntı değer, kiralanan varlığın kalıntı değerinin kiraya verene ödenmesi garanti edilmemiş veya yalnızca kiraya verenle ilişkili taraflarca garanti edilmiş kısmıdır.

3. Kiralama sözleşmesi zımni faiz oranı, kiralama sözleşmesi başlangıcında, asgari kira ödemeleri ve garanti edilmemiş kalıntı değerinin bugünkü değeri toplamını, kiralama konusu varlığın gerçeğe uygun değeri ile kiraya verene ait her çeşit başlangıç doğrudan maliyetinin toplamına eşitleyen iskonto oranıdır.

4. Kiracının alternatif borçlanma faiz oranı, benzer bir kiralama işleminde kiracının ödemek zorunda olduğu faiz oranını; böyle bir oran belirlenmemesi durumunda, kiralama sözleşmesinin başlangıcında kiralama konusu varlığın satın alınması için borçlanması gereken tutara ilişkin olarak benzer vade ve teminatlar çerçevesinde kiracı tarafından katlanması gereken faiz oranını ifade etmektedir

¹⁸¹ http://www.alomaliye.com/mehmetali_aktas_leasing.html.

¹⁸² Bayazıtlı, Çelik, Üstündağ, a.g.e., s.159.

5. Gerçeğe uygun değer, karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır¹⁸³.

Bu standart özetle şu şekildedir:

- Finansal kiralama sözleşmesi, kiralamaya konu olan varlığın mülkiyetinin kiralama sözleşmesi sonunda kiracıya devredilmesini öngörür.
- Finansal kiralama sözleşmesinde kiracıya, sözleşme süresi boyunca kiralanan varlığı, kira süresinin başlangıcındaki fiyatından daha düşük bir fiyatla satın alma hakkı verir.
- Finansal kiralama sözleşmesinde süre, kiralanan varlığın faydalı ömrünün büyük bir kısmını kapsar.
- Finansal kiralama taksitlerinin kira süresinin başındaki bugünkü değeri, kiralanan varlığın kira sözleşmesinin başındaki piyasa değerine eşit ya da ondan büyük olabilir.
- Bir finansal kiralama işleminde, kiralamaya konu olan varlığın o günkü piyasa değeri ya da kira sözleşmesinin başındaki değeri kiracının kayıtlarında hem varlık hem de yükümlülük olarak yer almalıdır ve bunlar bilançoda gözükmelidir. Dolayısıyla kiracı tarafından yapılan ödemelerin bir kısmı finanslama öteki kısmı da borcun ana para ödemesi olarak kayıtlara alınır ve kiralanan varlık diğer varlıklar gibi amortismanına tabi tutulur. Bu usulde kiralanan varlığın, sözleşme başındaki ederi, kiraya veren için bir alacak kaydedilir ve bilançoda raporlanır.

UMS 17, petrol, doğal gaz, maden ve maden hakları gibi doğal kaynakların kullanımı gibi konular ile patentler, telif hakları, el yazmaları, oyunlar, video kayıtları, film, fotoğraf gibi lisans işlemlerinin kiralınması sözleşmelerini kapsamı dışında tutar.

¹⁸³ “<http://www.turmob.org.tr;2011>”.

UMS 17 ve FAS 13 aralarında benzerlik içermekle birlikte pek çok noktada birbirlerinden ayrılırlar. En basitinden FAS 13 te “sermaye tipi kiralama” terimi ile ifade edilen kavram UMS 17 de “finansal kiralama” olarak karşılık bulmuştur¹⁸⁴.

Finansal kiralama sayılabilme koşulları Türkiye muhasebe standartlarında (Vergi Usul Kanunu esaslı) şu şekilde ifade edilmiştir:

1-Kiralamanın sonucunda varlığın mülkiyeti kiracıya devredilir.

2-Kira sözleşmesi, kiracıya varlığı gerçek değerinin önemli ölçüde altında bir fiyata satın alma seçeneği sunar.

3-Kiralama süresi, varlığın devredilemeyeceği durumlarda da varlığın faydalı ömrünün büyük bölümünü kapsar.

4-Kiralama işleminin başlangıcında minimum kira ödemelerinin bugünkü değeri özde varlığın gerçeğe uygun değerini oluşturur.

5-Finansal kiralama konusu varlığın, herhangi bir önemli değişiklik yapmaya gerek duyulmadan yalnızca kiracı tarafından kullanılabilme özelliği vardır.

Ülkemizde 1997 yılında, finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili olarak sadece mali sektörde faaliyet gösteren şirketleri kapsayacak bir düzenleme yapılmıştır. Türkiye’de mali sektörde faaliyet gösteren işletmeler için kural koyucu konumundaki Hazine Müsteşarlığı, 1997 yılında yapmış olduğu düzenleme ile ister kiracı olsun ister kiralayan olsun yukarıdaki usulü içeren UMS 17 deki kuralları uygulamaya koymuştur. Buna göre sektör şirketleri biri vergisel gerekleri içeren (VUK) diğeri de UMS 17 kurallarına göre olmak üzere iki tablo hazırlamak durumundadır. Bu düzenlemeden önce de yurdumuzda faaliyet gösteren çok

¹⁸⁴ http://www.alomaliye.com/mehmetali_aktas_leasing.htm.

uluslu şirketler, hem Türkiye için hem de ana şirketleri ile konsolidasyon için, biri VUK'a (Vergi Usul Kanunu) diğeri de UMS 17 ya da FAS 13 göre hazırlanmış tablolar hazırlıyorlardı. Artık bu çift tablolamada Hazine Müsteşarlığı UMS 17 standardını benimsemiş durumdadır.

3.1.1. FİNANSAL KİRALAMA (LEASİNG) İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Türkiye'de finansal kiralama işlemleri VUK mevzuatı uyarınca hukuki mülkiyet esasına göre muhasebeleştirilmekte ve vergilendirilmekteydi. Bu esasa göre kiralanın varlık, leasing şirketinin bilançosunda yer almakta ve amortisman tabi tutulmakta, diğeri taraftan kiracılar ödedikleri kira bedellerinin tamamını gider olarak yazmaktaydı.

4842 sayılı Kanun ile 01.07.2003 tarihinden geçerli olmak üzere VUK mükerrer 290. maddesiyle değiştirilen bu sistem sonrasında, finansal kiralama işlemlerinin vergilendirilmesinde ekonomik mülkiyet esası benimsenmiş ve yeni esaslara bağlanmıştır. Bu değişiklik doğrultusunda, leasing konu mal, ekonomik maliğin, yani ekipmandan her türlü faydayı elde eden kiracının bilançosunda yer alacak ve kiracı sözleşmeden kaynaklanan kullanım hakkını, bir iktisadi kıymet olarak bilançosuna kaydedip amortisman ayıracaktır. Bunun akabinde, finansal kiralamaya ilişkin olarak VUK' ta yapılan değişikliklere paralel olarak, finansal kiralama işlemlerinin muhasebe kayıtlarına yönelik düzenlemelerde bulunmak amacıyla 31.07.2003 tarih ve 25185 sayılı Resmi Gazete'de 11 Sıra No' lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği yayımlanmış ve finansal kiralama işlemlerine ilişkin muhasebeleştirme işlemleri açıklanmıştır. Bu düzenlemelerle birlikte finansal kiralama işlemleri uluslararası muhasebe standartlarına uyumlu hale getirilmiştir

Finansal kiralama şirketlerine tekdüzen hesap planına uyma zorunluluğu getirilmemiştir. Hazine Müsteşarlığı, finansal kiralama şirketlerinin muhasebe işlemlerini düzenlemek amacıyla "Finansal Kiralama Şirketlerine

Yönelik Muhasebe ve Raporlama Esasları”nı yayımlamıştır. Bu esaslarda finansal kiralama şirketinin kullanması gereken bilanço ve gelir tablosu biçimleri belirlenmiştir. Belirlenen bu biçimlerde bilanço ve gelir kalemlerinin başında hesap numaraları da oluşturulmuştur.

Bu numaralardan oluşturulan hesap öbekleri şu şekildedir:

- 1 Döner varlıklar
- 10 Hazır değerler
- 11 Menkul kıymetler
- 12 Kısa vadeli alacaklar
- 13 Diğer kısa vadeli alacaklar
- 14 Gelir tahakkuk ve reeskontları
- 19 Diğer dönen varlıklar

- 2 Duran varlıklar
- 22 Orta ve uzun vadeli alacaklar
- 23 Diğer alacaklar
- 24 Mali duran varlıklar
- 25 Maddi duran varlıklar
- 26 Maddi olmayan duran varlıklar
- 27 Gelir tahakkuk ve reeskontları
- 29 Diğer duran varlıklar

- 3 Kısa vadeli yabancı kaynaklar
- 30 Mali borçlar
- 32 Ticari borçlar
- 33 Diğer borçlar
- 34 Gider tahakkuk ve reeskontları
- 36 Ödenecek vergi ve yükümlülükler
- 37 Borç ve gider karşılıkları
- 39 Diğer kısa vadeli yabancı kaynaklar
- 4 Orta ve uzun vadeli yabancı kaynaklar

- 40 Mali borçlar
- 42 Ticari borçlar
- 43 Diğer borçlar
- 44 Alınan avanslar
- 47 Borç ve gider karşılıkları
- 48 Gider tahakkuk ve reeskontları
- 49 Diğer uzun vadeli yabancı kaynaklar
- 5 Özkaynaklar
- 50 Ödenmiş sermaye
- 52 Sermaye yedekleri
- 54 Kar yedekleri
- 57 Geçmiş yıl karları
- 58 Geçmiş yıl zararları
- 59 Dönem net karı (zararı)

- 6 Gelir tablosu hesapları
- 60 Finansal kiralama gelirleri
- 63 Faaliyet giderleri (-)
- 64 Diğer faaliyetlerden gelirler ve karlar
- 65 Diğer faaliyetlerden giderler (-)
- 66 Finansman giderleri (-)
- 67 Olağandışı gelir ve karlar
- 68 Olağandışı gider ve zararlar (-)
- 70 Dönem karı vergi ve yasal yükümlülükler karşılığı
- 71 Dönem net karı / zararı

3.1.1.1. KİRALAYANA İLİŞKİN MUHASEBE KAYITLARI

Finansal kiralama süresince, kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı, ana para artı faiz, alacak olarak aktife alınacak. Diğer taraftan, aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark ise gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilerek kayıtlara intikal ettirilecektir. Kiralayan, finansal kiralama işlemlerinden doğan alacaklarını ise reeskonta tabi tutamayacaktır.

Maliye Bakanlığı, 213 sayılı VUK' un 175 ve mükerrer 257. Maddelerinin verdiği yetkiyle, finansal kiralama işlemi yapanların (kiralayanların) kullanacağı muhasebe hesapları konusunda "Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları" ile ilgili olarak aşağıdaki düzenlemeleri yapmıştır.

"12/22- Ticari Alacaklar" hesap grubunda yer alan "120/220- Alıcılar" hesaplarının açıklamasına, "finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi ve "121/221-Alacak Senetleri" hesaplarının açıklamasına ise, finansal kiralama işlemlerinden doğan senetli alacaklarda bu hesapta izlenir ifadeleri eklenmiştir. Ayrıca bu hesap gurubunda "124/224- Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)" hesapları açılmıştır. 124- Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-) hesabı, finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralama ile ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Kazanılmamış Finansal Faiz Gelirleri" olarak bu hesaba alacak kaydedilir. Her dönem sonunda gerçekleşmiş faiz gelirleri tutarları bu hesaba borç, "60- Brüt Satışlar" hesap grubunda ilgili satış geliri hesabına alacak kaydedilir. Esas faaliyet konusu finansal kiralama olmayan firmalarca yapılan finansal kiralama işlemiyle ilgili gerçekleşmiş faiz gelirleri "64- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar" hesap grubunda faiz geliri hesabına alacak olarak kaydedilir.

Esas faaliyet konusu finansal kiralama işlemleri olmayan işletmeler, 600-Yurtiçi Satışlar hesabı yerine 649- Diğer Olağan Gelir ve Karlar hesabı kullanılır.224-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-) hesabı, finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralama ile ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark “Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri” olarak bu hesaba alacak kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun bir şekilde tamamlanan ve her dönem sonunda hesaplanan izleyen döneme ait faiz gelirleri tutarı bu hesaba borç, “124-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri” hesabına alacak kaydedilir.

Yeni kodlara göre finansal kiralama işlemleri kiralayanın bilançosunda aşağıdaki şekilde görünecektir.

KİRALAYANIN BİLANÇOSU

Aktif	Pasif
12 TİCARİ ALACAKLAR	
120 Alıcılar (Anapara + Faiz)	
124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	
22 TİCARİ ALACAKLAR	
220 Alıcılar (anapara + Faiz)	
224 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	
25 MADDİ DURAN VARLIK	
253 Makine Tesis ve Cihazlar	

3.1.2.2. KİRACIYA İLİŞKİN MUHASEBE KAYITLARI

Finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli ya da sözleşmeye dayanarak yapılan kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilecektir. Kiralama konusu iktisadi kıymet, kullanma hakkı olarak aktife alınacak karşılığında ise kiralayana olan borç pasife kaydedilecektir. Kiracının finansal kiralamadan doğan borçlarını reeskonta tabi tutması mümkün değildir.

Maliye Bakanlığı, 213 sayılı VUK' un 175 ve mükerrer 257. Maddelerinin verdiği yetkiyle, finansal kiralama işlemini yapanların (kiracıların) kullanacağı muhasebe hesapları konusunda Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı açıklamaları ile ilgili olarak aşağıdaki düzenlemeleri yapmıştır.

Finansal kiralama işlemine taraf olan kiracıların kullanacağı muhasebe hesapları konusunda "30/40- Mali Borçlar" hesap grubunda, "301- Finansal Kiralama işlemlerinden Borçlar" ve "401- Finansal Kiralama işlemlerinden Borçlar" ile "302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)" ve "402- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)" hesapları açılmıştır.

"301- Finansal Kiralama işlemlerinden Borçlar" hesabında, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi 1 yılı aşmayan borçları izlenir. Finansal kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak kaydedilir. Finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına borç kaydedilen kira ödemelerinin bugünkü değeriyle, finansal kiralama sözleşme tutarı arasındaki fark "302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" hesabına borç kaydedilecektir.

"302- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)" hesabı, finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan

borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlendiği hesaptır. Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark “302- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” olarak bu hesaba borç kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanan her dönem sonunda gerçekleşmiş olan faiz giderleri tutarları bu hesaba alacak “66- Borçlanma Maliyetleri” hesap grubunda ilgili borçlanma gideri hesabına borç olarak kaydedilir.

“401- Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesabında, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi 1 yılı asan borçlar izlenir. Finansal kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak, finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına kira ödemelerinin bugünkü değeri ile borç ve bu iki tutar arasındaki fark da “402- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” hesabına borç kaydedilir. Dönemsellik esasına uygun olarak dönem sonlarında, izleyen dönemi ilgilendiren tutar, “301-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesabına alacak, bu hesaba borç kaydedilir.

“402- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-), hesabı, finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan ve vadesi bir yılı asan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlendiği hesaptır. Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark “402- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” olarak bu hesaba borç kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun şekilde tamamlanan ve her dönem sonunda izleyen döneme ilişkin tutar “302- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” hesabına borç, bu hesaba alacak kaydedilir. Yeni kodlara göre finansal kiralama işlemleri kiracının bilançosunda aşağıdaki şekilde görünecektir.

KİRACININ BİLANÇOSU

Aktif	Pasif
26 MADDİ OLMAYAN DURANVARLIK	30 MALİ BORÇLAR
260 Haklar	301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar
	302 Ertelemiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyeti (-)
	40 MALİ BORÇLAR
	401 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar
	402 Ertelemiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyeti (-)

3.1.2.3. ÖRNEK

ABC şirketi 01.09.2012 tarihinde 110.000,00.-TL bedelle satın aldığı ağaç kesme makinesini, XYZ şirketine 4 yıllığına ve süre sonunda mülkiyeti 10,00-TL bedelle devretmek koşuluyla VUK' un 290. maddesi çerçevesinde kiralamayı tercih etmiştir. Kiralama işlemine ilişkin veriler şu şekildedir.

İktisadi Kıymetin Rayiç Bedeli	: 110.000,00-TL
Faiz Oranı (Yıllık)	: % 40
Kiralama Süresi	: 48 Ay
Kira Ödemeleri	: Aylık, Her Dönemin Başında
Taksit Tutarı	: 4.475,95-TL
Toplam Kira Tutarı	: 214.845,70-TL
Amortisman Oranı	: % 25

İktisadi kıymetin rayiç bedeli ile kira ödemelerinin sözleşmedeki faiz oranıyla iskonto edilmesi suretiyle bulunan bugünkü değeri birbirine eşittir. Bu çerçevede her bir kira ödemesinin anapara ve faiz ayrımı aşağıdaki tablodaki gibidir (kira ödemeleri dönem başlarında olduğu için başlangıç tarihi olan 30.09.2012’ de yapılan ilk ödemenin tamamı anapara ödemesi olacaktır).

Taksit Ödeme Tarihleri	Kira Taksiti	Kira Taksitinin Anapara Kısmı (Kira Taksiti-Faiz)	Kira Taksitinin Faiz Kısmı (Önceki Dönem Bakiye X 0.40/12)	Bakiye (Bakiye-Kira Taksitinin Ana Para Kısmı)
				110.000,00
30.09.2012	4.475,95	4.475,95	0	105.524,05
31.10.2012	4.475,95	958,49	3.517,47	104.565,57
30.11.2012	4.475,95	990,44	3.485,52	103.575,13
31.12.2012	4.475,95	1.023,45	3.452,50	102.551,68
2012 Toplamı	17.903,80	7.448,32	10.455,48	
2013 Toplam	53.711,42	30.592,74	38.415,06	
2014 Toplamı	53.711,42	22.671,15	31.040,28	
2015 Toplamı	53.711,42	33.601,52	20.109,91	
2016 Toplamı	35.807,63	30.982,64	4.824,99	
Genel Toplam	214.845,70	110.000,00	104.845,70	

A- Kiralayan ABC Şirketinin Yevmiye Kayıtları:

1- Makinenin satın alınması

-----01.09.2012 -----		
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	110.000,00	
191 İNDİRİLECEK KDV	1.100,00	
102 BANKALAR		111.100,00
Makinenin satın alınması		
----- / -----		

2-Finansal kiralama sözleşmesinin kayda alınması

-----30.09.2012 -----		
120 ALICILAR	17.903,80	
220 ALICILAR	196.941,90	
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ(-)		10.455,48
224 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ(-)		94.390,22
253 TESİS MAKİNE ve CİHAZLAR		110.000,00
Finansal kiralama sözleşmenin kayda alınması (makinenin 110.000,00-TL olan net bilanço aktif değeri ile kira ödemelerinin bugünkü değerinin aynı olduğunun kabulü halinde)		
----- / -----		

Kira ödemelerinin bugünkü değerinin iktisadi kıymetin net aktif değerinden yüksek olması halinde aradaki fark 679- Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabında izlenerek dönem kazancına eklenecektir. İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinin kira ödemelerinin bugünkü değerinden yüksek olması halinde aradaki fark, amortisman yoluyla itfa edilecektir

3-Birinci taksit faturası kesildiğinde yapılacak kayıt

-----30.09.2012 -----		
120 ALICILAR	4.520,71	
120 ALICILAR		4.475,95
391 HESAPLANAN KDV		44,76
----- / -----		

4- Ekim ayı finansal kiralama faiz payı tahakkuku;

-----30.10.2012 -----		
181 GELİR TAHAKKUKLARI	3.517,47	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR		3.517,47
----- / -----		

5- İkinci taksit faturası (anapara + faiz);

-----30.10.2012 -----		
120 ALICILAR	4.520,71	
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ(-)	3.517,47	4.475,95
120 ALICILAR		44,76
391 HESAPLANAN KDV		3.517,47
181 GELİR TAHAKKUKLARI		
----- / -----		

B- Kiracı XYZ Şirketinin Yevmiye Kayıtları:**1- Sözleşmenin Tahakkuku:**

Kiracı, makinenin hakkını aktifleştirecek, kira borcunu ise ana para ve faiz toplamı olarak pasife kaydedecektir. Bu iki hesabın farkı ise kiracının katlanacağı faiz tutarını gösterecektir;

-----30.09.2012 -----		
260 HAKLAR	110.000,00	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	10.455,49	
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	94.390,21	17.903,80
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMİNDEN BORÇLAR		
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMİNDEN BORÇLAR		196.941,90
----- / -----		

2- Birinci taksit faturası alındığında yapılacak yevmiye kaydı;

-----30.09.2012 -----		
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMİNDEN BORÇLAR	4.475,95	
191 İNDİRİLECEK KDV	44,76	
329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR		4.520,71
----- / -----		

3- İkinci taksit faturası (anapara + faiz);

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	3.517,47	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ		3.517,47

301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMİNDEN BORÇLAR	4.475,95	
191 İNDİRİLECEK KDV	44,76	
329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR		4.520,71

329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	4.520,71	
102 BANKALAR		4.520,71
----- / -----		

4- Kiracı firma, aktifleştirdiği makina üzerinden her yıl amortisman ayıracaktır;

-----30.09.2012 -----		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	27.500,00	
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		27.500,00
----- / -----		

5- Yıl sonlarında bir yıldan kısa döneme geçen hesaplar arası aktarma;

-----31.12.2012 -----		
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	38.415,06	
401 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMİNDEN BORÇLAR	53.711,43	
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ		38.415,06
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMİNDEN BORÇLAR		53.711,43
----- / -----		

3.2. TMS 2- STOKLARDAN KAYNAKLANAN BORÇLANMA MALİYETLERİ

3.1.1. STANDARDA AİT TANIM VE KAVRAMLAR

Stoklar; işletmelerin dönen varlıkları arasında yer alan ve en fazla bir yıl içerisinde tüketilmesi veya elden çıkarılması yada elden çıkarılarak paraya çevrilmesi düşünülen varlıklar¹⁸⁵ olup; işletmenin satmak, üretimde kullanmak veya tüketmek amacıyla edindiği ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal, yan ürün, artık, hurda gibi varlıkları kapsamaktadır¹⁸⁶. Stoklar dönen varlıklar grubunda olup, işletme ve çalışma sermayesini etkileyen önemli bir hesap grubudur; bu yüzden stoklar, işletmenin faaliyetlerini sürdürmek üzere mutlak suretle ihtiyaç duyulan varlıklardır. İşletme, ister bir üretim işletmesi, ister ticaret işletmesi olsun; her işletme için stoklar işletmenin finansal durumunu ve kar etme durumunu etkileyen en önemli etkenlerden biridir.

Üretim işletmelerinde stoklar; üretim faaliyetlerinde kullanılan ve tüketilen hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ve üretim sürecinde meydana gelen hurda ve atıklardır. Ticaret işletmelerinde ise stoklar öncelikle ticari mal kalemlerinden oluşmaktadır. Stoklar hesabını oluşturan başlıca stok kalemleri aşağıdaki gibidir:

a) İlk Madde ve Malzeme:

İşletmenin üretim faaliyetlerinde kullanmak ve tüketmek üzere temin ettiği hammadde, yardımcı madde, işletme malzemesi, ambalaj malzemesi ve diğer malzemelerin izlendiği hesaptır¹⁸⁷.

¹⁸⁵ Kieso ve Weygandt, Intermediate Accounting, Sixth Edition, John Willey&Sons Publications, 1989, s.175.

¹⁸⁶ İbrahim Lazol, Genel Muhasebe, 8. Baskı, Bursa: Ekin Kitapevi, 2003, s.74.

¹⁸⁷ Ali İldır, Dönemsonu Muhasebe İşlemleri, 2. Baskı, Ankara: Paradigma Kitapevi, Nobel Yayın Dağıtım, 2004 s.34.

b) Yarı Mamuller

Henüz tam mamul haline gelmemiş ancak direkt ilk madde ve malzeme ile direkt işçilik ve genel üretim giderlerinden belirli oranda pay almış üretim aşamasındaki bitmemiş mamullerdir¹⁸⁸.

c) Mamuller

İşletmenin satmak amacıyla üretim çalışmalarının sonucunda elde edilen ve satışa hazır hale gelmiş varlıklardır¹⁸⁹.

d) Ticari Mallar

Ticari işletmeler tarafından kar elde etmek amacıyla satın alınan ve üzerinde herhangi bir işlem yapılmadan aynen satılacak olan varlıklardır¹⁹⁰. Ticari malları ticaret şirketleri alıp satabileceği gibi, üretim yapan işletmeler de yeni bir mal alıp, üzerinde hiçbir işlem yapmadan kar amacıyla satabilmektedir.

3.2.2. STOKLAR VE BORÇLANMA MALİYETLERİ

İşletmeler gereksinimleri olan bu varlıkları özkaynakları ile özkaynaklarının yetmediği durumlarda ise yabancı kaynaklardan borçlanmak sureti ile karşılayabilirler. İşletmenin finansman şekli işletmenin yönetim politikalarına ve yönetim şekillerine göre farklılık göstermektedir. Stoklar işletmenin dönen varlıkları arasında yer alırlar ve genellikle işletmenin kısa vadeli borçları ile finanse edilmeleri gerekmektedir, bu sağlanmadığı takdirde işletmede varlık düzensizliği meydana gelmektedir

¹⁸⁸ Mahmut Kalenderoğlu, Genel Muhasebe, İkinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003. s.145.

¹⁸⁹ Lazol, a.g.e. s.75.

¹⁹⁰ Ataman, Genel Muhasebe Cilt 1, Muhasebede Dönemiçi İşlemleri, s.139.

İşletmeler ihtiyaç duydukları finansal kaynağı özkaynaklar dışındaki herhangi bir kaynaktan sağlamaları durumunda katlanmak zorunda oldukları finansal yük genellikle **“borçlanma maliyetleri”** veya **“finansman giderleri”** başlıkları altında ele alınmaktadır. Ancak söz konusu finansal yükün gider veya maliyet olarak muhasebeleştirilmesine karar verme aşamasında temel alınacak kriterler konusunda çeşitli sorunlarla karşılaşılmaktadır. Örneğin katlanmak zorunda oldukları finansal yük **“borçlanma maliyetleri”** olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın direkt maliyet olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği, **“finansman giderleri”** olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın ortaya çıktığı dönemin gideri olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği izlenimi ortaya çıkmaktadır. Ancak bu konunun düzenlendiği uluslararası muhasebe standardında (UMS 23) finansman giderleri kavramı yerine borçlanma maliyetleri kavramının kullanılması; bu giderlerin finansman fonksiyonunun yarattığı maliyetler olduğunun vurgulanmasını sağlamaktır. Dolayısıyla yukarıdaki iki kavram aynı tanımla ifade etmektedir¹⁹¹.

Borç olarak sınıflandırılmayan imtiyazlı hisse senedi dahil olmak üzere, özkaynakların gerçekleşen veya tahmini maliyetleri ile ilgili konular bu Standardın kapsamında değildir¹⁹².

Standart işletmelerin, bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetlerini, ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirmelerini öngörür. Bunun dışında kalan diğer borçlanma maliyetleri ise oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirirler. Standart, sadece **“özellikli varlıklar”** için borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebileceğini belirtmektedir. Özellikli varlıklar, amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır.

¹⁹¹ Karataş, a.g.m,s.120.

¹⁹² Barış Sipahi, 2009. TMS 23 Borçlanma Maliyetleri. Seçilmiş Finansal Raporlama Standartları. İstanbul: İSMMMO, s.83.

Stokların yabancı kaynak kullanılarak satın alınması, yabancı kaynak kullanımına bağılı olarak bir takım borçlanma maliyetlerini de beraberinde getirmektedir¹⁹³.

Bu maliyetler şunlardır:

- a) Yabancı para kullanılarak alınan alımlarda ortaya çıkan kur farkları,
- b) Varlığın satın alınması sırasında satıcı firmanın borçlanılan tutara ilişkin olarak tahakkuk ettirdiği vade farkları,
- c) Komisyon giderleri,
- d) Stok alımlarının, banka veya diğer kredi kurumlarından fon sağlama suretiyle elde edilmesinde ortaya çıkan kredi faizleri.

Stokların elde edilmesinde kullanılan yabancı kaynaklar çeşitlilik göstermektedir. İşletmeler stok alımlarında yaygın olarak satıcı kredilerini kullanırlar. Gerek işletmenin nakit yetersizliği, gerekse de ekonomik koşullardan dolayı günümüzde kredili alım ve satım oldukça yaygın hale gelmiştir. Bu vadeli alımlar da bir çeşit borçlanma olduğundan beraberinde bir takım maliyetler getirmektedir. Ticari kredi olarak tanımlanan bu borçlanmalar stoklarla ilgili olarak vade farkı, faiz gibi ek maliyetler doğurmaktadır. Diğer ulusal olmayan paralarla yapılan her türlü borçlanmalarda da, ki bu borçlanma ister yurtiçi olsun isterse yurtdışı olsun, dövize endeksli olarak ortaya çıkan kur farkı da borçlanma maliyetidir. TMS 23 borçlanma maliyetleri standardı, borçlanma maliyetlerinin stokların maliyetine dâhil edildiği sınırlı koşulları belirlemiştir. Buna göre özellikli varlık niteliğinde olan ve satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar için katlanılan borçlanma maliyetleri istenirse stok maliyetine verilebilir.

Vergi Mevzuatımızda stoklar ile ilgili olarak katlanılan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi de ayrı bir Vergi Usul Kanunu Tebliği ile hükme bağlanmıştır. Konu ile ilgili olarak Maliye Bakanlığı tarafından 1995

¹⁹³ Feriştah Sönmez, “13 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı – Stoklar”, Muhasebe ve Denetime Bakış, Yıl: 3, Sayı: 9, (Mayıs 2003), s.7.

yılında yayımlanan 238 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, stoklara ilişkin borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilme esas ve yöntemleri için yurtiçi borçlanma maliyetleri ve döviz kredilerinden kaynaklanan borçlanma maliyetleri açısından farklı düzenlemeler öngörmüştür. Buna göre;

- Yurtiçi Borçlanmalardan Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri:

İlgili Tebliğ'e göre, işletmelerin finansman temini amacıyla bankalar ve benzeri kuruluşlardan sağladıkları kredilerin faiz ve benzeri giderlerinden oluşan borçlanma maliyetlerinden dönem sonunda stoklara pay vermeleri zorunlu değildir. İşletmeler dilerlerse genel borçlanma maliyetlerinden stoklarla ilgili kısmı stok maliyetlerine ekleyerek aktifleştirebilirler ya da genel borçlanma maliyetlerinin stoklarla ilişkisini dikkate almadan tamamını dönem gideri olarak muhasebeleştirebilirler.

- Döviz Kredilerinden Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri:

Döviz kredilerinden kaynaklanan borçlanma maliyetleri Tebliği' de iki kısma ayrılmış ve bu maliyetlerin muhasebeleştirilme ilke ve esasları belirlenmiştir: Buna göre stok kalemlerinin elde edilmesi ve muhasebeleştirilmesi tarihine kadar olan dönemde oluşan kur farklarının stok maliyetinin bir unsuru olarak muhasebeleştirilmesi zorunludur. Öte yandan işletmeler stok kalemlerinin muhasebeleştirilme tarihinden sonraki dönemlere ilişkin borçlanma maliyetlerini stokların maliyetine ekleyerek aktifleştirebilirler ya da kur farklarını oluştukları dönemin gideri olarak muhasebeleştirebilirler¹⁹⁴.

Özetle, elde edilmesi uzun süre alacak stokların elde edilmesi aşmasında kredi faizleri, vade farkları yabancı para ile borçlanmalarda, finansman maliyetleri niteliğindeki kur farkları, stok maliyetine eklenecektir. Bunun dışındaki borçlanma maliyetleri (faiz, kur farkı, vade farkı vb.), stok maliyetine eklenmeyerek, direkt finansman gideri olarak muhasebeleştirilecektir.

¹⁹⁴ Yalkın, a.g.e., s. 9-10.

Finansman maliyetleri içerisinde yer alan vade farklarına ilişkin olarak ise, mevzuatımız açısından şunlar söylenebilir. İster fatura bedeline dahil olsun, ister sonradan doğduğu için ayrıca fatura edilmiş olsun; vade farkları, doğrudan malın alışı ile ilgilidir. Vade farkları, direkt malın bedeli olduğu için maliyete eklenir. Ancak maliyete ekleme, malın satışı gerçekleşene kadar yapılır. Mal satıldıktan sonra doğan vade farkları; eklenecek olan maliyet, sonuç hesaplarına aktarılmış olacağı için, maliyete eklenmeden doğrudan gider yazılır. Çünkü mal satıldıktan sonra doğan vade farkı ile doğrudan malın maliyeti arasındaki ilgi kopmuş ve vade farkı, işletmenin faaliyeti için doğmuş bir genel gider niteliği kazanmıştır, TMS 2 18. Paragrafına göre bir işletme stokları vadeli ödeme koşuluyla almışsa; anlaşma, peşin alım fiyatı ile ödenen fiyat arasında bir fark olan finansman unsuru içerdiği takdirde, bu unsurlar finanse edildiği dönemde faiz gideri olarak muhasebeleştirilir.

3.2.2.1. ÖRNEK 1:

Akkurt Ltd.Şti. işletmesi üretimde kullanmak üzere 01.02.2012 tarihinde ilk madde ve malzeme alımında bulunmuştur. Peşin değeri 2.000,00 TL olan ilk madde ve malzeme bir ay vadeli olarak 2.090,00 TL bedelle satın alınmıştır¹⁹⁵. Standarda göre yevmiye kayıtları şöyledir:

-----01.02.2012 -----		
150 İLK MADDE MALZEME GİDERLERİ	2.000,00	
182 ERTELENMİŞ FİNANSMAN GİDERİ	90,00	
320 SATICILAR		2.090,00
İlk madde ve malzeme alımı.		
----- / -----		

¹⁹⁵ Mevlüt Karakaya, Maliyet Muhasebesi, Ankara, Gazi Kitapevi 2007, s.168.

----- / ----- 780 FİNANSMAN GİDERİ 182 ERTELENMİŞ FİNANSMAN GİDERLERİ İzleyen ayda ertelenmiş vade farklarının finansman giderine atılması kaydı. ----- / -----	90,00	90,00
---	-------	-------

3.2.2.2. ÖRNEK 2 :(ÖZELİKLİ VARLIKLAR İLE İLGİLİ STOK)

Bağbozumu Şarap Ltd.Şti. özellikli varlık niteliği taşıyan yıllanmış şarap imalatı yapmaktadır. Günizi Şarap AŞ işletmesinden 1.000 şişe yüksek kalitede yıllanmış şarap sipariş etmiştir. Bu siparişe istinaden üretim süreci 01.05.2012 tarihinde başlamıştır. Aynı tarihte şarapların finansmanında kullanılmak üzere 100.000,00 TL tutarında 12 ay vadeli kredi kullanılmıştır. Şarap üretimi de krediyle eş zamanlı olarak 12 ayda tamamlanmıştır. Kredi için ödenilen faiz toplamı 15.000,00 TL dir. Şarap imalatı için yapılan toplam harcama, borçlanma maliyetleri hariç 115.000,00 TL dir¹⁹⁶.

TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardına göre, özellikli varlık niteliğindeki varlıklar için borçlanma maliyeti stokların maliyetine dahil edilerek aktifleştirilir. Örnekte verilen şarap imalatı, üretim sürecinin uzun zaman gerektirmesi nedeniyle özellikli varlık niteliğindedir. Kullanılan 100.000,00 TL lik kredi şarap imalatının finansmanı için kullanıldığından, borçlanma maliyetlerinin tamamı şarabın maliyetine dahil edilerek aktifleştirilecektir. Finansman giderleri dahil tüm giderler şarap imalatı sürecinde yapılmakta olan yatırımlar hesabında izlenir. Üretimin bitip yatırımın tamamlanmasıyla yapılmakta olan yatırımlar hesabından ilgili aktif hesaba (mamuller hesabına) alınır.

Buna göre şarabın maliyeti= 115.000,00 +15.000.00=130.000,00 TL' dir.

¹⁹⁶ Demir, a.g.e.,s.303-304.

3.3. TMS 8- MADDİ DURAN VARLIKLARA İLİŞKİN BORÇLANMA MALİYETLERİ

Maddi Duran Varlıklar Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No: 1 de “işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve tahmini yararlanma süresi bir yıldan fazla olan fiziki varlık kalemleri” (MSUGT sıra no: 1-25 no.lu hesap grubu) şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, bir varlığın, maddi duran varlık sayılabilmesi için;

- 1- Maddi bir yapıya sahip olması,
- 2- Muhasebe kişiliğine sahip olması,
- 3- İşletmenin mal ve hizmet-üretim işlerinde kullanılmak veya kiraya verilmek üzere edinilmiş olması,
- 4 - Normal koşullarda satılmasının düşünülmemesi,
- 5- Özel durumlar dışında, 1yıl olarak belirlenen etkinlik döneminden daha uzun bir ömre sahip olması gerekir¹⁹⁷.

Bu standart, finansal kiralama (IAS 17) altında kiralayarak elde tutulan ve gelecekte yatırım amaçlı kullanılmak için yapılan ya da geliştirilen gayrimenkulleri (IAS 40) de içermek üzere, tüm maddi olmayan duran varlıkları kapsamına almaktadır¹⁹⁸.

Standart kapsamına girmeyen konular şunlardır:¹⁹⁹

- 1- Satış amaçlı elde tutulan maddi duran varlıklar olarak sınıflandırılmış olanlar.
(Bu varlıklar IFRS 5 – Satış Amaçlı Elde Tutulan Maddi Duran Varlıklar ve

¹⁹⁷ Akdoğan ve Sevilengül, a.g.e, 1996: s.197.

¹⁹⁸ Van Greuning, a.g.e., s.122.

¹⁹⁹ IAS 16 md.3.

- Durdurulan Faaliyetler standardının konusudur).
- 2- Tarımsal faaliyetler ile ilgili canlı varlıklar. (Bu varlıklar IAS 41 – Tarım standardının konusudur).
 - 3- Madenlere ilişkin arama, hazırlık, çıkarma ve değerlendirme harcamalarının/varlıklarının muhasebeleştirilmesi ve ölçülmesi. (Bu varlıklar IFRS 6 Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi standardının konusudur).
 - 4- Petrol, doğal gaz ve benzer nitelikli yenilenebilir olmayan doğal kaynaklar gibi madenler üzerindeki haklar ve madeni kaynaklar. Ancak IAS 16, yukarıda son üç maddede sayılan varlıkların geliştirilmesi ya da korunmasında kullanılan maddi duran varlıklar için uygulanmaktadır.

Maddi duran varlıkların bir kısmı taşınmaz niteliğindedir. Taşınmaz malları “gayrimenkuller” olarak da adlandırabiliriz. Taşınmaz mallar, 08.12.2001 tarih ve 24607 sayılı resmi gazetede yayımlanan 4271 sayılı “Türk Medeni Kanunu” nun 704’ üncü maddesinde şöyle tanımlanmıştır;

- 1- Arazi,
- 2- Tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar,
- 3- Kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler, şeklinde sayılmıştır.

8 no'lu Standardın amacı, maddi, maddi olmayan duran varlıklar ile özel tükenmeye tabi varlıkların muhasebeleştirme yöntemlerini belirlemektir. Bu varlıklar işletmelerin toplam varlıkları içinde önemli yer tutarlar ve bu nedenle finansal durumun belirlenmesinde büyük öneme sahiptirler²⁰⁰.

TMS 8 (IAS 16)’ in amacı, finansal tablo kullanıcılarının işletmenin maddi duran varlıklardaki yatırımlarını ve bu yatırımlardaki değişimlerin belirlenmesini sağlayan maddi duran varlıklarla ilgili muhasebe işlemlerini düzenlemektir.

²⁰⁰ Feriştah Sönmez, 8 No’ lu Türkiye Muhasebe Standardı Kapsamında Yer Alan Maddi Duran Varlıklar, Mali Çözüm Dergisi, İstanbul.

Maddi duran varlıkların muhasebeleştirilmesindeki temel konular; varlıkların muhasebeleştirilmesi, defter değerlerinin belirlenmesi ve bunlarla ilgili olarak finansal tablolara yansıtılması gereken amortisman tutarları ile değer düşüklüğü zararlarıdır²⁰¹.

Standart aşağıdaki konuları içermektedir²⁰²:

- Varlıkların kayıtlara alınma zamanı,
- Maliyet modeli ve yeniden değerlendirme modellerini kullanarak varlığın defter değerinin belirlenmesi,
- Amortisman ve değer düşüklüğü zararlarının kaydedilmesi,
- Açıklanacak unsurlar.

Bu standardın 2. maddesinde maddi duran varlıklar (MDV) tanımı şöyledir;"bir işletmenin mal ve hizmet üretmek ya da elde etmek, diğer işletmelere kiralamak için veya idari amaçlarla elinde tuttuğu varlıklardır. Bu varlıklar, satılmak amacıyla değil de işletme faaliyetlerinde sürekli kullanılmak amacıyla satın alınır veya inşa edilirler.

İşletme normal faaliyetlerini sürdürdüğü sürece satılmaları düşünülmeyen bir yıldan veya normal faaliyet döneminden fazla kullanım süresine sahip olunan maddi, taşınmaz ve taşınır varlıklardır²⁰³.

TMS-8'in 3. maddesinde maddi duran varlık örnekleri verilmiştir. Bunlar; arazi ve arsalar, yeraltı ve yer üstü düzenleri, binalar, tesis makine ve cihazlar, taşıtlar, demirbaşlar, diğer maddi duran varlıklar, yapılmakta olan yatırımlar ile verilen avanslardır. 49 adet madde hükmü bulunan 8 Numaralı Muhasebe Standardı, beş bölümden oluşmuştur. Sırasıyla bu bölümler; amaç, tanımlar, içerik, açıklamalar ve yürürlük tarihidir. Bu ana bölümler kendi arasında alt kısımlara da ayrılmıştır.

²⁰¹ IAS md. 1

²⁰² Hennie Van Greuning, International Financial Reporting Standards a Practical Guide, USA: The World Bank, 2005, s.122.

²⁰³ 16 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı, Md.2.

MSUGT-Tekdüzen Hesap Planı'nda maddi duran varlıklar sınıflandırması, yukarıda sözü edilen TMS-8' in 3.maddesindeki sınıflandırma ile tam olarak örtüşmektedir. Maddi Duran Varlıklar, Tesis ve Donanım-UMS-16'nın 6.paragrafında duran varlık, tesis ve donanım şöyle tanımlanmıştır;²⁰⁴

"a.Bir işletmenin mal ve hizmet üretmek ya da elde etmek, diğer işletmelere kiralamak için veya idari amaçlarla elinde tuttuğu varlıklar olup, bu nitelikteki varlıkların bakım ve tamirleri için işletmede bulundurulmuş diğer varlık kalemlerini de kapsayabilen,

b.İşletmede devamlı olarak kullanılmak amacıyla alınan veya inşa edilen,

c.İşletme normal faaliyetlerini sürdürdüğü sürece satılmaları düşünülmeyen maddi duran varlık kalemidir. Yukarıda belirtilen a,b ve c kriterlerine dahil edilebilen varlıklar üzerindeki kira hakları da belirli koşulların varlığı halinde duran varlık, tesis ve donanım olarak muhasebeleştirilebilirler."

Maddi duran varlık tanımı bakımından, TMS-8 ile UMS-16'nın birbiriyle örtüştüğü açıkça görülmektedir. Maddi duran varlıkların aktifleştirilmesinde hem Türk vergi mevzuatı hem de TFRS açısından herhangi bir farklılık yoktur. Her iki düzenlemede de maddi duran varlığın edinimi esnasında katlanılan tüm maliyetlerin ilgili duran varlık hesabına kaydedileceği ifade edilmiştir²⁰⁵.

TMS-8'in 2. maddesindeki diğer bazı terimlerin anlamları şöyledir.

Amortisman; Duran varlıklarda kullanılma ve teknolojik gelişmeler sonucunda eskime, yıpranma ve demode olma şeklinde beliren değer azalışlarıdır. Diğer bir ifade ile amortisman tabi tutarın hizmet süresine sistemli bir biçimde dağıtımıdır.

²⁰⁴ Çev.Balamir Yeni, "UMS-16 Duran Varlıklar, Tesis ve Donanımın Muhasebeleştirilmesi", Uluslararası Muhasebe Standartları(1-31), Derleyen A.Hayri Durmuş, T.Muhasebe Uzmanları Derneği, İstanbul, 1992.s.108.

²⁰⁵ Mehmet Gençtürk, İsmail Çelik ve Nagihan Karaman , Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl:2011-2, S:14, s:281.

Gerçeğe Uygun Değer; Karşılıklı pazarlık ortamında bilgili bir alıcı ile bilgili bir satıcı arasında bir varlığın el değiştirmesi veya bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.

Maliyet Değeri; Bir duran varlığın elde edilmesi veya değerinin artırılması, inşa edilmesi veya imalatı sırasında yapılan harcamalar ile bunlara bağlı tüm diğer giderlerin toplamını ifade eder.

Net Defter Değeri; Duran varlığın brüt defter değerinden o duran varlıkla ilgili birikmiş amortismanlar düşüldükten sonra kalan değerdir.

Geri Kazanılabılır Değer; Satış anındaki artık değer de dahil olmak üzere hizmet süresi boyunca bir varlığın sağladığı yararların toplamıdır.

Gerçeğe uygun değerın saptanmasına kıyasla geri kazanılabılır değerın saptanması çok daha zordur. Çünkü geri kazanılabılır değer tespiti için ileriye yönelik tahminler yapılması gerekmektedir. Örneğin bir makinenin geri kazanılabılır değerinin tespiti için, makineden hizmet süresi içinde sağlanacak faydaların tutarı tahmin edilecek, buna hizmet süresi sonundaki makinenin satış tutarı (artık değer) eklenecektir. Makineden sağlanan faydanın hesaplanmasında, üretimde kullanılan bir makine ile üretilen mamullerin satış tutarlarının toplanması düşünülebilir 16 no'lu Uluslararası Muhasebe Standardında yapılan düzeltme ile geri kazanılabılır değer tanımı standart kapsamından çıkarılmıştır. Hesaplanması kolay olmayan ve kavram kargaşasına neden olan geri kazanılabılır değer yerine gerçeğe uygun değerın esas alınmasının daha gerçekçi olacağı görüşü dikkate alınarak TMS-8'in üzerinde düzeltme yapılması önerilmektedir.²⁰⁶

²⁰⁶Ümit Gücenme, a.g.e.,(MUFAD dergisi Nisan 2001)

Örnek 1:

İleri Teknolojilerde, Geri dönüşüm faaliyetiyle uğraşan bir işletme üretim faaliyetlerinde kullanmak amacıyla 100.000,00 TL'ye çöp öğütme makinesi ithal etmiştir. Söz konusu makine için ayrıca aşağıdaki maliyetlere katlanılmıştır. Ödeme yapılan maliyetler²⁰⁷;

- Navlun bedeli: 15.000,00 TL
- Gümrük vergi ve masrafları: 22.000,00 TL
- Montaj masrafları: 2.540,00 TL
- Makine operatörüne mesleki eğitim 2.400 ,00 TL' dir.

Bu bilgilere göre; makinenin maliyetinin hesaplanmasında dikkate alınacak maliyet unsurları;

Fatura bedeli:	100.000,00 TL
Navlun bedeli:	15.000,00 TL
Gümrük vergisi:	22.000,00 TL
Montaj masrafı:	2.540,00 TL
Mesleki eğitim: +	2.400,00 TL

TOPLAM:	141.940,00 TL

Tüm ödemelerin banka havalesi ile yapıldığı kabul edilirse UFRS' ye göre; Mesleki eğitim gider olarak gösterilir, maliyete girmez.

$141.940,00 - 2.400,00 = 139.540,00$ UFRS' ye göre yapılması gereken yevmiye kaydı aşağıdaki gibidir:

²⁰⁷ Gençtürk, Çelik ve Karaman, a.g.e, s:282.

----- / ----- 253 TESİS MAKİNA CİHAZLAR 253.01 Çöp Öğütme Makinesi 102 BANKALAR ----- / -----	139.540,00	139.540,00
---	------------	------------

VUK 'a göre yapılması gereken yevmiye kaydı aşağıdaki gibidir:

----- / ----- 253 TESİS MAKİNA CİHAZLAR 253.01 Çöp Öğütme Makinesi 102 BANKALAR ----- / -----	141.940,00	141.940,00
---	------------	------------

Örnek 2:

Komili Zeytinyağı Ltd.Şti, zeytinyağı dolum makinesi için 250.000,00 TL' lik kredi kullanmıştır. Söz konusu kredi sebebiyle 10.000,00 TL' lik borçlanma maliyetine katlanmış, kredinin döneme ait kısmı 5.000,00 TL olarak tahakkuk etmiştir. Diğer kısmı gelecek dönemde ödenecektir²⁰⁸.

VUK' a göre yapılması gereken yevmiye kaydı aşağıdaki gibidir:

²⁰⁸ Gençtürk, Çelik ve Karaman, a.g.e, s:283-284.

----- / ----- 102 BANKALAR 300 BANKA KREDİLERİ Kredi alımı kaydı.	250.000,00	250.000,00
----- / ----- 253 TESİS MAKİNA CİHAZLAR 253.01 Dolum Makinesi	255.000,00	255.000,00
102 BANKALAR Cari dönemde yapılacak kayıt.	5.000,00	5.000,00
----- / ----- 780 FİNANSMAN GİDERLERİ 102 BANKALAR Sonraki dönemde kredi faiz kaydı.		
----- / -----		

TMS ve UFRS' ye göre yapılacak kayıt şu şekilde olacaktır:

----- / ----- 102 BANKALAR 300 BANKA KREDİLERİ Kredi alımı.	250.000,00	250.000,00
----- / ----- 253 TESİS MAKİNA CİHAZLAR 253.01 Dolum Makinesi	260.000,00	260.000,00
102 BANKALAR Cari dönemde yapılacak kayıt.		
----- / -----		

TMS ve UFRS' ye göre yapılacak kayıta, maddi duran varlık özellikli varlık olduğu için tamamı makinenin maliyetine atılmıştır. Özellikli varlık olmasaydı cari dönemde yapılacak kayıt şu şekilde olacaktır:

----- / -----		
253 TESİS MAKİNA CİHAZLAR	250.000,00	
253.01 Dolum Makinesi		
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	10.000,00	
102 BANKALAR		260.000,00
----- / -----		

3.4. TMS 21- YABANCI PARA İŞLEMLERİNE DAYANAN BORÇLANMA MALİYETLERİ (KUR FARKLARI)

Yabancı paraya dayalı bir işlemde kaynaklanan parasal bir kalemin işlem tarihi ile ödeme tarihi arasında döviz kurunda değişim olduğunda, kur farkı oluşmaktadır²⁰⁹.

Bir ulusal para birimini, diğer bir veya birkaç ulusal para birimine çevirmek veya değiştirmek bir çeviri ya da değiştirme oranının kullanımını gerektirmektedir. Genel olarak döviz kurları diye adlandırılan bu oranlar bir ulusal para biriminin diğer tüm para birimlerine kıyasla nispi değerini saptamaktadır. Kurlarda ya da borsalarda sunum ve isteme göre serbestçe oluşur ya da belli kuruluşlar tarafından ilan edilirler. Uluslar arası Muhasebe Standardı kuru; “belirli bir zamanda iki ülke para biriminin değişim oranı” olarak tanımlamaktadır²¹⁰.

²⁰⁹ TMS 21,Md:28

²¹⁰ Zeynep Türk, “ Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu”, Vergi Sorunları Dergisi, S.114, Mart 1998, s.115

Kur farkının oluşmasına neden olan işlemler şu şekildedir²¹¹:

- Yabancı paraların alışında düşük, satışında daha yüksek ulusal para karşılığı üzerinden işlem yapılmasından kaynaklanan kur farkları,
- İthalat ve ihracat işlemlerinde malın siparişi ile mal bedelinin ödenmesine kadar geçen sürede uygulamadan kaynaklanan kur farkları,
- Yurtdışından sağlanan kredilerin alındığı tarih ile kredi tahsil ve faizlerinin geri ödendiği tarih arasında ortaya çıkan kur farkları,
- Serbest piyasada, yetkili mercilerin tespit ettiği kurlardan farklı fiyatla yabancı paraların alınıp satılmasından doğan kur farkları,

Kur farkları, vergi kanunlarında ve tebliğlerde çeşitli amaca yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler:

- Vergi Usul Kanunu, ithal emtiada değerlendirme ve bilanço esasına tabi işletmelerde iktisadi kıymetlerin yeniden değerlendirilmesi açısından,
- Kurumlar Vergisi Kanunu, ihracat istisnası uygulama bazının tayini yönünden,
- Gelir Vergisi Kanunu, iş ve işletme gelirlerine dahil edilecek unsurlar bakımından,
- Katma Değer Vergisi Kanunu, ithalatta vergi matrahının belirlenmesiyle ilgili olmak üzere, muhtelif hükümlerin yürürlüğe konduğu ve idari kararların düzenlemelerini içermektedir²¹².

Kur farkları, işletmelerin yabancı para birimine dayalı işlemlerinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan işletmelerin yabancı para birimine dayalı işlemlerini iki ana grupta sınıflandırılabilir.

²¹¹ İsmail, Sazak, “Kur Farkı ve Uygulamada Özellikli Durumlar”, Vergi Sorunları Dergisi, S.145, Ekim 2000, s.237

²¹² Sazak, a.g.m., s.239

Bu faaliyetler Şu Őekildedir²¹³.

- Yurtiçi yabancı para birimine dayalı işlemler,
- Yabancı Ülkedeki Faaliyetler.

Finansal tablolar, farklı para birimleri ile ifade edilmiş hesaplarla düzenlenemeyeceğinden, ithalat ve ihracat işlemleri farklı para birimiyle faturalanmıŐ bir işletme, işlemlerini defterlerine kayıt etmeden önceden önce tutarları yerli para birimine çevirmek zorundadır. Dış ticaret işlemlerinin uluslararası bir nitelik taşıması nedeniyle, bu durumda döviz çevirisi zorunlu hale gelmektedir²¹⁴.

Bir yabancı para işlemi ilk muhasebeleştirme sırasında; yabancı para birimindeki tutara, geçerli para birimi ile işlem tarihindeki yabancı para birimi arasındaki geçerli kur uygulanarak muhasebeleştirilir. İŞlem tarihi ise Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına göre ilk defa kaydedilmesi gerektiğ i tarih olarak belirlenmiştir (TMS 21- m.21).

Standart'ta, geçerli (spot) kur, "hemen teslim anındaki geçerli olan döviz kuru" olarak tanımlanmıştır. Spot kur, hemen teslim anındaki kur olarak tanımlanmıŐ ise de uygulamada çok farklı kurlarla karŐılaŐılabilir. Örneğ in yıl içinde herhangi bir günde TC Merkez Bankasının Döviz Alış, Döviz Satış, Efektif Alış, Efektif Satış gibi ilan edilen ve objektifliğ i kabul edilen kur kotasyonları olabileceğ i gibi, her bankanın uyguladığ i alış ve satış kurları olabilir. Bu konuda standartta somut bir belirleme yapılmamış olmakla birlikte işletme açısından kendi işlemi ile bağ lantı kurulabilen gerçekçi kur geçerli kurdur. Örneğ in bankalar kurları kendileri belirlemektedir ve bu kurları

²¹³ Orhan Çelik, Kur Değ iŐim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi, Turhan Yayinevi, Ankara, 2002,s.56

²¹⁴ Ümit Gücenme, Uluslararası Muhasebede Teknik Sorunlar, Marmara Yayınları, Bursa, 1998, s.47.

uygularlar. Bankada yapılan işlem banka kuruyla kayda alınabileceği gibi, TC Merkez Bankası tarafından belirlenen işlem tarihindeki kurlarda olabilir²¹⁵.

Standart, geçerli kurun hangi kur olacağı konusunda uygulama kolaylığı getirmek amacıyla, işlem tarihindeki gerçek kura yaklaşan bir kurun, örneğin haftanın ya da ayın ortalama kurunun, o dönem içinde her bir yabancı para biriminde gerçekleşen işlemlerin tümü için kullanılmasını öngörmüştür. Ancak, döviz kurunun önemli ölçüde dalgalanması durumunda dönem içinde ortalama kurun kullanılmayacağı açıklanmıştır.(TMS 21- m.22)

Bu nedenle döviz kurunda önemli ölçüde dalgalanma olduğu durumlarda uygulanacak kur dönemin ortalama kuru yerine her bir işlemin gerçekleştiği tarihteki kur olacaktır.

Standardın öngördüğü ilkeler çerçevesinde, tüm yabancı para birimine dayalı işlemler, işlemin yapıldığı tarihteki geçerli kur kullanılarak işletmenin raporlama para birimine dönüştürülerek muhasebeleştirilmesine karşın, yabancı para birimine dayalı olan ve işlemin yapıldığı tarihteki geçerli kur kullanılarak raporlama para birimine dönüştürülen bu kalemlerin bilanço tarihinde finansal tablolarda raporlanması parasal kalem parasal olmayan kalem olmasına göre farklı şekilde yapılır²¹⁶.

Bu Standardın amacı, yabancı para işlemlerin ve yurtdışındaki işletmelerin finansal tablolara nasıl dahil edileceğini ve finansal tablolarda kullanılan para birimine nasıl çevrileceğini düzenlemektir.(TMS 21- m.1)

15.07.2007 Tarih- 26853 Sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan ve yürürlük tarihi 31.12.2008 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerini içeren 46. No.lu Borçlanma Maliyetlerine ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Hakkında Tebliğ' i yayımlanmıştır. Tebliğ' de yapılan açıklamaya göre, bir

²¹⁵ Remzi Örtten, Hasan Kaval, Aydın Karapınar, Türkiye Muhasebe- Finansal Raporlama Standartları, Gazi Kitabevi, Mart, 2007, s.331.

²¹⁶ Orhan Çelik, a.g.e, s.151

işletmenin “TMS 29: Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama” standardını uygulaması durumunda; borçlanma maliyetlerinin aynı dönem boyunca enflasyonun etkisine isabet eden kısmı, TMS 29 çerçevesinde gider olarak muhasebeleştirilir. Kur farklarına ilişkin ayrıntılı bilgilerin dipnotlarda açıklanması, bu tabloların, yararlanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli ve anlaşılır hale getirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. İşletme TMS 39 'a göre finansal araçların gerçeğe uygun değere göre ölçülmesinden kaynaklanan ve kar veya zararda muhasebeleştirilen kur farkları hariç olmak üzere, kar veya zararda muhasebeleştirilen kur farkları tutarı ve özkaynakların bir unsuru olarak ayrıca sınıflandırılan net kur farkları ile dönem basındaki ve dönem sonundaki bu tür kur farkları tutarlarının mutabakatını dipnotlarında açıklar. (TMS 21- m.52)

Ayrıca Finansal tablolarda kullanılan para biriminin geçerli para biriminden farklı olması durumunda, geçerli para biriminin ne olduğu ve neden farklı bir para birimi kullanıldığı gerekçesiyle birlikte açıklanır. (TMS 21-m.53).

3.5. MENKUL KIYMET İHRAÇ FARKLARINDAN KAYNAKLANAN BORÇLANMA GİDERLERİ

Menkul kıymet, 2499 Sayılı SPK' nın 3b maddesine göre, ortaklık veya alacaklılık hakkı sağlayan, belli bir miktarı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları SPK' ca belirlenen kıymetli evraklardır²¹⁷.

Vergi mevzuatında ise menkul kıymetin tanımı yapılmamıştır. Ancak GVK' nun 75.maddesinde sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratların menkul sermaye

²¹⁷ Demir, a.g.e, s.319.

iradı olduğu ve kaynağı ne olursa olsun aynı maddede 14.bentte sayılan iratların menkul kıymet sayılacağı hükmüne bağlanmıştır.

TTK' nın 329.maddesine göre ise, anonim şirket tanımından hareketle hisse senetleri, esas sermayenin eşit itibari değerlere bölünmüş belirli sayıda paylarını gösteren ve pay sahiplerine ortaklık sıfatı kazandıran kıymetli evrak olarak tanımlanmıştır. Kollektif, adi komandit ve limited şirketlerde paydaşların payları senede bağlansa bile bunlar sadece kanıt(ispat) aracıdır²¹⁸.

Finansal araçlara ilişkin TMS 32, TMS 39 ve TFRS 7 (sunum-muhasebeleştirme ve ölçme-açıklamalar) standartları temel olarak aşağıdaki durumlardaki her türlü finansal araca uygulanır:

- TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardının uygulandığı çalışanlara sağlanan fayda planlarındaki işveren hak ve yükümlülüklerine bu standart uygulanmaz.

- Bir işletmenin başka bir işletmedeki menkul kıymetleri üzerinde önemli etkinliği veya kontrol gücü olması durumunda veya iş ortaklığı şeklinde bir yatırımı olması durumunda bu standart uygulanmaz. (TMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar veya TMS 31 İş Ortaklıklarındaki Paylar standartları uygulanır).

- TFRS 2 Hisse Bazlı Ödemeler standardının kapsamına giren finansal araçlar için bu standart uygulanmaz.

- TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri standardının kapsamına giren finansal araçlar için bu standart uygulanmaz.

Nominal değer altında ihraç edilen tahvil, senetlerin olumsuz ihraç farkları da borçlanma maliyeti olarak kabul edilir. Tahvil, senet ve diğer menkul kıymetlerin nominal değerleri ile satış fiyatı arasındaki fark gelecek dönemlere

²¹⁸ Ergun Tuna, Ticaret Hukuku, Cilt 3 Kıymetli Evrak, Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayını, İstanbul 1995,s.25

ait olan kısımlar menkul kıymetler ihraç farkları hesaplarında izlenir. Bu hesaplar sürelerine göre 308-Menkul Kıymetler İhraç Farkları ve 408-Menkul Kıymetler İhraç Farkları hesapları şeklinde ayrılır. Bu hesaplar menkul kıymetlerin değerlerinin altında yani iskontolu olarak satılması sonucu oluşan borçlanma maliyetlerinin izlendiği ve bu giderlerin çıkarılan menkul kıymetin süresine göre ertelenen kısmını gösterir. Bilançoda mali borçlardan indirim olarak gösterilir. Böylece bilançoda net mali borçlar görülür²¹⁹.

Konuyla ilgili örnek Alternatif Yöntemle Muhasebeleştirme konusunda detaylı açıklanmıştır.

3.6. BORÇLANMA MALİYETLERİ YÖNÜNDEN ÜLKEMİZDEKİ VERGİ MEVZUATI İLE STANDART HÜKÜMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Finansman maliyetleri günümüz işletmeleri için kaçınılmaz bir olgudur. Bu nedenle işletmelerin faaliyetlerini etkileyen finansman maliyetleri ile ilgili yasal düzenlemeleri incelemek gerekir. Burada ikilem yaratan durum; finansman giderlerinin maliyetlere dahil edilerek aktifleştirileceği mi, yoksa doğrudan gider olarak dikkate alınıp, gelir tablosuna yansıtılacağı mıdır? Ayrıca hangi tür finansman giderlerinin maliyet unsuru, hangi tür finansman giderlerinin gider unsuru olduğu konusu da hem teoride hem de uygulama da tam olarak çözümlenmesi gereken bir konudur.

Aşağıda bu konunun Vergi Usul Kanunu ve Uluslararası Muhasebe standartları çerçevesinde inceleyerek bilançoya etkileri üzerinde duracağız.

²¹⁹ Sağlam, Bektöre, a.g.e., s.600.

3.6.1. TMS 17 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ İNCELENMESİ:

İki usulün arasındaki temel farklar şunlardır:

1- Finansal kiralama konusu sabit kıymet VUK'a göre finansal kiralama şirketinin bilançosunda sabit kıymet hesabında yer alır. UMS de ise net sabit yatırım getirisi olarak yer alır.

2- Sabit kıymetler VUK'a göre finansal kiralama şirketinin bilançosunda yer aldığı için amortismanları vergi mevzuatının el verdiği oranda, finansal kiralama şirketi tarafından ayrılır. UMS'de ise bilançoda sabit kıymet gözükmeyişi için amortisman söz konusu değildir.

3- Finansal kiralama taksiti tutarlarının tümü VUK'da kiracı açısından gider, finansal kiralama şirketi açısından gelir olarak kaydedilir. UMS'de ise finansal kiralama şirketi sadece kira taksitleri içindeki faiz tutarlarının gelir olarak kaydeder.

4- Sabit kıymetlerin yeniden değerlendirilmesi VUK'a göre finansal kiralama şirketi tarafından yapılmaktadır. Sabit kıymet satıldığı zaman değerlendirme fonu ya sermayeye eklenir ya da gelir yazılır. UMS'de ise yasal kayıtlarda yapılan yeniden değerlendirme ters çevrilerek özkaynaklarda (-) olarak kaydedilir.

5- Dönem sonlarında yapılacak gelir tahakkuklarında VUK'a göre kira taksitlerinin tümü dikkate alınır. UMS'de ise kira taksitleri içindeki faiz kısmı dikkate alınır.

6- Sabit kıymet ile ilgili faiz ve kur farklarının VUK'a göre yatırım döneminin sonuna kadar aktifleştirilmesi zorunludur. Sonraki dönemlerde ise aktifleştirilmesi ya da gider yazılması seçimlidir (ihtiyari). UMS'de ise sabit kıymetin kullanıma hazır olduğu ana kadarki faiz ve kur farkları aktifleştirilebilir. Bu tarihten sonraki faiz ve kur farklarının gider olarak kaydedilmesi gerekir.

7- VUK'a göre; teşvik belgesine bağlı yatırımlarda kiralayan, kiracının teşvik belgesinde belirtilen ve satın alma halinde, kiracı tarafından kullanımına hak kazanılan teşviklerden, teşvik mevzuatına göre belirlenecek esaslar çerçevesinde yararlanır ve sabit kıymet harcamasının yapıldığı yılda vergi hesaplamasında yatırım indirimi uygulanır. UMS'de ise yatırım indirimi söz konusu yatırımlardan elde edilecek getirinin, elde edileceği yıllara koşut olarak dağıtılır ve ilgili yılların vergi hesaplamasında bu dağıtılan yatırım indirimleri tutarları dikkate alınır, dolayısıyla ertelenmiş vergi borcu ortaya çıkar.

3.6.2. TMS 21 KUR FARKLARI İŞLEMLERİNİN İNCELENMESİ:

TMS 21 Kur Değişiminin Etkilerine ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı'na göre işletmelerin yabancı para birimine dayalı faaliyetleri; yabancı para birimine dayalı olarak gerçekleştirilen işlemler ve yabancı ülkedeki faaliyetleri olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır.

Standart, bu başlıklar altındaki işlemlerde iki noktaya açıklık getirmek amacıyla. Bunlar, sırasıyla “hangi kurun esas alınması gerektiği” ve “kur değişim etkilerinin finansal tablolara nasıl yansıtılacağı” konularıdır²²⁰.

²²⁰ Göksel YÜCEL; “Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı”, V. Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu, İzmir, 1-5 Kasım 2001, İzmir SMMM Odası Yayınları, s.95.

Standarda göre yabancı paraya dayalı işlemler, parasal kalem, parasal olmayan kalem ayırımına bakılmaksızın işlem tarihindeki geçerli kur (spot kur) üzerinden muhasebeleştirilir. Uygulama kolaylığı nedeniyle, işlem tarihindeki gerçek kura yaklaşan bir kurun, örneğin, haftanın ya da ayın ortalama kurunun, o dönem içinde her bir yabancı para biriminde gerçekleşen işlemlerin tümü için kullanılması mümkündür. Bununla birlikte, döviz kurunun önemli ölçüde dalgalanması durumunda dönem için ortalama kur kullanılamamaktadır. Standart, döviz kurunun önemli ölçüde dalgalanması durumunda işlem tarihindeki kurun kullanılacağını bir kurala bağlamış ancak “önemli ölçüde” tanımına açıklık getirmemiştir. Döviz kurunun önemli ölçüde ve sıklıkla değişime uğradığı ülkemizde, işletmelerin keyfi uygulamalarına sebebiyet verilmemesi açısından önemli ölçü tanımının yapılması büyük önem taşımaktadır. Bilanço tarihinde ise yabancı paraya dayalı işlemlerin finansal tablolara alınmasında, parasal kalemler için kapanış kurunun; parasal olmayan kalemler için işlem tarihindeki döviz kurunun kullanılacağı belirtilmiştir. Halen geçerli olan ülkemiz uygulamasında döviz mevcudu, dövizli alacaklar ve dövizli borçlar gibi parasal kalemler bilanço günü kuruyla değerlendirilerek raporlanmaktadır. Önemli olan nokta, burada ortaya çıkan kur farklarının muhasebeleştirme biçimi olmaktadır²²¹.

Standarda göre genel kural, yabancı para birimine dayalı işlemlerden kaynaklanan kur farklarının gelir ya da gider olarak raporlanmasıdır. İşlem, gerçekleştiği muhasebe döneminde kapanıyorsa, tüm kur farkı aynı dönemde finansal tablolara yansıtılır. Ancak, işlem izleyen bir muhasebe döneminde kapanıyorsa, kapanma tarihine kadar her bir dönemde muhasebeleştirilecek kur farkları her dönemde döviz kurlarında meydana gelen değişime göre belirlenir. Kur farklarının gelir tablosunda raporlanmasına ilişkin genel kuralın bir istisnası, yabancı işletmelere yapılan net yatırımlara ilişkin parasal kalemlerden kaynaklanan kur farklarının muhasebeleştirilmesi hususunda söz konusudur. İşletme, yabancı ülkedeki faaliyetleri sonucunda yurtdışındaki işletmeden alacak ya da borç niteliğinde parasal bir kaleme sahip olabilir. İşletmenin yabancı

²²¹ Göksel YÜCEL, a.g.m., s.98.

isletmelerdeki net yatırımlarına ilişkin parasal kalemlerden kaynaklanan kur farkları, bu yatırımlar elden çıkarılıncaya kadar finansal tablolarda gelir veya gider olarak tahakkuk ettirilmeden, “Birikmiş Kur Farkları” başlığı altında öz kaynaklar kapsamı içinde gösterilir. Yabancı isletmelerdeki net yatırımlar elden çıkarıldığında, ilgili kur farkları gelir tablosuna yansıtılmaktadır. Kur farklarının ilgili dönem gelir tablosuna yansıtılıp yansıtılmayacağı hususunda diğer bir etken ise, diğer standartlarda bazı kazanç ve zararların doğrudan özkaynaklarda muhasebeleştirilmesinin öngörülmesidir.

Özetle finansman harcamaları, özellikli bir varlıkla ilgili olarak kullanılan kredilerden veya dövizli işlemlerden kaynaklanıyor ise doğrudan varlık maliyetinin bir parçası olarak, özellikli varlıklar dışındaki varlıklarla ilgili işlemlerden kaynaklanıyor ise dönem gideri olarak muhasebeleştirilir. Bu nedenle varlığın maliyetine dahil etmek ya da doğrudan gider olarak muhasebeleştirilmesi hususunda özellikli varlık kavramı önem arz etmektedir²²².

3.6.3. TMS 2 STOKLARIN İNCELENMESİ:

Stoklar konusunda Borçlanma Maliyetleri ele alındığında, VUK’ a göre stoklarda aktifleştirme tarihine kadar oluşan kur farkları zorunlu olarak ilgili varlığın maliyetine eklendiği yorumlanmıştır. Aktifleştirme tarihinden sonra hesaplanan kur farklarının aktifleştirilmesi veya dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi serbest bırakılmıştır. TMS uygulamasında ise, stok kaleminin özellikli varlık olması durumunda kur farkının maliyetin bir unsuru olarak, aksi durumda gider unsuru olarak dikkate alınması gerekmektedir.

Özellikli varlık niteliğindeki stokların aktifleştirme tarihine kadar hesaplanan kur farkları ilgili stokun maliyetine eklenmektedir. Aktifleştirme tarihinden sonra ise kur farkları dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir. VUK’ a göre; finansman temini maksadıyla bankalardan veya benzeri kredi

²²² Nazlı KEPÇE, a.g.e., s.16

kuruluşlarından alınan krediler için ödenen faiz ve komisyon giderlerinden dönem sonu stoklarına pay verilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna göre, mükellefler söz konusu ödemelerini doğrudan gider olarak kaydedebilecekleri gibi, diledikleri takdirde stokta bulunan emtiaya isabet eden kısmı bunların maliyetine dahil edebileceklerdir. TMS 2 bu tür giderler dönem gideri olarak doğrudan gelir tablosuyla ilişkilendirilir.

- TMS 2'ye göre mal vadeli alındığında, normal fiyat ile vadeli fiyat arasındaki fark finansman gideri sayılır. Burada alım işlemi ile finansman işleminin birlikte yapıldığı kabul edilmektedir. VUK' da ise emtianın vadeli olarak alımına bağlı olarak alım aşamasında ortaya çıkan vade farkı maliyet bedelinin bir unsuru olup, malın maliyetine eklenmelidir.

- Stokların değerlemesine ilişkin asıl farklılık çeşitli nedenlerle değerinde düşüklük meydana geldiğinde ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda VUK' a göre **“emsal bedeli”** ne göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Emsal bedelin tespitine yönelik esaslar belirlenmiş bulunmaktadır. TMS 2'ye göre ise, bu gibi durumlarda stokun net gerçekleşebilir değerinin maliyetin altına düşmesi nedeniyle **“net gerçekleşebilir değer”** ile değerlendirilmesi gerekmektedir.

- TMS 2 hizmet işletmelerinde, bazı sınırlı hallerde, hizmet maliyetlerinin aktifleştirilmesi izin vermektedir. Hizmet maliyetlerinin stoklanması standardın uygulamaya getirdiği en önemli değişikliklerden biridir. VUK ise hizmet üretim maliyetlerinin stoklanabileceğini öngörmemektedir.

3.6.4. TMS 16 MADDİ DURAN VARLIKLARIN İNCELENMESİ:

VUK ve Standarda göre düzenlenen hükümler karşılaştırıldığında, Maddi duran varlıkların ilk edinimiyle ilgili olarak ortaya çıkan farklı uygulamalar aşağıda gösterildiği şekildedir²²³.

²²³ Uğur Kaya, “Maddi Duran Varlıkların Elde Edilmesinde TMS 16 ve Vergi Kanunlarındaki Düzenlemelerin Karşılaştırılması” Mali Çözüm Dergisi, 83 (2007) : s.72-74.

1- Maddi duran varlık alış giderleri: Standarda göre, maddi duran varlık alımında ödenen tüm edinme masrafları maliyete ilave edilirken, VUK' a göre söz konusu masraflardan bazıları “gider” olarak kayıt edilebilmektedir.

2- Maddi duran varlık ediniminde oluşan borçlanma maliyetleri, standarda göre, maddi duran varlık ediniminde ortaya çıkan borçlanma maliyetleri UMS 23 Borçlanma Maliyetleri standardında yer alan “alternatif yöntem”e göre kaydedilmesi gerekir. Buna göre, aktifleştirme (bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemlerin esas itibarıyla tamamlanması) tarihine kadar oluşan borçlanma maliyetleri maddi duran varlığın maliyetine ilave edilirken, aktifleştirme tarihinden sonra oluşanlar gider yazılmalıdır. VUK' a göre ise, söz konusu borçlanma maliyetleri ilgili varlığın aktifleştirildiği dönemin sonuna kadar zorunlu olarak maliyete ilave edilecek, sonraki döneme ait olanlar ise ister maliyete ilave edilecek, isterse gider yazılacaktır.

3- Arsasıyla birlikte bina alımı: Standarda göre, arsa ve binalar birlikte satın alındıklarında dahi ayrılabilir maddi duran varlıklar olarak kabul edilir ve ayrı muhasebeleştirilmesi önerilmektedir. VUK' a göre ise, arsa bedeli, binanın maliyet unsuru olarak işlem görmekte ve toplam tutar 252 Binalar Hesabı'nda izlenmektedir.

4- Değeri belirli bir tutarı aşmayan maddi duran varlık alımının da ise; bu konuyla ilgili olarak standartta herhangi bir düzenleme yer almamakta, maddi duran varlık niteliğinde olan iktisadi kıymetlerin değerine bakılmaksızın aktifleştirilmesi gerekmektedir. VUK' a göre ise bu konuyla ilgili hüküm yer almaktadır. Örneğin; 1.1.2012'den itibaren 770,00 TL' yi aşmayan maddi duran varlıklar, “giderleşme” veya “aktifleştirme” tercih edilerek muhasebeleştirilecektir.

Tablo 1: Stok Edinimi İle ilgili Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması²²⁴

	TMS 23 veya IAS 23		SPK MEVZUATI		TÜRK VERGİ MEVZUATI (VUK)	
	Varlık Kullanıma Hazır Hale Gelinceye Kadar	Varlık Kullanıma Hazır Hale Geldikten Sonra	Varlık Aktife Alınincaya Kadar	Varlık Aktife Alındıktan Sonra	Varlık Aktife Alınincaya Kadar	Varlık Aktife Alındıktan Sonra
Faiz Gideri	Seçimlik	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Seçimlik
Vade Farkları	Seçimlik	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Seçimlik
Kur Farkları	Seçimlik	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Seçimlik
Komisyon Giderleri	Seçimlik	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Seçimlik

NOT.....:

Maliyete Eklenir : Aktifleştirilerek yatırımın süresi boyunca itfa olunur.

Dönem Gideri : Giderleştirilerek Kar / Zarar hs aktarılır.

Seçimlik : Şirketlere bırakılmış ister **maliyet** istenirse **dönem giderine** atılır.

²²⁴ İlker Kıymetli Şen, **Borçlanma Maliyetlerinin Türk Vergi Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi**, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006 ., s:134

Tablo 2: Duran Varlıklarla ilgili Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması²²⁵

	TMS 23 veya IAS 23		SPK MEVZUATI		TÜRK VERGİ MEVZUATI (VUK)	
	Varlık Kullanıma Hazır Hale Gelineye Kadar	Varlık Kullanıma Hazır Hale Geldikten Sonra	Varlık Aktife Alıncaya Kadar	Varlık Aktife Alındıktan Sonra	Varlığın İktisap Edildiği Dönem Sonuna Kadar	Varlığın İktisap Edildiği Dönemden Sonra
Faiz Gideri	Seçimlik	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Seçimlik
Vade Farkları	Seçimlik	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Seçimlik
Kur Farkları	Seçimlik	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Seçimlik	Maliyete Eklenir	Seçimlik
Komisyon Giderleri	Seçimlik	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Dönem Gideri	Maliyete Eklenir	Seçimlik

NOT.....:

- Maliyete Eklenir :** Aktifleştirilerek yatırımın süresi boyunca itfa olunur.
- Dönem Gideri :** Giderleştirilerek Kar / Zarar hs aktarılır.
Şirketlere bırakılmış ister **maliyet** istenirse **dönem giderine** atılır.
- Seçimlik :**

²²⁵ İlker Kıymetli Şen, a.g.e., s:133

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR ŞİRKET ÜZERİNDE UYGULAMA

4.1. UYGULAMA 1:

Teknolojik yatırımlarla sürekli desteklenen güvenli ve kaliteli ürün yapısını geliştirerek, yenilikçi, yaratıcı ve küresel trendlere uyan özgün ürün tasarım ve hizmetleri ile koşulsuz müşteri memnuniyetini sağlamayı hedefleyen, bölgesel pazarlarda lider, dünya pazarlarında ise etkin, sosyal sorumluluklarının bilincinde, dünya rekabetine uyumlu ve proaktif bir kuruluş olmak” vizyonuyla 2000 yılında kurulan Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti, bugün İstanbul’da 6.000 m² açık, 4.000 m² kapalı alana sahip Türkiye’nin sektöründeki en büyüğü olmayı hedefleyen, yeni kimyasal maddelerin ürün yelpazesine aktarılması, kimyevi maddeler konusunda yeni buluşlar yapılması, kullanılması ve daha kolay sunumu amacıyla çözümler üretmektedir.

Kurulduğu yıldan günümüze kadar geçen 12 yıl içinde kimyasal maddeler üreterek Türkiye’nin bu alandaki lider kuruluşu haline gelen Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti, 2011 yılı ortalarında yaptığı ar-ge çalışmaları ve buluşlarıyla yüzde 45’ini 55 ülkeye ihraç ederek, dünya pazarlarında da başarıyla ülkemizi temsil etmeye başlayacaktır.

Dünya genelinde yaşanan mekanikten, elektronik ürünlere geçiş trendi doğrultusunda ürün gamını, yeni kimyasal ürün ve sistemlerle genişleten Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti, müşterilerinin beklentilerinin üstünde çözümler üretmektedir. Ürün kalitesi, müşteri hizmetleri anlayışı ve

sektörde hep ilki yapma heyecanı ile projeler geliştiren Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti, 20XX TÜSİAD KalDer Ulusal Kalite Ödülü başta olmak üzere hem ulusal hem de uluslararası alanda pek çok ödülün de sahibidir.

Vizyonunu gerçekleştirme yolunda bir takım anlayışı ile hareket eden Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti, insan hayatını kolaylaştıracak çözümlerin tasarımı, üretimi ve sunumu süreçlerindeki teknolojik gücünü, çalışanlarının dinamizmi ve sürekli gelişimleri ile birleştirmiştir.

Kalite Yönetimi çalışmalarına 1998 yılında başlayan Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti, aynı yıl TSE ve DQS firmaları tarafından belgelendirilmiş, 2002 yılında da ISO 9001:2000 revizyonunu gerçekleştirmiştir. Sistem belgelendirme çalışmalarına paralel olarak Toplam Kalite Yönetimi çalışmalarına başlayan Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti, EFQM Mükemmellik Modeline göre sistemini sürekli iyileştirmektedir. Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti 'da, potansiyel müşteriler dahil müşterilerinin ihtiyaç ve beklentilerinin, pazardaki rekabet durumunun, pazar imkanlarının, gelecekteki rekabet avantajlarının anlaşılıp değerlendirilmesi ile sürekli iyileştirmeyi sağlayacak müşteri odaklı ve süreç tabanlı bir sistem uygulanmaktadır. Süreçlerin performansı düzenli olarak ölçülmekte ve karşılaştırılmaktadır.

2006 yılı itibarıyla, İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan “Türkiye'nin İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu” listesine girme başarısını gösteren ve “kimyevi madde üretim” sektöründe kendi klasmanında bu listede bulunan, sektörde öncü kuruluş olmanın haklı gururunu yaşayan Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti, mükemmele ulaşma yolculuğuna hızını kesmeden devam etmektedir.

Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti'nin **Bilanço ve Gelir**

Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic. Ltd. Şti.'nin BİLANÇOSU	2011
DÖNEN VARLIKLAR	1.384.098,08
Hazır Değerler	356.527,58
Kısa Vadeli Ticari Alacaklar	355.149,58
Diğer Kısa Vadeli Alacaklar	24.669,27
Stoklar	634.284,10
Diğer Dönen Varlıklar	13.467,55
DURAN VARLIKLAR	649.612,36
Maddi Duran Varlıklar	593.945,17
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	55.667,19
Diğer Duran Varlıklar	
TOPLAM AKTİFLER	2.033.710,44

Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti'nin BİLANÇOSU	
KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	299.592,09
Finansal Borçlar	145.000,00
Ticari Borçlar	137.106,78
Ödenecek Vergi ve Diğ.Yas.Yük.	14.986,16
Borç ve Gider Karşılıkları	2.499,15
UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	967.489,02
Finansal Borçlar	569.185,90
Diğer Borçlar	398.303,12
ÖZ SERMAYE	766.629,33
Sermaye	700.000,00
Kar Yedekleri	4.062,73
Geçmiş Yıl Karları	37.004,56
Net Dönem Karı	25.562,04
TOPLAM PASİFLER	2.033.710,44

Boğaziçi Kimyasal Maddeler Paz.San.Tic.Ltd Şti'nin GELİR TABLOSU

	2011
BRÜT SATIŞLAR	2.099.728,22
SATIŞLARDAN İNDİRİMLER (-)	7.991,09
SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	1.781.669,50
BRÜT ESAS FAALİYET KARI/ZARARI	310.067,63
FAALİYET GİDERLERİ (-)	224.245,90
Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri	68.758,86
Genel Yönetim Giderleri	155.487,04
FAALİYET KARI/ZARARI	85.821,73
DİĞER FAALİYET GELİR VE KARLAR	
DİĞER FAALİYETLİ ZARAR VE GİDER (-)	1.009,11
FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	51.023,38
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	33.789,24
OLAĞANÜSTÜ GELİRLER VE KARLAR	664,76
OLAĞANÜSTÜ GİDERLER VE ZARAR (-)	1.985,16
VERGİ ÖNCESİ KAR/ZARAR	32.448,84
ÖDENEK VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜK (-)	6.886,80
NET DÖNEM KARI/ZARARI	25.562,04

1- Garanti Bankasından 13.06.2011 tarihinde 100.000 USD 'lik 24 ay vadeli bir yatırım kredisi kullanarak bir fabrika binası yatırıma başlanmıştır. Binanın bitiş süresi 31.12.2012 tarihidir. Kredi yıllık %8 faiz oranlı ayda bir sabit ödemelidir.

Ödeme Tablosu ve Kur rakamları ektedir.“Kurlar TCMB Döviz Alım Kurlarıdır.”

Kurlar

13 Haziran 2011	Usd: 1.5697
30 Haziran 2011	Usd: 1.6302
30 Temmuz 2011	Usd: 1.6733
30 Ağustos 2011	Usd: 1.7454
30 Eylül 2011	Usd: 1.8453
31 Ekim 2011	Usd: 1.7516
30 Kasım 2011	Usd: 1.8439
31 Aralık 2011	Usd: 1,8889

100.000,00 USD KREDİ VE ÖDEME TABLOSU

			Faiz \$	Ödeme \$
1	100.000,00	8,00%	666,67	4.166,67
2	95.833,33	8,00%	638,89	4.166,67
3	91.666,66	8,00%	611,11	4.166,67
4	87.499,99	8,00%	538,33	4.166,67
5	83.333,32	8,00%	555,55	4.166,67
6	79.166,65	8,00%	527,75	4.166,67
7	74.999,98	8,00%	500,00	4.166,67
8	70.833,31	8,00%	472,22	4.166,67
9	66.666,64	8,00%	444,44	4.166,67
10	62.499,97	8,00%	416,67	4.166,67
11	58.333,30	8,00%	388,89	4.166,67
12	54.166,63	8,00%	361,11	4.166,67
13	49.999,96	8,00%	333,33	4.166,67
14	45.833,29	8,00%	305,55	4.166,67
15	41.666,62	8,00%	277,78	4.166,67
16	37.499,95	8,00%	250,00	4.166,67
17	33.333,28	8,00%	222,22	4.166,67
18	29.166,61	8,00%	194,44	4.166,67
19	24.999,94	8,00%	166,66	4.166,67
20	20.833,27	8,00%	138,89	4.166,67
21	16.666,60	8,00%	111,11	4.166,67
22	12.499,93	8,00%	83,33	4.166,67
23	8.333,26	8,00%	55,55	4.166,67
24	4.166,59	8,00%	27,78	4.166,59
	TOPLAM		8.288,27	100.000,00

Faiz Hesaplaması

Anapara x Gün x Faiz Oranı

Faiz Hesaplama : -----

36.000

$$= \frac{100.000,00 \times 30 \times 8}{36.000} = 666,67 \text{ USD (Tem 07 faiz hesaplama)}$$

Kur Farkı Hesaplaması

Tarih	Açıklama	USD	TL
13/06/2011	100.000 usd * 1,5697	100.000	156.970,00
30/06/2011	100.000 usd * 1,6302	100.000	163.020,00

Kur Farkı Gideri			6.050,00

Kur Farkı 156.970 – 163.020 = 6.050 TL 400 ve 300 Nolu Kredi hesabının alacak tarafı artacak (Alacak tarafına Kayıt Yapılacak) karşılığında 258 Nolu Bina Yatırım Hesabının Borç tarafına aynı tutar işlenecek .

- Kredinin alınıp bina yatırımı işleminin başlatılması**

-----13.06.2011-----		
258-BİNALAR YATIRIM HESABI	156.970,00	
300 BANKA KRD.HESABI		45.782,95
400 BANKA KRD.HESABI		111.187,05
100.000\$ x 1,5697 TL = 156.970,00		
29.166,69 x 1,5697 TL = 45.782,95		
70.833,31 x 1,5697 TL = 111.187,05		
----- / -----		

- Kredinin 30 Haziran 2011 Kur Farkı işlemi**

-----30.06.2011-----		
258-BİNALAR YATIRIM HES	6.050,00	
300-BANKA KREDİLERİ HS		1.764,58
400- BANKA KRD.HES.		4.285,42
Ay sonu kredi kur değerlemesi		
----- / -----		

Kurdaki artıştan dolayı oluşan kur farkı giderinin Bina Yatırım hesabına ilavesi
1,6302 TL- 1.5697 TL= 0,0605 TL
4.166,67 x 7 x 0,0605= 1.764,58 TL
70.833,31 x 0,0605 = 4.285,42 TL

• **Kredinin 01 Tem 2011 Geri Ödemesi**

-----01.07.2011-----		
300- BANKA KREDİLERİ HESABI	6.792,51	
780- FİNANSMAN GİDERLERİ HES.	1.086,81	
102-BANKALAR HESABI		7.879,32
4.166,67\$ x 1,6302 TL=6.792,51 TL		
666,67\$ x 1,6302 TL=1.086,81 TL		
----- /-----		

• **Kredinin 31 Temmuz 2011 2011 Geri Ödemesi**

-----31.07.2011-----		
780- FİNANSMAN GİDERİ	1.069,05	
300- BANKA KREDİLERİ HESABI	6.972,09	
102- BANKALAR HESABI		8.041,14
4.166,67\$ x 1,6733 TL = 6.972,09 TL		
638,89\$ x 1,6733 TL = 1.069,05 TL		
Oluşan kur farkının Finansman Giderlerine kaydı		
----- /-----		

• **Kredinin 31 Temmuz 2011 Kur Farkı İşlemi**

-----31.07.2011-----		
400- BANKA KR.D.HES	4.310,00	
258- BİNALAR YATIRIM HES		4.310,00
Ay sonu kredi kur değerlemesi		
----- /-----		

Mevcut kurdaki artıştan dolayı oluşan kur farkı giderinin Bina Yatırım hesabından düşülmesi

1,6733TL- 1.6302 TL= 0,0431 TL

• **Kredinin 30 Ağustos 2011 Geri Ödemesi**

-----30.08.2011-----		
780- FİNANSMAN GİDERİ	1.066,63	
300- BANKA KREDİLERİ HESABI	7.272,51	
102- BANKALAR HESABI		8.339,14
4.166,67\$ x 1,7454 TL = 7.272,51 TL		
611,11 \$ x 1,7454 TL = 1.066,63 TL		
Oluşan kur farkının Finansman Giderlerine kaydı		
----- /-----		

• **Kredinin 30 Ağustos 2011 Kur Farkı İşlemi**

-----30.08.2011-----		
400- BANKA KR.D.HES	362,92	
258- BİNALAR YATIRIM HES		362,92
Ay sonu kredi kur değerlemesi		
----- /-----		

Mevcut kurdaki artıştan dolayı oluşan kur farkı giderinin Bina Yatırım hesabından düşülmesi

• **Kredinin 30 Eylül 2011 Geri Ödemesi**

-----30.09.2011-----		
780- FİNANSMAN GİDERİ	993,38	
300- BANKA KREDİLERİ HESABI	7.688,76	
102- BANKALAR HESABI		8.682,14
4.166,67\$ x 1,8453 TL= 7.688,76 TL		
538,33 \$ x 1,8453 TL= 993,38 TL		
Oluşan kur farkının Finansman Giderlerine kaydı		
----- /-----		

• **Kredinin 30 Eylül 2011 Kur Farkı İşlemi**

-----30.09.2011----- 258-BİNALAR YATIRIM HES 400- BANKA KRD.HES Ay sonu kredi kur değerlemesi ----- /-----	1.468,74	1.468,74
--	----------	----------

Kurdaki artıştan dolayı oluşan kur farkı giderinin Bina Yatırım hesabına ilavesi

• **Kredinin 31 Ekim 2011 Geri Ödemesi**

-----31.10.2011----- 780- FİNANSMAN GİDERİ 300- BANKA KREDİLERİ HESABI 102- BANKALAR HESABI 4.166,67\$ x 1,7516 TL= 7.298,34 TL 555,55\$ x 1,7516 T = 973,10 TL Oluşan kur farkının Finansman Giderlerine kaydı ----- /-----	973,10 7.298,34	8.271,44
---	--------------------	----------

• **Kredinin 31 Ekim 2011 Kur Farkı İşlemi**

-----31.10.2011----- 400- BANKA KRD.HES 258- BİNALAR YATIRIM HES Ay sonu kredi kur değerlemesi ----- /-----	15.497,09	15.497,09
---	-----------	-----------

Kurdaki artıştan dolayı oluşan kur farkı giderinin Bina Yatırım hesabından düşülmesi

• **Kredinin 30 Kasım 2011 Geri Ödemesi**

-----30.11.2011----- 780- FİNANSMAN GİDERİ 300- BANKA KREDİLERİ HESABI 102- BANKALAR HESABI 4.166,67\$ x 1,8439 TL= 7.682,92TL 527,75 \$ x 1,8439 TL = 973,11TL Oluşan kur farkının Finansman Giderlerine kaydı ----- /-----	973,11 7.682,92	8.656,03
---	--------------------	----------

• **Kredinin 30 Kasım 2011 Kur Farkı İşlemi**

-----30.11.2011----- 258-BİNALAR YATIRIM HES 400- BANKA KR.D.HES Ay sonu kredi kur değerlemesi ----- / -----	8,74	8,74
--	------	------

Kurdaki artıştan dolayı oluşan kur farkı giderinin Bina Yatırım hesabına ilavesi

• **Kredinin 31 Aralık 2011 Geri Ödemesi**

-----31.12.2011----- 780- FİNANSMAN GİDERİ 300- BANKA KREDİLERİ HESABI 102- BANKALAR HESABI 4.166,67\$ x 1,8889TL= 7.870,42 TL 500,00\$ x 1,8889 TL= 94,45 TL Oluşan kur farkının Finansman Giderlerine kaydı ----- /-----	944,45 7.870,42	8.814,87
---	--------------------	----------

• **Kredinin 31 Aralık 2011 Kur Farkı İşlemi**

-----31.12.2011-----		
400- BANKA KRD.HES	4.307,92	
258- BİNALAR YATIRIM HES		4.307,92
Ay sonu kredi kur değerlemesi		
----- / -----		

Kurdaki artıştan dolayı oluşan kur farkı giderinin Bina Yatırım hesabından düşülmesi

• **Kredi faizinin Bina yatırımına ilavesi**

-----31.12.2011-----		
258-BİNALAR YATIRIM HES	6.162,08	
781-FİNANSMAN GİDERİ		6.162,08
YANSITMA HS.		
----- / -----		

• **Finansman Gideri Yansıtma Hesabının kapatılması**

-----31.12.2011-----		
781-FİNANSMAN GİDERİ	6.162,08	
YANSITMA HS.		
780-FİNANSMAN GİDERİ		6.162,08
----- / -----		

Yukarıdaki örnekten anlaşılacağı gibi ;
Temel yönteme göre,

Kur Farkından dolayı :	16.950,45 TL (Gelir- Kurların Düşmesi)
Faiz Giderlerinden dolayı :	6.162,08 TL
Toplam	10.788,37 TL

aktiflerin değeri 10.788,37 TL düşecek bunun karşılığında Gelir Tablosunda Kar'dan 10.788,37 TL eksilecektir.

4.2. UYGULAMA 2:

-Firma yurt dışından 02.11.2011 tarihinde verdiği 100.000 kg. hammadde siparişinin FOB Bedeli 132.000,00 € Navlun Bedeli 6.600,00 € Sigorta Bedeli 300,00 € olup, toplam bedeli 138.900,00 €dur²²⁶.

İşletme, 22.11.2011 tarihinde yapılacak teslimatta 66.000,00 € ödeme yapacak, kalan tutar ise, 05.12.2011 tarihinde ödenecektir.

İşletme, mal bedelinin ödenmesi için bankadan 15.11.2011 tarihinde 100.000,00 € kredi almıştır. Bu kredinin tamamını 15.11.2012 tarihinde geri ödenecektir.

15.11.2011' de işletme banka hesabına geçen kredinin muhasebe kaydı

-----15.11.2011----- 102-BANKALAR HESABI 300- BANKA KREDİLERİ HESABI 100.000,00 €x 2,40 TL ----- / -----	240.000,00	240.000,00
---	------------	------------

²²⁶ Metin Erkan,a.g.e, s:82-85.

- **22.11.2011 tarihinde yapılan ödemenin muhasebe kaydı**

-----22.11.2011----- 159-VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 102-BANKALAR 66.000,00 €x 2,430 TL ----- / -----	160.380,00	160.380,00
---	------------	------------

- **Boğaziçi San.Ltd.Şti.'nin 05.12.2011 tarihinde Yekcan San.A.Ş firmasına kalan 182.250,00 € tutarındaki borcu için alacak kaydı yapılmıştır:**

-----22.11.2011----- 159-VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 320-SATICILAR 72.900,00 €x 2,410 TL ----- / -----	175.689,00	175.689,00
--	------------	------------

Sene sonunda, işletme **Yekcan San.A.Ş** firmasına kalan borcu ve aldığı kredi için değerlendirme yapmak durumundadır. Değerleme işlemleri şu şekildedir:

05.12.2011	: 72.900,00 €x 2,410 TL	175.689,00 TL
31.12.2011	: 72.900,00 €x 2,380 TL	173.502,00 TL
		2.187,00 TL

-----05.12.2011----- 320-SATICILAR 159-VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI Kur Farkı Geliri ----- / -----	2.187,00	2.187,00
--	----------	----------

15.11.2011	:	100.000,00 €x 2,400 TL	240.000,00 TL
31.12.2011	:	100.000,00 €x 2,380 TL	238.000,00 TL

2.000,00 TL

-----31.12.2011-----		
300-BANKA KREDİLERİ	2.000,00	
159-VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI		
Kur Farkı Geliri		2.000,00
----- / -----		

Bilanço Üzerine Etkileri

Borçlanma Maliyetlerinin Türkiye Muhasebe Standardı-23'e göre muhasebeleştirilmesinde kullanılan temel yöntem ve uygulanabilir yöntemin bilanço üzerindeki etkileri farklı olmaktadır. Temel yöntem kullanılması halinde, borçlanma maliyetlerinin tamamı giderleştirildiğinden, bilançonun pasifinde dönem karı olması halinde karı azaltıcı, dönem zararı olması halinde ise zararı arttırıcı etkisi olmaktadır.

Uygulanabilir yöntemin kullanılması durumunda ise stokların kullanıma hazır hale gelene kadar oluşan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi gerektiğinden stoklar hesabındaki artış, işletmenin aktif toplamını arttıracak, buna bağlı olarak dönem karının artması, dönem zararının azalması neticesinde pasif toplamında da artış etkisi gösterecektir.

Kur farkları açısından bakıldığında, kambiyo zararı oluşabileceği gibi, kambiyo karı da oluşabilir. Uygulanabilir yöntem kullanılan örneğimiz incelendiğinde; kullanıma hazır hale gelene kadar olan kur farkları aktifleştirilmiş olup, kambiyo karı olduğundan, aktifi artıcı etkisi yerine azaltıcı bir etkisi olmuştur.

Örneğe göre, temel ve uygulanabilir yöntem karşılaştırıldığında 150 hesabın tutarları aşağıdaki gibidir:

Temel yöntem : 4.187,00 TL Gelire Atılan (Kur düşmesinden kaynaklı)
Uygulanabilir yöntem : 4.187,00 TL Maliyetlere ilave edilen (stoklar kalemi)

Böylece, temel yöntem kullanılsaydı artacak olan aktif ve pasif toplamlar; uygulanabilir yöntem kullanıldığında aktif toplam azalmış, dönem karı azaldığından bilânçonun pasif toplamına da azaltıcı etkisi olmuştur.

SONUÇ

İlişkili kişilerin, menfaatlerini korumaya, hakların bilinçli ve etkin olarak kullanılmasına, ilgililerinin doğru bilgiler alması ve aldatılmasını önlemeye hizmet eden, kamuyu aydınlatma sisteminin kendinden beklenenleri yerine getirebilmesinin temel koşullarından birisi olan, kamuya açıklanan bilgilerin doğru ve birbirleri ile karşılaştırılabilir niteliklere sahip olmasını sağlayan muhasebe kavramı; muhasebenin bu fonksiyonunu en iyi şekilde yerine getirebilmesi için üretilen bilginin doğru olması ve gerçeği yansıtması, belirli standartlara göre hazırlanarak belirli formlardaki finansal tablo ve raporlarla ilgililere ulaştırılmasını öngörmektedir. Muhasebe standartları, mali tablo ve raporlar ile bunlara esas olan mali verilerin standart kurallara göre işlenmesini ve bunlara dayanılarak çıkarılan mali tablo ve raporlarda tekdüzeliği sağlamaktadır.

Vergi kanunlarında ki farklılıklar, ülkelerarası yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunlar başta olmak üzere, uluslar arası platformda finansal raporlama açısından tekdüzeliği sağlamakta oldukça zorluk çekilmektedir. İşte bu tekdüzeliği sağlamak amacıyla Türkiye’ de ve dünyada globalleşen ekonomiyle birlikte bir çok standartizasyonlar getirilme çözümleriyle birlikte, başta TÜRMOB, TMUDESK, SPK olmak üzere bir çok ve kuruluşlarca çalışmalar yapılmaktadır.

İşletmeler ihtiyaç duydukları finansal kaynağı özkaynaklar dışındaki herhangi bir kaynaktan sağlamaları durumunda katlanmak zorunda oldukları finansal yük genellikle **“borçlanma maliyetleri”** veya **“finansman giderleri”** başlıkları altında ele alınmaktadır. Ancak söz konusu finansal yükün gider veya maliyet olarak muhasebeleştirilmesine karar verme aşamasında temel alınacak kriterler konusunda çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Örneğin katlanmak zorunda oldukları finansal yük **“borçlanma maliyetleri”** olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın direkt maliyet olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği, **“finansman giderleri”** olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın ortaya çıktığı dönemin gideri olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği izlenimi ortaya

çıkmaktadır. Ancak bu konunun düzenlendiği uluslararası muhasebe standardında (UMS 23) finansman giderleri kavramı yerine borçlanma maliyetleri kavramının kullanılması; bu giderlerin finansman fonksiyonunun yarattığı maliyetler olduğunun vurgulanmasını sağlamaktır.

Türkiye Muhasebe Standartları içerisinde önemli bir yer tutan Borçlanma maliyetleri; işletmelerin borçlanma yolu ile elde ettikleri kaynaklara ilişkin katlandıkları faiz, kur farkı, komisyon ve vade farkı gibi giderleri kapsamakla birlikte, uluslararası standardizasyona gidilme ihtiyacı neticesinde çalışmalara konu olmuştur. Farklı alanlarda farklı muhasebe uygulamalarının engellenmesi ve tekdüzeliğin oluşması için, muhasebe uygulamaları alanında bir çok çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar ayrıca kamuya açıklanan bilgilerin doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir nitelikte olmasını da sağlamıştır. Türkiye Muhasebe Standartları da, Uluslararası Muhasebe Standartlarına uyumlu hale getirilmeye çalışılmaktadır. Bunu sağlamak için hazırlanan standartlardan birisi de Borçlanma Maliyetleri Standardı'dır.

Bu çalışmamı kısaca özetlemek gerekirse, incelenen mevcut yasal düzenlemelerde borçlanma maliyetlerine olan yaklaşım, bazı küçük farklılıklar dışında hemen hemen aynıdır. Şöyle ki; Türkiye Muhasebe Standartlarından 23 no'lu Standart olan "Borçlanma Maliyetleri", aynı yapıda düzenlenen 23 no'lu Uluslararası Muhasebe Standardının bire bir çevirisi mahiyetindedir. Bu itibarla, Uluslararası Muhasebe Standartlarından 23 no'lu "Borçlanma Maliyetleri" standardını çalıştığımız zaman bu durum, aynı şekilde Türkiye Muhasebe Standartlarından 23 no'lu Standart olan "Borçlanma Maliyetleri"nin çalışıldığı anlamına gelmektedir. Diğer mevzuat uygulamaları bakımından da şunları söylemek mümkündür: VUK'a göre maddi duran varlıklarda, varlığın satın alındığı dönemin sonuna kadar, stoklarda ise, aktifleştirme tarihine kadar oluşan kur farkları zorunlu olarak ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir. VUK'a göre maddi duran varlıklarda dönem sonundan, stoklarda ise aktifleştirme tarihinden itibaren hesaplanan kur farklarının aktifleştirilmesi veya dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi serbest bırakılmıştır. SPK ve TMS 23'e göre (temel yöntem

hariç) gerek stoklar gerekse maddi duran varlıklar için aktifleştirme tarihine kadar hesaplanan kur farkları ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir. Aktifleştirme tarihinden sonra oluşan kur farkları ise, SPK uyarınca maddi duran varlıklarda maliyete eklenmesi veya dönem gideri olarak kaydedilmesi serbest bırakılmış bir unsur olarak dikkate alınırken, stoklarda dönem gideri olarak kabul edilen bir kriteri de kabul etmiştir. TMS 23'e göre (temel yöntem hariç) kur farkı giderleri, aktifleştirme tarihinden itibaren dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir.

Bununla birlikte, VUK'a göre maddi duran varlıkların iktisap edildiği dönem sonuna kadar oluşan vade farkları ve faiz giderleri zorunlu olarak aktifleştirilirken, stoklara ilişkin söz konusu borçlanma maliyetlerinden dönem sonunda stoklara pay verilip verilmemesi hususu serbest bırakılmıştır. Yani mükellef, stoklara ilişkin hesaplanan vade farkları ve faiz giderlerini, isterse maliyete ekleyebilmekte, isterse de dönem gideri olarak muhasebeleştirilebilmektedir. SPK ve TMS 23'e göre (temel yöntem hariç) maddi duran varlık ve stoklar için varlığın aktife alındığı tarihe kadar hesaplanan vade farkları ve faiz giderleri, ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir. Aktifleştirme tarihinden sonra hesaplanan vade farkları ve faiz giderleri, dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir.

Borçlanma maliyetlerinin ilgili varlıkların maliyetine eklenme gerekliliği VUK'da "eklenmek zorundadır" ibaresi ile açıkça belirtilmiş, SPK'da, varlıkların elde etme maliyeti ile açıkça ilişkisi kurulabilen borçlanma maliyetlerinin ilgili varlığın maliyetine ekleneceği düzenlenmiş, TMS 23'de ise, "Uygulanabilir Diğer Yöntem" in kullanılması durumunda, borçlanma maliyetlerinin ilgili özellikli varlığın elde edilme maliyetinin bir unsuru olarak muhasebeleştirilebileceği ifadesine yer verilmiştir.

Maddi duran varlıklarla ilgili olarak, bunların aktifleştirildikleri tarihe ya da VUK'da aktifleştirildiği dönemin sonuna kadar oluşan borçlanma maliyetlerinin zorunlu olarak ilgili varlığın maliyetine eklenmesi, işletme varlıklarının yüksek olması, dolayısı ile kredibilitésinin yüksek olması anlamına

gelmektedir. Ayrıca, ilgili varlıkların değeri üzerinden mükellefin hesapladığı amortisman tutarı, işletmenin ilgili dönem gideri olarak vergi matrahını azaltıcı bir unsur olarak da dikkate alınabilecektir. Üretim ile ilgili maddi duran varlıklar üzerinden hesaplanan amortisman giderlerinin mamul maliyetine eklenmesi durumunda ise, söz konusu giderler alıcılardan tahsil edilecektir. Bu durum stok devir hızının yüksek olduğu işletmelerde mükellefin yararına iken, stok devir hızının düşük olduğu işletmelerde borçlanma maliyetlerinin stoklanması anlamına gelecektir. Dolayısı ile, borçlanma maliyetlerinin uzun sürede amortisman yolu ile dönemlere paylaştırılması yerine bir defada gider gösterilerek vergisel anlamda avantaj sağlanması olanağının bulunmasına rağmen, aslında üretim faaliyetinde kullanılan maddi duran varlıklar ile ilgili oluşan borçlanma maliyetlerinin varlığın maliyetine eklenme zorunluluğunun kabul edilmesi, gerek satılan mamul maliyetinin doğru saptanması ve bu sayede firmalar bakımından doğru bir maliyet sisteminin varlığı, gerekse de vergi kanunlarının maliyet bedeli kavramına yaklaşılması bakımından önem arz etmektedir.

Sonuç olarak; SPK ve TMS 23'e göre ise. -temel yöntem hariç, gerek stoklar gerekse maddi duran varlıklar için aktifleştirme tarihine kadar hesaplanan kur farkları ilgili varlığın maliyetine eklenmektedir. Aktifleştirme tarihinden sonra oluşan kur farkları ise, SPK ya göre maddi duran varlıklarda maliyete eklenmesi veya dönem gideri olarak kaydedilmesi serbest bırakılırken, stoklarda dönem gideri olarak kabul edilmiştir. TMS-14'e göre temel yöntem hariç, kur farkı giderleri aktifleştirme tarihinden itibaren dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir. Buna karşın. uygulamada görüldüğü gibi maddi duran varlıklar ile ilgili, aktifleştirildikleri tarihe ya da VUK' da aktifleştirildiği dönemin sonuna kadar, oluşan borçlanma maliyetlerinin zorunlu olarak ilgili varlığın maliyetine eklenmesi, işletme varlıklarının yüksek olması, dolayısı ile kredibilitesinin yüksek olması anlamına gelmektedir. Ayrıca, mükellefin hesapladığı amortisman tutarı, işletmenin dönem giderini artıracak, vergi matrahını azaltacaktır. Üretim faaliyetinde kullanılan maddi duran varlıklar ile ilgili oluşan borçlanma maliyetlerinin varlığın maliyetine eklenme zorunluluğunun olmaması görüşü yaygındır. Çünkü, borçlanma maliyetleri uzun

sürede amortisman yolu ile dönemlere paylaşmak yerine, bir defada gider gösterilmesi, işletmeye vergi avantajı sağlayacaktır. Ek bir fon sağlanarak işletmenin finansman gereksinimi kısmen de olsa giderilmiş olacaktır. İşletme tüm bu alternatifleri gözden geçirerek kendisine en uygununu seçmesi objektiflik, dönemsellik ve tutarlılık ilkelerinin çiğnenmesine yol açmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu tasarısının 88. maddesinde finansal tablolara uluslararası pazarda geçerlilik kazandırmak amacı ile muhasebeye ilişkin konularda doğrudan TMSK tarafından yayınlanmış olan Türkiye Muhasebe Standartları'na uyulacağına dair hükümler konmuştur. Yeni Türk Ticaret Kanunu 13.01.2011 tarihinde yayımlanmış olup hükümlerinin büyük çoğunluğu 01.07.2012 geçiş hükümleriyle 01.01.2013 tarihinden itibaren tamamen yürürlüğe girecektir.

TMS-23 ile işletme faaliyetleri sonucunda katlanılacak giderlerin muhasebeleştirilmesinde, muhasebenin temel kavramlarından dönemsellik ve tam açıklama kavramları ön plana çıkmış ve bazı yeni yaklaşımlara yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKDOĞAN, Nalan, TENKER, Nejat. **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**. Gazi Kitabevi. Ankara. Mart 2001.

AKDOĞAN, Nalan. **Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları**, İSMMMOMO Yayını, İstanbul 1994.

AKDOĞAN, Nalan. **Maliyet Muhasebesi Uygulamaları**, Ankara, Baran Ofset Gazi Kitabevi,2000.

AKGÜÇ, Öztin. **Finansal Yönetim**. Avcıol Basın Yayım. İstanbul, 1994.

AKGÜÇ, Öztin. **Mali Tablolar Analizi**, Arayış Basım veYayıncılık, İstanbul, 2006.

AKINCI, Nejat ve ERDOĞAN Necmettin. **Maliyet Muhasebesi** , İzmir, Barış Yayınları, 1995.

ALTUĞ, Osman. **Maliyet Muhasebesi**, 13. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2001.

ALTUĞ, Osman. **Maliyet Muhasebesi**, 14.Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2006.

ATAMAN, Ümit. **Tekdüzen Hesap Planı ve Mali Tablolar**. Türkmen Kitabevi. İstanbul. 2003.

ATAMAN, Ümit. **Genel Muhasebe Cilt 1, Muhasebede Dönemiçi İşlemleri**, 5. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2003.

ATAMAN AKGÜL, Başak, AKAY, Hüseyin. **Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma.** Türkmen Kitabevi. İstanbul, 2004.

ATRILL, Peter, MCLANEY, Eddie, **Accounting and Finance For Non-Specialist**, Dorchester-İngiltere: Fourth Edition, Prentice Hall, 2004.

BAĞCI, Hamdi. **Ulusal Muhasebe Standartları ve Uluslararası Standartlarla Uyum**, XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi,10-12 Ekim 2002, İstanbul Bildiriler Kitabı.

BAYAZITLI, Ercan, ÇELİK, Orhan, ÜSTÜNDAĞ, Saim. **Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış.** Tesmer. Ankara. 2006.

BERK, Niyazi. **Finansal Yönetim**, 7. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2003.

BURSAL, Nasuhi ve ERCAN, Yücel .**Maliyet Muhasebesi**, 4. Baskı, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 888, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 476, 2001.

BÜYÜKMİRZA,Kamil. **Maliyet ve Yönetim Muhasebesi**, Barış Yayınevi, Genişletilmiş 5.Baskı,Ankara 1998.

BÜYÜKMİRZA,Kamil. **Maliyet ve Yönetim Muhasebesi**, Gazi Kitapevi, Ankara 2003.

CEYLAN, Ali, Finansal Teknikler, Bursa: Ekin Kitabevi, Nisan 1995.

ÇANKAYA, İslam. **Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staja Başlama 1. Cilt**, 7. Baskı, Ankara: Meslek Yapıtları, 2005.

ÇELİK, Orhan. **Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi**, Turhan Yayınevi, Ankara, 2002.

ÇOLAK, Ö. Faruk. **Para-Banka Sözlüğü**, İmge Kitabevi, Ankara, 1987.

DEMİR, Ahmet . **Tekdüzen Muhasebe Sistemi**, Çağdaş Yayınevi, İstanbul, 1995.

DEMİR, Şeref. **Sirküler Rapor, UFRS(TMS) Değerleme Hükümleri**. TÜRMOB Yayınları. Ankara. Ocak 2007

DURMUŞ, A.Hayri **Uluslararası Muhasebe Standartları (1-31)**, İstanbul Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayını No.7, 1992.

EROL,Cengiz , **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Ankara, İmge Kitabevi, 1999

GÖKÇEN, Gürbüz, ATAMAN AKGÜL, Başak, ÇAKICI, Cemal. **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları**. Beta Yayım. İstanbul. Ekim 2006

GÖKDENİZ, Ümit. **Muhasebe Standartları**,İİBF, Muhasebe Araştırma ve Uygulamaları Merkezi Yayın No:1, İstanbul 1995.

GERHARD G. Mueller, Gernon Helen, **Accounting: An International Perspective, A Supplement to Introductory Accounting Textbooks**, Irwin, Homewood, 1987.

GRANT, James L. **Foundations of Economic Value Added**, Frank J. Fabozzi Associates, New Hope,Pennsylvania,1997.

GÜCENME GENÇOĞLU, Ümit. **Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamalar**. Türkmen Kitabevi. İstanbul. 2007

GÜRBÜZ, A.Osman, ERGİNCAN, Yakup. **Şirket Değerlemesi Klasik ve Modern Yaklaşımlar**. Literatür Yayınları İstanbul.2004.

HACIRÜSTEMOĞLU, Rüstem, **Maliyet Muhasebesi**. Türkmen Kitabevi. İstanbul 1997.

HACIRÜSTEMOĞLU, Rüstem, **Maliyet Muhasebesi**. Beta Basım Yayın AŞ. 3.Baskı, İstanbul 2000.

HACIRÜSTEMOĞLU, Rüstem ve SEVGENER, A. Sait, **Yönetim Muhasebesi**, İstanbul: Alfa Yayınları, 1998.

HINES, Todd M. International Financial Reporting Standarts, A Guide To Sources For International Accounting Standarts Journal Of Business&FinançalLibrarianship, 2007.

ILDIR, Ali. **Dönemsonu Muhasebe İşlemleri**, 2. Baskı, Ankara: Paradigma Kitapevi, Nobel Yayın Dağıtım, 2004.

İBİŞ, Cemal. “**Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi**”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 4, Aralık 2001.

İSMMMO, **Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Uygulaması**. İstanbul. Kasım 2005

KALENDEROĞLU, Mahmut. **Genel Muhasebe**, İkinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003.

KARAKAYA, Mevlüt, **Maliyet Muhasebesi**. Gazi Kitabevi. Ankara. Eylül 2007.

KARTAL, Ali. **Maliyet Muhasebesi**, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:792, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 402, 2000.

KAYGUSUZ, Sait Y. –DOKUR, Şükrü, **Maliyet Muhasebesi**, Dora Basım Yayım Dağıtım, Bursa 2009.

KIESO ve WEYGANDT, **Intermediate Accounting**, Sixth Edition, John Wiley&Sons Publications, 1989.

KİSHALI, Yunus, İŞIKLILAR, S.Sadi, **Maliyet Muhasebesi Maliyet Hesaplamaları**, İstanbul: Beta Yayınları, 1999.

KOCAMAN, B.Arif. **Factoring İşleminin Hukuki Niteliği**. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayın No:269.Ankara 1992.

KOCAMAN, Ç.Berna. **Finansal Açıdan Factoring**.Atilla Kitabevi.Ankara 1992.

LAZOL İbrahim, **Genel Muhasebe**, 8. Baskı, Bursa: Ekin Kitapevi, 2003.

LAZOL İbrahim, **Genel Muhasebe**, 3. Baskı, Bursa: Ekin Kitapevi, 2008.

MACMENAMIN Jim, **Financial Management**, London and New York, Routledge(UK), 1999.

MALİYE VE HUKUK YAYINLARI **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması** Editörler. Necdet SAĞLAM, Salim, ŞENGEL, Bünyamin ÖZTÜRK Ankara. Mart 2007.

NOBES, Christopher ve PARKER, Robert. **Comparative International Accounting**, Printice Hall, Sixth Edition, 2000.

ORHON BASIK, Feryal, KAYA, İdil, YANIK, Serhat. **Maliyet Muhasebesi**. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara. Kasım 2006.

ÖRTEN, Remzi - KAVAL,Hasan ve KARAPINAR Aydın. **Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları**, Gazi Kitabevi, Mart 2007.

ÖZDEMİR, Muharrem, **İşletmelerde Finansal Yönetim**, 2. Baskı, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 1999.

PINAR, İbrahim, **Yürürlükteki Tüm Vergi Kanunları**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1996.

REDHEAD, K. ve HUGHES, S. **Financial Risk Management**, Cambridge University Press, Cambridge. 1988.

SAĞLAM, Nejdet. **Bölümsel Raporlama ve Uygulaması**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, N:1282, Eskişehir,2001.

SAVCI, Mustafa. **Maliyet Muhasebesine Giriş**, Akademi Yayınevi, Rize, 3.Baskı.

ŞIMGA MUĞAN, Can, HOŞAL AKMAN, Nazlı. **XXII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Muhasebe-Eğitim: Eğilim ve Etkileşimler**. Antalya. Mayıs 2003

TUNA, Ergun. **Ticaret Hukuku**, Cilt 3 Kıymetli Evrak, Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayını, İstanbul 1995.

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI KURULU, **Türkiye Muhasebe Standartları (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS/IAS) İle Uyumlu**. 2006.

URAGUN, Mehmet , **Maliyet Muhasebesi ve Mali Tablolar**, Yetkin Basımevi Ankara, 1993.

USTA, Öcal **.İşletme Finansı ve Finansal Yönetim**, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 2002.

VAN GREUNING, Hennie. **International Financial Reporting Standards**, USA: The World Bank, 2005.

VARLIK, L, TÜRKAKIN, O. ve GÜRCAN, A.N. **Leasing, Factoring, Forfaiting**, Türkiye İş Bankası A.Ş. Yayınları. Ankara, 1985.

YALÇIN, Hasan. **Ticari Kazanç ve Kurum Kazancının Tespitinde Giderler**, İstanbul Klavuz Yayınları, Kasım 2000.

YÜKÇÜ, Süleyman, **Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi**, 4.b, İzmir, 1999.

SÜRELİ VE DİĞER YAYINLAR

AKBULUT, Yıldız . Türkiye Muhasebe Standartları -23 Borçlanma Maliyetleri, **Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi** ,TÜRMOB Yayın Organı, Ocak 2001, Ankara.

AKBULUT ÖZERHAN, Yıldız ve YANIK, Serap. **Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Tms Tfrs 2010**, Türmob Yayınları S:377.

ARABACI, Mehmet “ Farkı Giderlerinin Satın Alınan İktisadi Kıymet Emtia, Yatırım İndirimi, Yıllara Sari İnşaat ve Onarma Açısından İrdelenmesi”, **Vergi Dünyası**, S.247, Mart 2002.

ARIKAN, Yahya. “Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması” İSMMMO Yayın Organı, **Mali Çözüm**, Sayı. 36 , Mayıs-Haziran 1996.

ATAC, Kuter. “Bir Finansman Yöntemi: Factoring” **Hacettepe ÜNİ. İ.İ B.F Dergisi**. Eylül 1991.

AYBOĞA, Hanifi. “Uluslararası Muhasebe Standartları Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulaması ve Meslek Mensuplarının Sorumlulukları”, **Vergi Sorunları**, Sayı: 180, Eylül 2003.

AYIKOĞLU ZAFİF, Figen. “ Finansman Giderleri İle İlgili Yasal Düzenlemeler ve Uluslar arası Muhasebe Standartları İle Muhasebe Temel Kavramları Açısından İncelenmesi” **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**. S.2. Haziran 1999.

BAŞAĞAÇ, Halil. “ Gider Ya da Maliyet Unsuru Olarak Kredi Faizleri” . **Yaklaşım Dergisi**. Y.1. S. 2. Şubat 1993.

BAŞPINAR, Ahmet. “Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 148, 2005.

BİÇER, Hüsamettin. “Maddi Vergi Hukukunda Gider Kavramı Kredi Faizlerinin Gider Olarak İndirim Zamanı”, **Vergi Dünyası**, Sayı:230, Ekim 2000.

BOSTANCI, Serpil. “Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”, İSMMMO Yayın Organı, **Mali Çözüm**, Sayı:59, Nisan-Mayıs-Haziran 2002.

ÇİFTÇİ, Yavuz. “Türk Muhasebe Hukuku’nda İştiraklerdeki Yatırımların Değerlemesiyle İlgili Düzenlemelerin Uluslararası Düzenlemelerle Karşılaştırılması”, **Muhasebede ve Denetime Bakış Dergisi**, Ocak 2001.

DEĞER, Nuri. “Vade Farkı Uygulamasının Vergilendirilmesi Konusu” . **Yaklaşım Dergisi**. Y.8. S. 94. Ekim 2000.

DİNÇ, Engin. Tms ve Vergi Kuralları Açısından Ticari Borç ve Ticari Alacakların Muhasebeleştirilmesi ve Değerlemesi, **Mali Çözüm Dergisi**, 2008.

DOYRANGÖL, Nuran Cömert ,”1997 Yılı Yabancı Kaynak ve Maliyet Unsurlarının Kısmen Gider Kaydedilmesine İlişkin Düzenlemeler ve Muhasebe İşlemleri.”, **Mükellefin Dergisi**, Sayı.64, Nisan 1998.

ERDEMOL, Haluk. Factoring ve Forfaiting. **Akbank Yayınları**.

Finans Dergisi . “ **Factoring Bir Finansman Alternatifi**”. Gözlem özel sayı.

GENÇTÜRK ,Mehmet, ÇELİK, İsmail ve KARAMAN, Nagihan , **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl:2011-2, S:14.

GÜCENME, Ümit .“Küreselleşmede Muhasebe Standartları”, **MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 2000 Ocak, Sayı: 5.

İBİŞ, Cemal. “ Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”. **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi** . C.3 . S.4 . Aralık 2001.

KARATAŞ,Muharrem. “Borçlanma Maliyetlerinin UMS 23, Kobiler İçin UFRS ve Vergi Usul Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:98, 2010

KAYA, Uğur, “Maddi Duran Varlıkların Elde Edilmesinde TMS 16 ve Vergi Kanunlarındaki Düzenlemelerin Karşılaştırılması” **Mali Çözüm Dergisi**, (2007).

KEPÇE Nazlı, “Finansman Harcamalarının Muhasebeleştirilmesi ve Mali Tablolarda Raporlanması”, **Mali Çözüm Dergisi**.,2001.

MARŞAP, Beyhan. “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesindeki Yöntem Farklılıklarının Finansal Tablolara Etkisi”, **Mevzuat Dergisi**, Mayıs 2001.

ORHUN, Osman Necdet.“ Vergi Yasalarında Finansman Giderleri” **Yaklaşım Dergisi**. Y.3. S.27. Mart 1995.

ÖZKAN, Serdar . TMS-23 Borçlanma Maliyeti Standardının Uluslar arası Uygulamalar İle Karşılaştırılması ve TDHP'na Uyarlanması, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, TÜRMOB Yayın Organı, Mayıs 2003, Ankara.

ÖZULUCAN, Abitter, DOĞAN, Zeki. “ SPK,VUK ve TMS-14 Çerçevesinde Borçlanma Maliyetlerinin Karşılaştırılması ve Muhasebeleştirilmesi” **Muhasebe ve Finansman Dergisi**. S.10. Nisan 2001.

ÖZULUCAN, Abitter, “Yabancı Paralı Ticari İşlemlerde Kur Farklarının KDV Kanununa Göre İncelenmesi, ve Dönem İçi, Dönem Sonu Muhasebe Kayıtları,” **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:15, Temmuz 2002.

SAYAR, Zafer. “Oluşturulmakta Olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun Işığında Türkiye'de Muhasebe Standartlarının Mevcut Durumu”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı 7, Ekim, 2002.

SAYARI, Mehmet. 23 nolu Borçlanma Maliyeti Standardının Uygulamamıza Getirdiği Yenilikler, **Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi**, Ankara. Cilt:2

SAZAK, İsmail. “ Kur Farkı ve Uygulamada Özellikli Durumları” **Vergi Sorunları Dergisi**. S. 145. Ekim 2000.

SEVİLENGÜL, Orhan. “Borçlanma Maliyetleri Standardının Dayandığı Esaslar”, Prf.Dr.Yüksel Koç Yalkın'a Armağan, Ankara,Türmob.

SİPAHİ , Barış .2009. “TMS 23 Borçlanma Maliyetleri. **Seçilmiş Finansal Raporlama Standartları**. İstanbul: İSMMO.

SÖNMEZ, Feriştah, AÇAN, Fettah. “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi (337 no' lu VUK Genel Tebliği, 25 no' lu SPK Tebliği ve TMS-14'le Desteklenmiş olarak)” **Mali Çözüm**. Yıl: 14, S.68. Temmuz – Ağustos Eylül 2004, İstanbul.

SÖNMEZ, Feriştah, 8 No' lu Türkiye Muhasebe Standardı Kapsamında Yer Alan Maddi Duran Varlıklar, Mali Çözüm Dergisi, İstanbul.

ŞENGÜR, Evren Dilek ve ÇİFTÇİ, Havva Nur. “İşletmelerde Faaliyetlerin Sınıflandırılması ve Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri”, **Mali Çözüm Dergisi**, Kasım-Aralık 2011.

ŞAKRAK, Münir: “Finansman Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi.”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı.106, Temmuz 1997.

TEKİNALP, Ünal. “Hukuki Yönden Finansal Kiralama Kanunu”, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası FK Semineri, 5-6 Aralık 1989.

TULLY,Shawn;”America’s Greatest Wealth Creator” **Fortune**,September 1998.

TÜRK, Zeynep. “ Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu”.**Vergi Sorunları Dergisi**. S.114. Mart 1998.

USLU, Selçuk. “Maliyet Muhasebesi”, **Çözüm Yayınları**, Ankara 1985.

ÜSTÜNDAĞ, Saim. “Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci” **Muhasebe ve Denetime Bakış**. S.1. Nisan 2000.

YALKIN,Yüksel Koç. “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Yöntemleri(TMS-14)” **Muhasebe ve Denetime Bakış**. S.1. Nisan 2000.

YAZICI, Mehmet. “Muhasebe Standardının Tanımı”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı; 18, Nisan 2003.

YÜCEL ,Göksel. “Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı”, **V. Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu**, İzmir, 1-5 Kasım 2001, İzmir SMMM Odası Yayınları.

YÜKÇÜ, Süleyman, İÇERLİ, M.Yılmaz ve UĞURLUEL. **Yaklaşım Dergisi**, Nisan 2008.

WEB SAYFALARI

<http://www.tmsk.org.tr/> (Erişim Tarihi:16 Şubat 2012)-TMS23 Borçlanma Maliyeti

<http://www.muhasibat.gov.tr/> (Erişim Tarihi:16 Şubat 2012)-Devlet Muhasebe Standardı

www.tmud.org.tr/Borclanma_maliyetleri.ppt (Erişim Tarihi:05.01.2012)- Borçlanma Maliyeti

<http://www.tmud.org.tr/> (Erişim Tarihi:16 Şubat 2012)-IAS 23

<http://www.tmsk.org.tr/makaleler/tms%202023/BORCLANMA%20MALIYETLERININ%20ULUSLARARASI%20MUHASEBE%20STANDARDI,%20TURK%20MUHASEBE%20STANDARDI%20VE%20TURK%20VERGI%20MEVZUATI%20BAKIMINDAN%20DEGERLENDIRILMESI.doc> (Erişim Tarihi:16 Şubat 2012)- Borçlanma Maliyetlerinin Uluslar arası Muhasebe Standardı

C. Kaplan, Finansal Yenilikler ve Piyasalar Üzerine Etkileri: Türkiye Örneği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Araştırma Genel Müdürlüğü Tartışma Tebliği No: 9910, Nisan 1999, www.tcmb.gov.tr/research/iscus/dpaper42.pdf, 13.12.2011.

<http://www.bankeuropa.com/InvestmentPortal/FinancialDictionary>, 30/04/2012.

Nihat K.Anıl, B.Bahadır. Aycan, Ayşe Anıl, “Türkiye Muhasebe Standartları'nın Uluslararası Muhasebe Standartlarına Uyumlaştırılmasında

Gelinen Son Nokta”, E-Yaklaşım, Sayı 34, Mayıs, 2006,
(Erişim)<http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/index>, 15 Kasım 2011.

www.spk.gov.tr

www.huseyinust.com Erişim tarihi:15.10.2011.

www.tcmb.gov.tr/yeni/kurlar/kurlar.html

www.alomaliye.com/mehmetali_aktas_leasing.html

www.iasb.org

www.belgeler.com/blg/2544/muhasebe_tr_com_tms_tfrs_kitabi
Recep Pekdemir, İstanbul, Kasım 2008.

YARARLANILAN TEZLER

ERKAN, Mehmet. **TMS 23-Borçlanma Maliyetleri**, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Bitirme Projesi, İstanbul, Haziran 2009.

KIYMETLİ ŞEN, İlker. **Borçlanma Maliyetlerinin Türk Vergi Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi**, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

TEBLİĞLER

SPK Tebliği (25 No'lu-Seri XI) “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ” **15.11.2003 tarihli Resmi Gazete (mükerrer)**

333, 337, 163, 176 ve 238 no'lu VUK Genel Tebliği.

Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 8) Hakkında Tebliğ Sıra No:5, Ek, md.5. - Türk - Vergi Kanunları ve Genel Tebliği.

- Türk Ticaret Kanunu Genel Tebliği.

- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği.

XI Seri No.lu Sermaye Piyasası Kanunu Genel Tebliği, No:1 Tebliği.11